ÖTPERCES ELBESZÉLÉSEK:

Mente Ferenc
(Hell 1952 - 56 "B" osztály:)

A „golgota”…

Emberünk a lakatos, nevezzük Ferkónak, egyre jobban bedolgozta magát, napról napra többet ismert meg a szakma rejtelmeiből. Meg ismerte az egész bányát, így egyre használhatóbb tagja lett az iparos közösségnek. A főnöke a gépmester, szerette, mivel képzettsége a többi lakatoshoz képest lényegesen magasabb volt. Ha például a bányában egy új vágatot akartak kihajtani az alapközléről, már nem az addig megszokott módon hidalták át a sűrített levegős csővel az új vágatot, hogy derékszögbe elvágták, majd összehegesztették.

Ez a megoldás igen kedvezőtlenül befolyásolta a sűrített levegő áramlását a vastag csővezetékben. Miután az alapközle, volt vagy másfél kilométer hosszú, a sok szabálytalan áthidalás igen csak megbosszulta magát, ami abban öltött testet, hogy az alapközle vége felé dolgozó csapatoknál, a sűrített levegő nyomása, már alig érte el a 2,5 atmoszférát. Márpedig a fejtő és fúrógépek igen nehezen birkóztak meg a feladattal, terhelés nélkül is csak gyengén működtek. A bányászok igen csak szidták az iparosokat, mivel hátráltatta őket a munkájukban az alacsony levegőnyomás..

Az egyik aknász, akivel Ferkó jó viszonyban volt, meg is említette a lakatosnak, nem lehetne-e valamit tenni a probléma megoldása érdekében? Ferkó kitérő választ adott, azt mondta, két-három nap múlva visszatérnek a témára. Látta ő is hogy a csapatok tényleg csak kínlódnak.

Munkaidő végefelé, amikor megindult az akna irányában menet közben megszámolta, hány derékszögű könyök van beépítve az alapközlei sűrített levegő hálózatba. Maga is meglepődött, mert a végeredmény több mint harminc darab volt. Miután emlékeiben még élénken éltek a sűrített levegős csőhálózatok méretezésére vonatkozó ismeretek, kapásból tudta, hogy van megoldás.

Ahogy haza érkezett, megebédelt, és előszedte az iskolai jegyzeteit. Hamar megtalálta, amit keresett. Az alapközle hosszát tudta, ismerte a csőátmérőt, más dolga nem volt, mint elvégezni a számítást. Megnézte, hogy a meglévő derékszögű könyökökkel mit lehet kezdeni. Hamar rájött, hogy irreálisan meg kellene emelni a vezeték elején a sűrített levegő nyomását ahhoz, hogy az alapközle végén, még megfelelő legalább 3,5 atm. nyomás álljon rendelkezésre. Ekkor tudta, hogy más utat kell választani a megoldáshoz.

Miután a csőhálózat méretezés nem egy bonyolult feladat, hamar rájött a megoldásra. Először is a meglévő 100 mm-es átmérő helyett 150 mm-es csőátmérővel számolt, és a derékszögű könyököket lecserélte ívelt könyökökre. Az ívelt könyökökben a könyök után, nem keletkezik szívó hatás, mert az áramlás folyamatos. Rövidre fogva, maga is meglepődött a végeredményen.

A függőaknában leérkező levegő nyomása, megközelítette az 5 atm. férát. Ha lecserélik a csöveket a vastagabb átmérőre, valamint a sok derékszögű könyököt lecserélik, a számítás szerint az alapközle végén elérhető a 3,9-4. atm. levegőnyomás. Ez jóval több volt, mint amire számított.

Alig várta, hogy összefusson az ismerős aknásszal, hogy beszámolhasson a jó hírekről. Azt tudta, hogy a főnökének nem érdemes elmondani a dolgot, mert az rögtön fűnek fának újságolta volna, és a sok bába között el szokott veszni a gyerek. Az aknásszal találkozva, megemlítette, van megoldás, mégpedig igen jó eredményre lehet számítani. Jól van gyerek, végigjárom a revírt, és utána találkozzunk a szivatytyúkamrában. A fél műszak eltelt, mire összefutottak.

Na, elő a farbával, mi a megoldás? A lakatos sorjában előadta azokat a tényeket, melyekkel alá akarta támasztani, miért is olyan siralmas a jelenlegi helyzet. Gyerekem, a megoldást mond, mert az a lényeg. Türelmetlenkedett az aknász. Jól van, akkor a száraz tényeket mondom: Először is az alapközlei vezetéket, 150 mm. -esre le kell cserélni. Erre azért van szükség, mert sok a fogyasztó, vagyis sok helyen használják a sűrített levegőt.

A nagy fogyasztás miatt, a csőhálózatban nagyon felgyorsul a levegő áramlása, ami nagyobb súrlódást eredményez, így rohamosan csökken a nyomás. A másik lépés, hogy az összes derékszögű könyököt le kell cserélni íves könyökre, mert így egy harmadára csökken a nyomásesés. Mi a végeredménye az egész műveletnek? A lényeget mondjad.

Ha megtesszük, amit elmondtam, garantálom, hogy az utolsó csapatnál is meglesz a 3,5 atm. nyomás. Ami bőven elég, hogy a gépek jól működjenek. Ferkó, mennyi időre van szükség, az egész művelet végrehajtásához? Az anyagok előkészítése után, négy hétvégén át lehet szerelni az egész rendszert, és megoldódnak a problémák. Jól van fiam, továbbítom a dolgokat, de egyelőre ne beszélj senkinek az egészről.

A kis kitérő után, térjünk vissza az alaphelyzethez. Volt a bányának egy olyan területe, ahol a szén nem úgy helyezkedett el, mint a más bányatérségekben. Miután a szén vastagsága több helyen és mezőben elérte a 16-20 m-t ott szeletekben fejtették le a telepet. Vagyis a széntelep alján kihajtották a fejtéseket, miután a szenet kibányászták, gátakat építettek, és a kifejtett szén helyére homokot iszapoltak be. Amikor ez kellően megülepedett, egy szinttel feljebb mentek, és ott is elvégezték ugyanezt a műveletet. Tulajdonképpen szeletekben fejtették le a szénmezőt.

A fentebb említett területre az volt a jellemző, hogy mindössze 1,6 m-es volt a széntelep vastagsága, de a szén minősége magasan a legjobb volt az egész bányában. Az említett széntelep mintegy 10 fokos dőlésű volt, és az alapközle felé lejtett. Ez lehetővé tette, hogy a gyűjtő vágatban rázócsuzdával szállítsanak. A munkahelyek a gyűjtővágatból indultak ki.

A módszer az volt, hogy kihajtottak egy 25 m-es vágatot, majd kihagytak négy métert, és ismét kihajtottak egy vágatot. Amikor a végére értek, visszafelé jövet, lefejtették az elhagyott négy métert. Időnként aztán összeomlasztották a feltárt térségeket.

Miután, mint korábban említettem ez meglehetősen alacsony bánya volt, nem érintette túl kedvezően lakatosunkat, amikor közölték vele, hogy jövő héttől a „golgota” lesz a munkahelye. Egy előnye volt, a korábbihoz képest, mégpedig az, hogy a „golgota” abszolút száraz, sőt igencsak meleg bányatérség volt a többihez képest. Itt nem kellett állandóan szinte derékig sárosan mászkálni, és nem kellett örökösen a szivattyúkkal kínlódni. Viszont hamar meg kellett tanulni, négykézláb közlekedni, és meg kellett tanulni az anyagok szállításának sajátos módját.

Balkézben a lámpa, jobb kézben a cső vagy a kaparóteknő. Aztán egy métert a lámpa előre, húzódzkodás a szállított tárggyal utána. Meg lehet mindent szokni, ha egy kicsit macerás is. Lakatosunk nem sokat gondolkodott a dolgon, tudta, hogy az akkortájt nem valami fényesnek számító múlttal, ő csak tarthatja a száját, és jó pofát vágva a dolgokhoz, végezheti a feladatát. Azt is tudta, mert hallott róla, hogy „atyai” jó barátja a párttitkár elvtárs többször érdeklődött utána, nem járatja -e a száját ,vagy nem viselkedik -e úgy, hogy az sérti a társadalmi rendet.

Mindezeket tudta, és nagyon vigyázott, nehogy bele tudjanak kötni, mert nagyon hamar elérhette bárki, még az is aki mögött nem volt olyan háttér mint a lakatos

mögött, hogy Kistarcsán találta magát, aminél még a golgotai körülmények is nagyságrendekkel jobbak voltak.

Apropó, „golgota”, még adós vagyok azzal, hogy elmondjam miért is hívták azt a bányamezőt golgotának. Nagyon egyszerű a magyarázata. Mint korábban említettem, mindössze 1,6 m volt a széntelep vastagsága, ami ugye nem túl vastag. Ebből a magasságból még le kell számítani a főtét tartó fenyőgerendák vastagságát, ami átlagban 20 cm volt. Maradt az 1,4 m, különösebb képzelőerő nem kell ahhoz, hogy elképzeljük milyen nehéz, bármiféle fizikai munkát végezni, akkor, amikor az ember csak guggolva, vagy fekve tud dolgozni.

Amikor valakinek a dereka már ugyancsak elfáradt, akkor egy mód volt arra, hogy egy kicsit megpihenjen, hanyattfeküdni, és jól kinyújtózkodni. Mondanom sem kell, hogy ebben a bányatérségben hosszú évekig csak a politikai foglyok dolgoztak, így is igyekeztek megnehezíteni életüket. Nos, ők voltak, akik elnevezték a sok szenvedést és fáradságos munkát, követelő helyet „golgotának”.

Emberünk a lakatos viszonylag hamar bedolgozta magát, mivel a szakjában már elég jól ismerte az embereket. Tudta akkor lesz sikeres és elfogadott, ha a csapatok keze alá dolgozik, vagyis minél kevesebbet kell nekik őmiatta várni, a munkavégzéssel. Ne felejtsük el 57 őszét írtuk, amikor minden tonna szénre igen nagy szükség volt. A bányászok, pedig igyekeztek minél több pénzt keresni, amihez a normák teljesítésén, vagy túlteljesítésén keresztül vezetett az út. Meg kellett tehát szervezni a munkát.

Először is a másik két szak lakatosával egyeztetett, és megállapodtak abban, hogy az anyagok szállítását, hogyan osztják fel egymás között. Volt, aki a sűrített levegő hálózatáért felelt, és szállította az alkatrészeket, a másik meg a gépek működtetéséhez szükséges kenőanyagok beszerzését, szállítását végezte.

Lakatosunkra jutott a feladat, hogy a csapatokon lévő gépek karbantartásához szükséges anyagokról gondoskodjon. Nem sok gép volt a viszonylag rövid kifutású fejtésekben. Volt egy úgynevezett „nullás” kaparó, ami kiszállította a szenet a fővágati rázócsúzdára, ezen kívül volt egy úgynevezett „Kóta” rakodó gép. Ez tulajdonképpen csak arra szolgált, hogy ne kelljen messzire dobni a lapáttal a szenet. Ez is tulajdonképpen egy kis kaparó volt.

Általában felfüggesztették a végét úgy, hogy a rálapátolt szenet a másik kaparóra köpje rá. Az alacsony bányatérségben ez által megkönnyítette a bányászok munkáját. Szóval ezeknek, a gépeknek a karbantartása volt emberünk fő tevékenységi köre. Pár hét alatt, határozott jelei voltak a jó munkaszervezésnek. A csapatok vezetői is elismeréssel nyilatkoztak az aknásznak, de a lőmesterek is elismerték, hogy a jó munkaszervezés hozzájárult a csapatok teljesítmény növekedéséhez.

Az eredmények ilyen alakulása odáig vezetett, hogy a csapatok tagjai, ha valamiért lementek az alapközlére, nem jöttek vissza üres kézzel, hanem cipeltek magukkal hol egy levegőcsövet, hol egy kaparó alkatrészt. Az iparosok ezt úgy viszonozták, hogy amikor volt egy kis szabadidejük, a munkahelyekre felhordták az ácsoláshoz szükséges gömbfákat, deszkát. Mindenki tudta, mert a bőrükön érezték, hogy nagyon kemény az a munka, amit el kell végezni, amit a már korábban említett nem mindennapi bányaviszonyok csak fokoztak. De a jó munkahelyi légkör elvette az élét az egész nyomorúságnak.

Azoknak mondom, akik a bányász embert csak felületesen ismerik, vagy ha bányászról került szó, csak a sokat evő és néha sokat is ivó ember alakja sejlett fel gondolatukban, ne ítéljenek elhamarkodottan. Természetesen a bányászok között is voltak olyan emberek, akik nem váltak a szakma díszeivé. De a bányászok túlnyomó

többségére a nagyfokú fegyelem, megbízhatóság nagyon kemény szívós munkavégzés képessége és a bajtársiasság a jellemző.

Sok éves bányabeli munkám alatt, nem találkoztam olyan helyzettel, hogy a bányász ember cserbenhagyta volna a társait.

Visszatérve a golgotához, ment a munka senki nem bántott senkit, lakatosunkat sem háborgatta senki.

Már december elején jártak, amikor megtörtént az, amire a bányamunka során mindig lehet, sőt kell számítani. Az egyik csapatnál már a robbantás utáni munkafázis, a szén kirakásának vége felé jártak, amikor még a kibányászott szén helyére nem tették be az ácsolatot, aminek a feladata, mint tudjuk a főte megfogása volt, megtörtént a katasztrófa.

A szén fölötti kékes színű kemény márgából, vagyis a főtéből egy szempillantás alatt kiszakadt egy nagydarab, ami akkora volt, mint egy háromajtós szekrény. A vastagsága sem volt több mint 60 cm. A becsült súlya viszont meghaladta a kettő tonnát.

A csapatvezető vájár a Kóta féle kaparó mellett térdelt, és valamiért átnyúlt a kis kaparó működésben lévő teknője felett, bal kezével. Ekkor történt a tragédia. A főtéből kiszakadó hatalmas márga, egyik vége a még ki nem rakott szénre támaszkodott, a másik vége, pedig a kis kaparóra esett, és a vájár bal kezét belenyomta a működő kaparóba. Miután a nagydarab márga súlyát a kaparó megfogta, a vájár testét csak annyira nyomta össze, hogy bal oldali bordái, és a medence csontja összetörött. Persze ezeket, az adatokat csak később tudták meg.

A csapat másik három tagja nem sérült meg, csak a keletkezett hatalmas porfelhőben, pár pillanatig semmit nem láttak.

Hallották a vájár keserves jajgatását, és tudták, nagy baj van.

Az egyik csillés megpróbálta a kis Kóta kaparót leállítani, de mivel a súlyos kő rajta feküdt, nem fért hozzá a túlsó felén lévő kapcsolóhoz. Felkapta a fejszét, ami a közelében feküdt, és a tápkábelt egyetlen csapással elvágta.

A beállt csendet csak a vájár keserves nyögése törte meg.

A pillanatnyi zavar után, a segítségnyújtás alapvető ösztöne késztette a bányászokat a cselekvésre. Egyikük fogta a lámpáját, és négykézláb rohant a fővágat felé, ahol minden csapatnak volt jelzőcsengője, amivel a gépek leállítását, vagy indítását kérték. Ezt a csengőt használták arra is, ha lakatost vagy villanyszerelőt kértek. Mindenki tudta viszont, hogy van olyan jelzés, amit csak baleset esetén volt szabad leadni. Ez a jelzés egy hosszú két rövid csengetés volt, folyamatosan legalább ötször leadva. Ha felhangzott ez a jelzés, mindenki abbahagyta a munkát, aki a körzetben dolgozott.

Most sem történt másképp. A gépkezelő azonnal leállította a rázócsúszdát, így síri csend lett a fővágatban. Mivel a kérdéses csapat nem messze dolgozott a gépkezelőtől tisztán hallotta a kiáltást, azonnal orvost, és mentőt kérjetek. A gépkezelő rohant a telefonhoz, ami pár méterre volt az alapközlén. Leadta a vészjelzést, utána ment az aknászt megkeresni.

Emberünk a lakatos a baleset színhelyétől mintegy 60-70 m-re dolgozott. Amint meghallotta a vészjelzést, fogta a szerszámos táskát, meg a lámpáját és amilyen gyorsan csak tudott, rohant lefelé, hatalmas porfelhőt hagyva maga után. A rohanás közben majd összetörték egymást, mert az egyik munkahelyről is rohantak ki a fővágatba az izzadságtól és a szénportól mocskos arcú emberek. Nem beszéltek csak nagyon siettek. Tudták, valaki közülük való, nagy veszélyben van. Szinte egyszerre értek oda vagy öten.

A vágat elején a csapat egyik tagja várta őket, és mondta nekik leszakadt a főte, és a csapatvezetőt odafogta a kaparóhoz. Mekkora a kő kérdezte az egyik? Nagy, nem tudjuk megemelni. A lakatos rászólt a vele együtt érkező két emberre, gyerekek, hozzatok legalább két hosszú négyméteres, de ne túl vastag gerendát. Aztán a többieket félretolva rohant be a fejtésbe.

Amit látott megrettentette. Látta a kő által földre szorított kicsavart testhelyzetű vájárt, és látta, hogy a vére csorog a kaparóból. Odakúszott, a lámpáját a leszakadt kő és a kaparó közé benyomva, megvilágította a kaparó vályú belsejét. Amit ott megpillantott, az a látvány a legerősebb idegzetű embernek is sok lett volna.

A kaparó vályúban meglátta a vájár bal kezét, vagyis ami maradt belőle. A csupasz csontokat csak az inak tartották össze, a kezén lévő húst és izmokat a kaparó feltolta a válláig. Gyakorlatilag elevenen nyúzta meg.

Miután felmérte a helyzetet, szólt az egyik embernek segítsen, hogy legalább pár centire ki tudják húzni a szétroncsolódott kezet a kő és a kaparóteknő szorításából. Tudta, hogyha rögtön nem tudják elállítani a vérzést, menthetetlenül elvérzik. Megragadták ketten a vájár vállát, egy harmadik ember, pedig egy fejszenyelet dugott a kő és a kaparó közé, na, egyszerre, most. Kísérletük szerencsével járt, mivel a tönkrement kart ki tudták húzni vagy tizenöt centit a kaparó és a kő fogságából.

A lakatos rákiáltott az emberekre, adjatok egy darab lövőzsinórt, de legalább egy métert. Amíg a zsinórt vágták, nagy nehezen a vállba felgyűrt húst annyira visszanyomta, hogy a hóna alatt át tudta fűzni a lövő drótot, kért egy tizenöt centis darab fát, amit egy deszkából hasítottak le, a megkötött drót alá dugta, és elkezdte csavarni. Több fordulat után, látta, hogy a vérzés megszűnt. Az erősen megcsavart drót szinte belevágott a roncsolt húsba, de tudta, hogy az egyetlen esély a túlélésre.

Közben megérkeztek a hosszú gerendákkal az emberek. A lakatos szólt, hogy a gerendák vékonyabbik végét kissé vésőszerűen faragják meg, hogy a kő és a kaparóvályú közé be lehessen dugni. Amikor ez megtörtént, megkérte az egyik embert, fogja meg a gerenda végét, és emelje föl. Ő megfogta a másik, megfaragott véget, és a beszorult kéztől mintegy húsz centire, akis résbe dugta. Most próbáljátok fejszével a gerenda végét ütni, hogy hátha megemelkedik annyira a kő, hogy ki tudjuk venni a kezet. Pár ütés után látszott, hogy a gerenda kissé beljebb csúszott, de a követ nem emelte meg. Szólt a gerenda végét tartó bányásznak, hogy amennyire csak lehet a vállával, emelje fel a gerenda végét a főtébe.

Amikor ez megtörtént, két darab deszkát fogott, és lemérte azt a távolságot, amilyen hosszúságú gömbfát akart a gerenda alá tenni. Látta ugyanis, hogy csak kétkarú emelő segítségével tudják annyira megbillenteni a nehéz követ, hogy az embert ki tudják szabadítani. Amíg a vágatban kijjebb vágták a fát, megemeltette a másik gerendát, és a kéz felett dugta a résbe. Oda is bemérte a szükséges hosszúságú fát, amit az emberek hamar levágtak. Munkájukat nehezítette az a tény, hogy nagyon kevés volt a hely. A sérülttel nem foglalkoztak, ő eszméletlenül feküdt a kő fogságában.

Miután előkészítették a két kétkarú emelőt, a lakatos figyelmet kért. Fiuk ketten- ketten fogjátok meg a gerendákat, és feszítsétek meg. Egy ember csússzon be a két stomp közé és ölelje át egy- egy kézzel, ne tudjanak eldőlni. Nagyon óvatosan kezdjétek húzni lefelé a gerendákat, ki ne csússzanak a helyükről. Visszamászott az eszméletlen ember mellé, és megadta a jelet, próbáljátok emelni. Néma csend uralkodott a vágatban. Mindenkiben óriási volt a feszültség. A két - két ember már majdnem teljes súlyával nehezedett a gerendákra, amikor egy kissé megmozdult a kő.

Még két ember csúszott oda a gerenda végekhez és ők is ha csak fél kézzel is érték el, de tudták hogy az ő segítségükre is szükség van. Végre a nehéz kő enge-

dett, és lassan de kezdett emelkedni. Amikor a kaparó és a kő között vagy tizenöt centi volt a rés, a lakatos nem törődött, azzal hogy milyen kockázatot vállal, határozott mozdulattal benyúlt a résbe, és kiszabadította az eszméletlen ember kezét. A kaparó és a test közé nyúlva kihúzta a vájárt a megemelt kő alól. A meggyötört ember teste, mint egy rongybaba csuklott össze. Akkor látták csak igazán, mennyire össze van törve.

Nem volt idő a tanakodásra. A lakatos szólt az embereknek, tizenöt -húsz méterenként álljanak készenlétbe, hogy a sérült embert egymásnak átadva minél előbb le tudják vinni az alapközlére, ahova már reményeik szerint meg kellett érkezni az orvosnak és a bányamentőknek. Gyorsan megértette mindenki a kérést, és szinte porzott a fejtés, ahogy négykézláb rohantak kifelé. A lakatos az eszméletlen mintegy hetven kilós testet magához ölelte, majd guggolva, néha fél térdre ereszkedve megindult kifelé. Élete talán legnehezebb huszonöt méterét tette meg. A fővágathoz érve átadta az eszméletlen embert a következő bányásznak, majd szinte önkívületi állapotban lerogyott a szénporba.

Jó pár percig ült, ott magába roskadva, a gondolatok száguldottak a fejében, vajon megtettek -e mindent, vagy nem lehetett volna jobban tenni, akkor nem tudta a választ.

Egy idő után fogta a lámpáját visszamászott a fejtésbe a szerszámos táskáért, majd még egyszer körülnézett, és gondolataiba feledkezve megindult az alapközle felé. Amikor kiért az alacsony vágatból, végre felegyenesedhetett, kinyújtóztatta elgémberedett tagjait. Az alapközlén közlekedő emberek tisztelettel néztek a csupa vérrel és szénporral borított fáradtan botorkáló emberre. Érezte, annyira fáradt hogy ott nyomban állva el tudna aludni.

Másnap tudta meg, hogy mire leértek a sérülttel az alapközlére, perceken belül odaértek a bányamentők és az orvos. Hordágyra fektették, az orvos egy infúziót kötött be, majd futólépésben vitték a függőaknához. Azt is elmesélték, hogy egy alkalommal észhez tért a vájár, és amikor meglátta a kezét kérte a társait, vágják fejbe a fejszével, mert így nem érdemes tovább élni.

A korházban rögtön levágták vállban a bal kezét, nem lehetett megmenteni. Utána még több műtéten esett át, meg is látogatta őt a lakatos. A vájár megköszönte neki, amit érte tett, a társai elmesélték. A lakatos elhárította a köszönő szavakat, hiszen csak azt tette, amit mindenki más is megtett volna, ha olyan helyzetbe kerül.

Telt -múlt az idő, túl voltak az ünnepeken, a munka ment tovább. Lakatosunknak letelt a kötelező gyakorlati ideje. Bizakodással várta hogyan alakul a sorsa. Amikor elérkezett a kritikus dátum, szólt a gépmesternek, hogy letelt a kötelező gyakorlata, őneki minimum a lakatos besorolás jár, hiszen ezt a törvény írta elő. Avval tisztában volt, hogy vezető beosztást jó darabig nem kaphat, hiszen politikailag megbízhatatlannak számított.

A gépmester, aki szerette a lakatost, mivel elméletileg jól képzett ember volt, és a másfél év alatt a bányában előforduló szinte minden feladatot rá tudott bízni, megígérte, hogy utána néz a dolgoknak. Emberünknek akkor 40 Ft volt a napibére. A legalacsonyabb iparos bér 50 Ft volt. Nem sokáig kellett várni, megkapta a papírt, melyben közölték, hogy átsorolták lakatos egyes kategóriába, és mivel még fiatal iparosnak számít 51 Ft napibért állapítottak meg.

Emberünk, nem értékelte magát túl, de tudta, hogy ő az üzemnél dolgozó lakatosok között belefér az első ötbe. Ebből adódóan, bántotta önérzetét a szégyenteljesen alacsony bér. A műhelyben a segédmunkásoknak is 60 Ft felett volt a napibérük. Nem volt mit tenni, jó pofát vágott a dolgokhoz, és ment a dolgára.

Volt még egy apró dolog, ami zavarta. Látta, hogy a hegesztő műhely előtt az udvarra leraktak egy csomó 125 mm-es forrcső ívet. Aztán pár nap múlva azt is látta, hogy az ívekre egy fix és egy laza karimát hegesztenek fel. Megkérdezte a lakatost, aki foglalkozott a csövekkel, hova készülnek a könyökök.

A válasz meglepte, mert kiderült, hogy arról a munkáról van szó, amit ő javasolt pár hónapja az aknásznak, vagyis le kell cserélni vastagabbra az alapközlei gerincvezetéket, és a derékszögű könyököket is ki kell cserélni. Így érhető el, hogy a hosszú alapközle végén is megfelelő nyomás lesz a csapatok számára. Rögtön berágott, mert ráeszmélt, csúnyán átverték, és az az ember, akiben bizonyos mértékig megbízott finoman fogalmazva is becsapta.

Otthon, egy kis munka közben, megemlítette apjának a közel múltban ért két sérelmét. Az apja letette a szerszámot, és ránézett. Te tényleg ennyire naiv vagy, vagy csak teteted magad? Kérdezte, gondolod, hogy a múltaddal bár milyen vonatkozásban előbbre tudsz lépni? felejtsd el.

Te ott az üzemnél csak egy épen, hogy megtűrt ember vagy, örülj, hogy nem csuktak le. Nagyon vigyázz a szádra, mert vannak olyan emberek, akik észreveszik, hogy te elégedetlen vagy, a bizalmadba férkőznek, majd ha mondasz egy pár olyan dolgot, amit mostanában nem tanácsos mondani, elmondja a „barátodnak” a titkár elvtársnak, és véged.

Fogadd meg a jó tanácsom: Tégy úgy, mintha minden a legnagyobb rendben volna, ne panaszkodj senkinek, dolgozzál igen keményen, és az első adódó alkalommal hagyd őket ott a fenébe. Hiszen szabad ember vagy, a gyakorlatot rendben elvégezted.

Gondolkodóba ejtette az apja véleménye a lakatost. Még éjszaka is a hallottakon töprengett.

Megfogadta a tanácsot, és minden idegszálával a munkájára koncentrált, felvette a sündisznó alapállást. Mindenkivel udvarias, de távolságtartó volt. Azt is megtudta, hogy a csőrendszer átalakítását, vagyis a sűrített levegőellátását, javító ötletet, az aknász, meg a gépmester, mint újítási javaslatot beadta. Ezek a tapasztalatok megerősítették benne, valóban jobb lesz lelépni.

Emberünk most értette meg igazán, hogy igen is léteznek írott és nem írott szabályok, amik a társadalom keretei között mindenkire, de nem egyformán hatnak. Hogy kit milyen hatások érnek, az nagymértékben függ attól, hogy az egyént a pillanatnyi politika hogyan ítéli meg.

Ott volt a munkahelye a golgota, de ráébredt, hogy ettől a találó nevű munkahelytől az élet egyéb területén sem fog egykönnyen megszabadulni. Gondolkodott, vajon mennyi idő kell ahhoz, hogy megszűnjön számára a „golgota”?

Az utókor számára lejegyezte „Ferkó” a lakatos.

Az eltérítő saru cseréje…

Az esemény, amit szeretnék elmondani,1969.kora tavasszal történt, amikor még működött a majki szögállomás. Ez az objektum, a régi tatabányai pálya része volt. Csupán emlékeztetőnek mondom, hogy a kérdéses kötélpályát 1942-ben építették, amikor Oroszlányon beindult a széntermelés. Szenet termeltek már korábban is a XVIII.-as aknában, de akkor még lovas kocsikkal hordták a szenet Környére, a vasútállomásra. Oroszlányig még nem volt kiépítve a vasút.

Amikor Oroszlányban is bevezették a korszerűnek számító tömegtermelő munkahelyeket (frontfejtések) már nem volt megfelelő kapacitású a lovaskocsival történő szállítás.1942-ben döntött úgy a vállalat vezetése, meg kell építeni a mintegy 12 km. hosszú teherszállító függő kötélpályát. Természetesen abban az időben kezdődött meg a négy új bányaüzem megnyitása is. Az egyes középállomás volt a gyűjtő helye a különböző üzemek kötélpályáinak. Itt adták fel a tatabányai pályára az összes szenet szállító csillét.

Miután 1962-re megépült az új koncentráció, és a hozzátartozó kiszolgáló állomások, a tatabányai pálya jelentőségét vesztette. A majki szögállomásig lebontásra került, a szögállomást azért hagyták meg, mivel a patak völgy felett egy meddő lerakó helyet alakítottak ki, ahova az új üzemek feltárása kapcsán kitermelt haszontalan anyagot kívánták elhelyezni. A szögállomáson ki lett alakítva egy visszafordító, ahol is az automata döntőben kiborított meddőszállító csilléket visszafordították és visszaküldték az egyes középállomásra.

E kissé hosszúra nyúlt bevezető után, térjünk vissza a témához. Az eltérítő saru az évek alatt annyira megkopott, hogy egyre több üzemzavart okozott. A kissé kopottabb kerekű csillék, a sarura érve, nagyot zökkentek, és nem egy esetben leestek a tartókötélről. A kapcsolóban elakadt csillék, elég rendesen megrongálták a kapcsolót. Nos, egy késő tavaszi napra lett elhatározva a karbantartás elvégzése. A tizenhat fős csapat, felrakta a terepjárókra a szükséges szerszámokat, hogy másnap kora reggel el tudjanak indulni a terepre. Természetesen én is mentem a fiukkal, hiszen az én feladatkörömbe tartozott a teljes kötélpálya rendszer karbantartása. Ment minden a maga útján.

A csoport minden egyes tagja tudta mi a feladata, így már nyolc óra felé szét volt a tartókötél csatolva. A műhelyből már kiért az a csoport, akik a saru cseréjét kapták feladatul. Megkezdődött a saru leszerelése. A kötélpályás emberek hármas csoportokban megkezdték a saruk zsirzását az állványokon. A csoportvezető Tóth Józsi bácsi,-Apja - odajött hozzám, én épen a zsíros kenyeret majszoltam egy csomó újhagymával. Te főnök, eszembe jutott valami. No, mondd. Mivel úgyis este hat-hét előtt nem végzünk, arra gondoltam kellene valami kis kaját főzni. Eléggé értelmetlenül néztem Rá, és láttam az arcán valami huncutság van készülőben. Józsi bácsi, tudod, jól benne vagyok minden dologban, ami ésszerű, vagy van valami értelme.

De gondolkodjál, amikor egész napos munkáink vannak, és enni szeretnénk, akkor előre felkészülünk. A bográcsot az üstházzal nem hoztuk ki, legalább is nem láttam a kocsikon. A másik, most még nem lehet gombát találni. Ha meg paprikás krumplit akartunk volna főzni, amit mindenki szeret, se zöldpaprikát sem paradicsomot, gyakorlatilag semmit nem hoztunk. Nem beszélve a két-három kiló lecsó kolbászról, ami nélkül a paprikás krumpli nem ér semmit.

Az Apja, kissé félrefordította a fejét, és hamiskásan mosolygott. Mit vigyorogsz Barátom? Látom a képeden, már megint kitaláltatok valamit? Hát bevallom, őszintén, tegnap, amikor szállítottuk ki a csörlőt, jutott valamelyik ember eszébe, hogy nagyon régen nem főztél nekünk semmilyen jobb kaját. Úgy gondoltuk, ha már itt kint leszünk

egész nap, miért ne lehetne enni valamit? Gondoltuk kihozzuk a bográcsot, meg beszerezzük a szükséges hozzávalókat, miután Te most ráérsz, elkészíthetnéd az ebédet. A munkákra majd én figyelek nem lesz semmi probléma. Az idő gyönyörű volt a nap is hét ágra sütött,nem nagyon kellett engem sem kapacitálni, hogy beadjam a derekam. Na és mit eszeltetek ki, mit készítsek ebédet? Gyere velem a szögállomás melegedőjébe, ott már fel van a bogrács állítva, tüzelő is van bőven, meg a főzni való is ott van. Meglehetősen kíváncsivá tett, mit eszeltek ki az embereim.

Amikor beértünk a melegedőbe, majd hanyatt estem a csodálkozástól. Az egyik asztalon, csomagoló papíron nagyobb darabokra szedve egy mintegy 35-40 kg-os fiatal bárány hevert. Te Apja, ha valami disznóságba akartok belevinni, azt nem vállalom. Főnök ne félj ez teljesen tiszta ügy . na, őszinte leszek. Tegnap, amikor kijöttünk reggelizés közben „valakinek „eszébe jutott, régen nem ettünk valami jó kaját. Aztán kicsit később ara hajtotta a juhnyájat a Colos, tudod a juhász volt, vagy háromszáz birkája. Miután oda jött hozzánk, hiszen tudod régi ismerősünk, megkínáltuk teával, meg elbeszélgettünk Vele. A nyáj az állomás és az erdő között legelészett. Később aztán tovább mentek.

Egyszer csak a bokrok közül előjött a Koller Stefi, integetett, hogy menjek oda. Mi a ménkűt akar az erdőben? Amikor odaértem a bokor mögött az egyik fán már megnyúzva lógott ez a szerencsétlen birka. Nagyon haragos lettem, mondta Apja, és kérdőre vontam, hogy került ide a birka? Elmesélte, hogy amikor a nyáj az erdő szélén legelt, a Colos meg a kutyái velünk beszélgetett, úgy gondolta, becsal az erdőbe egy fiatal bárányt. -Megjegyzem hihetetlenül tudta utánozni az állatokat.- Elkezdett különböző módon bégetni, és az egyik bárány be is ment a bokrok közé. Onnan aztán már nem saját lábán jött ki.

Te Józsi bácsi, akkora lókötők vagytok, de mi lesz, ha a juhász rájön, hogy egy birka hiányzik? Az nem jön rá, mert azt sem tudja, mennyi jószág van a nyájban. Tudjuk mi azt, hogy néha -néha elad egy jószágot, hogy legyen egy kis zsebpénze.

A maradványokat, meg a rókák már széthordták az éjszaka. Mit volt mit tennem, mondtam a csoportvezetőnek a Nagy Gézát, és a fiát hagyja itt, aztán figyeljenek is, le ne bukjunk.

Természetesen tudtam nagyon jól, hogy mit vállalok, de gondoltam a csapat egység szilárdítása érdekében nem árt néha az embereimmel egy húron pendülni. Neki fogtunk. Érdekes módon, minden szükséges szerszám, már, mint a késes is elő voltak készítve. Még arra is gondoltak a betyár emberek, hogy tudták nem szeretem a csontszilánkot a pörköltbe, ezért odakészítettek egy vasfűrészt. Szóval neki álltunk a hús feldarabolásának. Nem apróztuk el, jó nagy falatokra vágtuk Eközben a bográcsban felforrt a víz, amibe beleöntöttem egy három deci ecetet. Aztán a húst beletettük a lobogó vízbe, ami percek alatt kifehéredett. Leöntöttük róla a vizet, majd tiszta vízzel leöblítettük.

Csak megjegyzem, nem volt sok faggyú az állaton, mert fiatal volt, de a jellegzetes birka szagot így nagymértékben tudtuk csökkenteni. Gyakorlatilag talán tizenegy óra volt, mire fel lett téve, hogy főjön. A Nagy Gézát hagytam ott, hogy kezelje a tüzet, Ő ehhez nagyon értett. A lelkére kötöttem csak lassan forrjon, és öt percenként riszálja meg. Az Apja külön felhívta a figyelmét, ha leégeti, két hétig csak magasantartókat fog szerelni. Ez kellemetlen munka volt. Jó másfél óra múlva tértem vissza a szögállomásra, ahol már ugyan csak érezni lehetett a birkapörkölt jellegzetes illatát.

A műhelyes csoport is elvégezte az eltérítő saru cseréjét, már lassan szedelőzködtek, hogy bemenjenek a műhelybe. közeledett a műszak vége. Miután átvizsgáltam az eltérítő saru, és a tartószerkezet állapotát,-abban nem volt kétségem, hogy

a Sztruhár Gyula vezette csoport kifogástalan munkát végzett- úgy döntöttem meghívom a hat ember a birkapörkölt ebédre. Letagadni úgy sem tudtuk volna, hogy főztünk. Örömmel vették a meghívást. Közben szóltam az Apjának, menjen be a műhelybe, és szóljon a Gyimesinek meg a Szigeti Árpinak Jöjjenek ki, ne menjenek haza. Aztán a lelkére kötöttem hozza ki a műanyag tányérokat meg a kanalakat,és vegyen vagy hat db. kenyeret. Biztos voltam benne, hogy a kollégák szívesen veszik a meghívást.

Csak akkor kezdtem nyelni nagyokat, amikor láttam, hogy a terepjáróból nem csak a két kolléga, hanem a Machos Rudi a főmérnök meg a Baki Pista az üzemvezető szállt ki. Át futott az agyamon, egyszer úgy is le kell bukni, hát most jött el az ideje. Azt tudni kell, hogy a főmérnök, nem volt rossz ember csak bizonyos dolgokhoz erősen ragaszkodott. Ebből adódóan, ha kötélmunkát végeztünk, ami egész nap tartott, és „véletlenül" főztünk valamit, Nem mertük megkínálni, mert tartottunk tőle, hogy kérdőre vonás lesz belőle. Az üzemvezetőtől nem kellett tartani, mert benne volt mindenbe. Abban biztos voltam, hogy meg kell magyaráznom a történteket. Akkor szálltam ki a nagy terepjáróból, amikor a kollégák az állomáshoz értek.

Na, mi újság Feró, hogy álla munka? Ez volt általában a főmérnök első kérdése az üdvözlés után. Persze tisztelettudóan beszámoltam, hogyan állunk. Elmondtam, hogy délután négy-öt óra körül fel lehet telepíteni csillékkel a pályát, és megindulhat a meddő szállítása.

Megszólalt az üzemvezető: Te Feri milyen finom illatok terjengnek? Csak nem főztetek valamit? De igen. Még a tél végén megsajnáltuk a juhászt, aki a Bokodi tó partján lakik, hogy nem volt fűtő anyaga, a felesége meg a gyerek fagyoskodott. Gondoltuk segítünk egy kicsit Az erőműi kötélpálya alá vittük ki a csigasort, közben a palatörőnél kértünk az üzemrész vezetőtől egy pár mázsa rabolt fát, ami a csillékbe jön. Azt vittük ki a juhásznak. Nagyon megörült,és megígérte tavasszal ad egy birkát a csapatnak. Tegnap erre legeltetett, és meglátta az embereket, amint az előkészületeket csinálták a mai munkákhoz.

Ma reggelre beállított a megnyúzott, feldarabolt birkával. Nem lett volna helyes, ha visszautasítjuk. A pillanatnyi csendet, az üzemvezető törte meg és hogyan fog sikerülni az a paprikás? Gyertek, kóstoljátok meg. Két embernek szóltam, hordják ki az asztalokat a melegedőből, meg a padokat is, csak egy asztalt és két padot hagyjanak bent. Csomagoló papírral leterítettem az asztalt, aztán hellyel kínáltam őket. Az emberek is a verőfényes időben odaültek az asztalokhoz. Persze csak azok, akinek már nem volt dolga. Az erősorrendet figyelembe véve, először az üzemvezető tányérjába tettem jó adag paprikást.

A tálak, amibe tálaltam a munkásőrségtől származtak a kanalakkal együtt. Jó nagy edények voltak. Aki egy tállal megevett, az biztosan nagyon jó lakott. A főmérnököt megkérdeztem milyen részét adhatom? Az Ő szokásait még kevésbé ismertem, ami az étkezési szokásait illeti. Minden bizonnyal lettek volna kérdései, de mivel az üzemvezető nem firtatta a dolgokat gondolta nem kezd kekeszkedni. Azt válaszolta, ha lehet, sovány húst kér, és csak egy nagyon keveset. Azt mondta evett már birkapörköltet, de nagyon faggyús volt, és az nem nagyon ízlett. A kért húst kapta, amit először szemügyre vételezett, majd egy falat kenyeret tett a kanálra és megmártotta a finom sűrű szaftba. Szájába tette, rágni kezdte, majd egy kis darab húst is megkóstolt. Amikor lenyelte, elismerően bólintott. Nagyon finom. Nem is hiszem, hogy ez birka. Alig érezni a faggyú ízt.

Az a helyzet főnök, bizonyos fokig érteni kell hozzá. Ha ezt nem a munkahelyen főzöm, egy fél liter jófajta vörösbort is tettem volna bele. Akkor lett volna igazi. A kollégáim igen jó ízűen falatoztak. Közben megkezdtem a munkájukat már elvégzett

emberek kiszolgálását, mert igen éhesek voltak. Bőségesen jutott mindenkinek, mert a megfőzött mennyiség elég lett volna harminc embernek is.

Magamnak is mertem egy tányérral, és oda ültem a kollégáim közé. Az üzemvezető még kért, de hozzá tette, csontos húst szeretne kapni, mert szereti a csontról leszedegetni a húst. Megjegyeztem, Te főnök tudod a dörgést, mert a legjobb ízű mindig a csontos hús. A főmérnök nézte, hogy a nagyfőnök szinte piros a paprikás szafttól bátortalanul megkért, adjak Neki is de csak egy egészen kicsi csontos húst. Mivel egészen kicsi nem volt, adtam Neki egy jó cupákot. Hú ha ez sok lesz. Nyugodtan rágjad le, el fog fogyni. Igen jó hangulatba került a társaság.

Közben megjöttek a köteles csoport emberei is. Az Apja jelentette, hogy a tartókötél fent van az állványokon, lehet indulni. Köszönöm Józsi bácsi szóljál az egyes középállomásra, hogy induljanak meg, telepítsék fel a pályát csillékkel. Aztán gyertek Ti is egyetek. Még egy kevés fát dobtam a tűzre, hogy a pörkölt kellően meleg legyen.

Mi igen csak jól laktunk, jó hangulatban folyt a beszélgetés. Az egyébként nem valami bőbeszédű főmérnök is kedélyesen társalgott. Az idő is elment, már négy óra elmúlt, amikor az üzemvezető megjegyezte, ideje lesz menni, mert megéhezünk. Nevetés volt a válasz. Azt gondolom e finom ebéd után nem szabad vizet inni. Meghívlak Benneteket, a napokban kaptam egy kis móri bort, az pont jó lesz a birka után küldeni. Elbúcsúztak és megindultak a kocsi felé. Feró, ha megfürödtél várunk, az irodámba.

Köszönöm a meghívást megyek.

Az emberek jó ízűen falatoztak. Odaültem melléjük a padra. Kis idő múlva megjegyeztem: Ha még egyszer ilyen helyzetbe hoztok, egyenkint fogjátok megszámolni a szegecseket az állványokon. Halk kuncogás volt a válasz. A fő hóhányó, Koller Stefi megjegyezte: még télen is megyek szegecset számolni, ha ilyen finom ebédet ehetek előtte.

Csodálatos módon nem volt később sem utólagos dorgálás. A főmérnök is belátta, nem szabad mindent mereven kezelni. Ez után az eset után bátran megkínáltuk, ha egész napos munka közben valamit főztünk. Bizonyára észrevette, hogy az emberek is közvetlenebben fogadták, ha kilátogatott a munkahelyekre.

Harc tél tábornokkal…

Abban az időben nehéz hónapok jártak a Szállító Üzem gárdájára. A huszonkilenc kilométer kötélpálya üzemeltetése komoly pénzbe került, annak tükrében, hogy naponta 14-16. 000 tonna szenet kellett szállítani.

A tartókötél, amin a csillék közlekedtek, fogyó eszköz volt, ilyen nagy szállítási teljesítmény mellett. Általában kettő -kettő és félévenként cserélni kellett a tartókötél szakaszokat, mert annyira megkoptak, hogy napirenden voltak az elemi szál szakadások, ami minden esetben üzemidő kieséssel járt.

A helyzet az volt, hogy több mint fél éve csak javítgatták, toldozták-foltozták a köteleket, mert nem volt pénz új kötélre. 1976 telén vagyunk, a december kemény hideggel köszöntött be. Mind ez még rontotta a helyzetet, mert a nagy hidegben a kötelek elkopott elemi szálai hajlamosabbak voltak a törésre, mint általában. Volt is sok apró üzemzavar. Ez a tény idegesítette a vállalat vezetését, mert minden kieső idő veszélyeztette a tervteljesítést. Ami viszont veszélyeztette a vezetők prémium kifizetését.

Muszáj volt lépniük. Hogy honnan nem tudni, de pénzt szereztek, és jött az utasítás, hogy az akkor talán legfontosabb kötélpálya kötelét le kell cserélni. Azonnali intézkedésre, két napon belül az anyagbeszerzés meghozta a három dob kötelet, ami 1500m-t tett ki. Az üzem vezetője magához kérette a kötélpályás főművezetőt, és kiadta az utasítást, hét végén le kell cserélni a XVII.-es kötélpálya tele oldali tartókötelét. Főnök,- érvelt a főművezető-, a munkát csak akkor tudjuk elvégezni, ha minden technikai segítséget megkapunk. A nagy hóban különben nem tudjuk kiteríteni a kötelet. Amire szükségetek van, vegyétek igénybe, de minden képen a hét végére készüljetek elő.

A műhely vezetője, összehívta a művezetőket, meg az érintett csoportvezetőket. Elmondta nekik, a jó hírt, hogy végre megszabadulhatnak a kritikus kötélszakasztól. Felvázolta azokat a nehézségeket, amik az időjárás miatt ugyancsak nehezítették a munkát.

Mindenki megkapta a feladatát, teljes erővel az előkészítésre volt az összpontosítás. Másnap nem jól kezdődött a nap, mivel az egyik lánctalpast, csak a műszak közepére tudták elindítani, a kezelő hanyagsága miatt. Nem eresztette le műszak végén a motorból teljesen a hűtővizet. A mínusz tíz foknál alacsonyabb hőmérséklet aztán megtette a hatását. Mire meghegesztették a két helyen szétfagyott hűtő csövet, elment a műszak fele. A dühös főművezető rögtön tudtára adta a dózerosnak, ameddig nem sötétedik be, dolgozni fognak, hogy behozzák a lemaradást. Nagy tetszést nem aratott a döntés, de morogni nagyon nem volt érdemes, mert tudták, hogy az ő mulasztásuk okozta a helyzetet.

Elég nagy nehézségek árán, de sikerült előkészíteni a tartókötél cserét.

Eljött a vasárnap. A megfelelő létszám, fázósan gyülekezett a műhelyben, ahol jóleső meleget árasztottak a dobkályhák. Fél hat volt, amikor a főművezető mindenkinek elmondta a feladatát. Arra kérte az embereket, fokozottan figyeljenek, mert nagyon hideg van, és lényegesen nagyobb a baleset veszélye. A munkát pedig a mai napon be kell fejezni, reggel hatkor indulni kell a pályának.

Elmondta, hogy kétóránként forró teát visznek ki a terepre, de senki meg ne próbálja, hogy pálinkát, rumot, vagy bort tesz a teába. Akin megérzem, hogy alkoholt fogyasztott, azonnal hazaküldöm, és megnézheti a következményeit. Mínusz 14C-fok a hőmérséklet. Minél melegebben, rétegesen öltözzenek fel, mert könnyen átfáznak.

A népes csapat feltápászkodott, és nem nagy lelkesedéssel, de felültek a három nagy ZISZ terepjáró ponyvával védett platójára. Elindultak.

Nem valami ideális körülmények fogadták a csapatot. Amit a dózerok két nappal ezelőtt eltoltak havat, a szél újra visszahordta. A nagyobbik baj az volt, hogy az új kötél is a félméteres hó alatt lapult. Nem volt mit tenni, leszálltak a terepjárókról, és hozzákészültek, hogy az állványokon kiemeljék a sarukból a régi tartókötelet. Nagyon nehezen boldogultak, mert minden saruba bele volt fagyva a tartókötél. Láncos emelővel lehetett kiszabadítani.

Mire az ezerkettőszáz méteres szakaszon kiemelték a kötelet, és így az földközelbe került, majdnem 10. óra volt. Rendes körülmények között, ennek a műveletnek 7 órára készen kellett lenni. De hol voltak a rendes körülmények? Mindenki erejét megfeszítve tette a dolgát. Végre elérkeztek ahhoz a munkafázishoz, amikor is szét kellett csatolni valahol, valamelyik karmantyúnál a kötelet. Mivel a kérdéses kötél olyan rossz állapotban volt, úgy döntöttek, nem a karmantyúnál csatolják szét, hanem ha tehermentesítve van, vagyis meglazul autogénnal elvágják.

A körmös szorítók felszerelésére is nagy gondot kellett fordítani. A zúzmarás kötélen, bármilyen erősen meghúzzák a szorító csavarjait, előfordult, hogy a körmös szorító megcsúszott. Ez, pedig nagyon veszélyes, mert a több mázsa súlyú csigasor megugrása, a közelben álló munkást súlyosan megsértheti.

Végre megtörtént a körmösök felszerelése. A lánctalpas, ráállt a húzó kötélre, beakasztották a vonó szemet, és utasítást kaptak a feszítő súly megemelésére. Zárójelben kell megjegyezni, a feszítősúly 45. 000 kg-ot nyomott. Egy darabig ment a dózer, de amikor már kezdte volna összehúzni a tízszeres áttételű csigasort a lánctalpak, kezdtek kipörögni. Vagyis a hóban, és a fagyos földön, a 15. tonnás gép nem tudott húzó erőt kellő mennyiségben kifejteni. Nem tudott megkapaszkodni.. Megállt a tudomány.

De nem sokáig, a főművezető úgy döntött, hogy a dózer menjen vissza vagy húsz métert, forduljon be a nyolc-tíz éves telepítésű fák közé, és egy lendületből a legázolt kis fák törzsében megkapaszkodó dózer, próbálja megemelni a súlyt. Tudta, hogy az erdészet reklamálni fog, de nem volt más lehetősége.

Közben egyik terepjárót egy csoportvezetővel elküldte, hozzák be a másik dózer kezelőjét, és menjenek el a meddőhányóra, indítsák el, és a gép jöjjön a helyszínre. Nem akart kockáztatni, hogy a kötélcsere után kevés lesz az egy dózer az összecsatoláshoz.

A gép közben visszament, majd irányba állt. Mindenki tudta, kockázatos vállalkozásba kezdenek, de bizakodtak, hogy siker koronázza a próbálkozást. A dózeros rádión megkapta a jelet az indulásra. A főművezető mindenkit elküldött a kötél irányából, mert ha véletlenül az elszakad, óriási tragédiát okozhat. A csapódó sodronykötél el tudta metszeni a húsz centi átmérőjű akácfák törzsét úgy mintha fűrésszel vágtál volna el.

Egyedül ő maradt, rádióval a kezében a csigasorok közelében, hogy a legkisebb belazulásra, meg tudja állítani a dózert.

Még egyszer körbenézett, látta mindenki biztonságos helyen tartózkodik, megadta a jelet az indulásra. Feldübörgött a nyolc hengeres gép. Lassan megindult. Ahogy az első csemetéket maga alá gyűrte a lánctalp, érezni lehetett, hogy nagyobb erőt tud kifejteni. Lassan megfeszült a kötél. Most fokozatosan húzd, meg ne állj amíg nem szólok .Hangzott az utasítás. Mindenki feszülten figyelt. A nagy hidegben lehűlt húzókötél megfeszült, majd zizegni kezdett, de egyszer csak berogyott a csigák közötti tartókötél szakasz. Állj! Tartsd meg. Közelebb ment, megnézte, nem húzódnak -e vissza csigasorok.

Úgy ítélte meg, a gép meg tudja tartani, a nagy feszítő súlyt. Gyerünk a hegesztő, vágja el a kötelet. Pár perc alatt, elvágták a negyvenöt mm.-es tartókötelet.

Mindenki menjen félre, visszaengedjük a súlyt. Szólt a dózerosnak, engedd lassan vissza. A nehéz gép lassan megmozdult, de alig ment egy méter, mint egy szánkó lassan el kezdett csúszni. Járasd előre a lánctalpat, hogy fel ne gyorsulj. A lánctalpak megindultak előre, le is lassult teljesen a csúszás. Végre leült a nagy feszítő súly így aztán már lehetett lazítani a csigasorokon.

Amikor az órájára nézett a főművezető elállt a lélegzete. Majdnem dél volt. Hol volt még az új kötél felszerelése, és a karmantyúzás. Nyáron, vagy nem ilyen szélsőséges körülmények között, ilyenkor már készülődhettek az új kötél összecsatolására. Közben megjött a főmérnök. Mivel sok kötélmunkát látott már, rögtön megállapította, hogy nagy a csúszás.

Mi újság van kolléga? Jött a költői kérdés. Komoly gondjaink voltak, egyrészt a sarukból a kötelet nagyon nehezen tudtuk kiemelni, másrészt a dózer nem tudta a súlyt megemelni, mert kipörgött a lánctalp. Gyere főnök, nézd, meg hogyan oldottuk meg, az erdészet biztosan fog reklamálni, de Te jó viszonyban vagy velük meg kellene előzni a problémát. Amikor a főmérnök meglátta a helyszint, megvakarta a fejét, mint egy tatárjárás. Nem hibáztatlak, mert valahogy meg kellett oldani a helyzetet. Az összecsatolás nehézségeire gondolva, utólagos engedelmeddel, intézkedtem, hogy a másik dózer is legyen a helyszínen.

Jól van helyes döntés, jött a válasz.

Az emberek hogyan bírják a nagy hideget? Kérdezte a főmérnök. Úgy tudok csak segíteni rajtuk, hogy pár embert elküldtem az üzembe az egyik terepjáróval, hogy hozzanak rabolt bányafát, amivel tüzelni tudunk, ott, ahol a karmantyúzások folynak. Legalább egy kis sugárzó hőt kapjanak. Egy pár segédmunkásnál később biztosan lesz probléma, mivel a nagy hó miatt gumicsizmában jöttek dolgozni. A gumicsizmába vehet akárhány zoknit, mivel nem lélegzik, egy idő után átnedvesedik, és nagyon fog a lábuk fázni.

Akik most nem a karmantyúzással foglalkoznak, azok a hó alól kiemelik az új kötelet. A tüzelésre kihozott deszkadarabokat tesszük a kötél alá, hogy ne sűlyedjenek ismét a hó alá. Persze így kevés tüzelőanyag marad. A közelben végeztek tarvágást, majd onnan hozunk egy pár köbméter hasított farönköt. Az jobban is tartja a meleget, mint a deszka féle.

A főmérnökfázósan húzta össze magán a nagykabátot. Nem gondoltam, hogy ilyen hideg lesz. Minden képen szeretném látni, hogy boldogultok az egésszel. Tudod, nagyon fontos, hogy reggel indulni tudjunk a pályával.

Valamit tudok segíteni, oda adom a bárány bekecsem, bár egy kicsit nagy lesz, de ezzel senki most nem foglalkozik. Oda ment az egyik terepjáróhoz, kivette az újatlan, de elég hosszú bekecset. Odavitte a főmérnöknek, és bíztatta, bújjon bele. Jobb lesz, ha a télikabátod alá veszed, jobban tartja a meleget. Az emberek sandán nézték az öltöztetést, de azért elismerő megjegyzések is elhangzottak, mivel eddig nem volt arra példa, hogy egy magas szintű vezető ilyen időjárási viszonyok között, kint legyen a terepen.

Délután négy óra felé járt az idő, amikor a karmantyúkat felöntötték. Azt tudta mindenki, hogy ilyen hidegben a hűlésre elég egy fél óra, nem úgy, mint nyáron, amikor kettő órát is igénybe vett a karmantyú lehűlése. Csak azok kedvéért jegyzem meg, akik nem járatosak ebben a szakmában, a karmantyút az öntés után 800C-ra van felmelegítve-tilos bármivel is hűteni, mert az anyag szerkezete káros irányba változik. A karmantyúk Króm-vanádium ötvözetű acélból készültek.

A nagyobbik baj az volt, hogy rohamosan kezdett sötétedni. A tartókötél munkákat, pedig nem igazán sötétben szokták végezni, a nagyfokú balesetveszély miatt.

A főművezető, írt egy papírt, amiben a közeli bányaüzemből húsz darab bányalámpát kért. A papírt oda adta az egyik gépkocsivezetőnek, és megkérte, hozza el a lámpákat. De egyben nézzen utána, jön-e a másik lánctalpas. Az üzemből a forró teát folyamatosan hordták. Az utolsó fordulót szállító gépkocsivezető szólt, hogy a teafőző asszonyok haza akarnak menni, mert régen elmúlt, a munkaidejük vége. A főművezető azt üzente nekik, minden képen maradniuk kell, mert a meleg tea tartja a lelket az átfagyott emberekben. Ha kell, vigyék be a raktárost, hogy adjon ki cukrot, teát. A teafőzéssel leállni nem szabad.

Megérkezett az erdőbe elküldött terepjáró, vagy 40 mázsa fával. A hasogatott rönköket, széthordták, minden hova raktak le ahol tűz égett. Rögtön raktak a tűzre, és a felcsapó lángok egy kicsi új erőt öntöttek az emberekbe. Közben teljesen besötétedett. A mintegy 800m. hosszban elterülő kötélpálya szakasz, érdekes látványt nyújtott, a máglyák lobogó fényében. Az acélszerkezetű állványok, mint zúzmarás mutatóujjak, meredtek az ég felé, és vesztek el a sötétségben. Közben megérkezett a lámpákkal a terepjáró, amit a csoportvezetők kiosztottak. Jelezte, hogy a lánctalpas nemsokára ideér, azért késik, mert a garázsban nem akartak neki üzemanyagot adni.

Majd holnap utána nézünk. Mormogta a főmérnök. Nem szólt bele semmibe, mert tudta, hogy a munkákhoz megközelítőleg sem ért annyit, mint a főművezető. Már a karmantyúk meneteit drótkefézték, mert nem szabad volt, hogy bármilyen szennyeződés a finom meneteken maradjon.

A főművezető, végig ment a pályaszakaszon, a nagy hóban nem volt könnyű a haladás. A lába nem fázott, mert ő rajta bőr csizma volt, két jó vastag gyapjú zoknival. Meggyőződött, hogy az új kötelek össze vannak csatolva, és a hóból ki vannak emelve. Visszatért arra a pontra, ahol a kötél végső csatolása fog megtörténni.

A távolból egyre erősebben hallatszott a közeledő lánctalpas motorhangja. Az emberek hősiesen kitartottak. Volt olyan, aki a gumicsizmájába meleg teát öntött. A hőmérséklet jóval mínusz 14 alatt volt. Az tartotta a lelket bennük, hogy tudták, ha a kötél össze van csatolva, a felrakás a sarukba már nem sok időt vesz igénybe.

Az utolsó darab fákat is rádobták a máglyákra. A lángok még egyszer fellobbantak, a körülötte állók, meg forogtak. Mert ha szemben álltak a tűzzel, akkora hátuk fázott, ha a hátukat melegítették a mellük kezdett fázni.

A két lánctalpast összekötötték, persze megfelelő erősségű vastag sodronykötéllel. A két gépkezelőt, odaintette a főművezető magához. Fiúk nagyon figyeljetek, hogyan csináljátok. Az első gép fogja megfeszíteni a húzó kötelet úgy, hogy a második gépet üresben vontatja magával. Amikor az első gép, nem tudja húzni a kötelet és a második gépet, akkor kell sebességbe tenni a második gépet, és lassan besegíteni a kötél húzásába. Mindkét gép első sebességfokozatban legyen. A húzás ideje alatt sebességet váltani nem szabad. Minden gépkezelő mellett ott fog ülni egy csoportvezető, aki tőlem kapja az utasítást rádión. Nagyon vigyázzatok, mert tudjátok, hogy a munka legveszélyesebb fázisa következik. A nagy hideg miatt, nehogy rángassátok a kötelet, mert le van fagyva, meg van merevedve. Na, munkára fel, Jó szerencsét!

A csoportvezetők is megkapták az eligazítást, az embereket a húzás irányából el kellett távolítani. Csak az a három-három ember maradt a veszélyes zónában, akik az előkészített kötélvégeket fogta, hogy a karmantyúk ne kerüljenek a hóba, a csatolás előtt.

Nagy volt a feszültség, a főmérnök is otthagyta az egyik máglyát, ahol dideregve álldogált. A kíváncsiság erőt vett rajta, gondolta azt a kevés időt már kibírja.

A főművezető ellenőrizte, meg van-e a rádió kapcsolat. Miután rendben találta, kiadta az utasítást, az első gép húzhatja. Feldübörgött a lánctalpas motorja. Az erdő

éjszakai csendjét szétszaggatta a nagy dízelmotor recsegő hangja. Várakozó állásponton volt mindenki. A második gép és a csigasor húzó kötele is lassan megindult. Gyakorlatból tudták, hogy kb. harminc -negyven métert kell a lánctalpasnak menni, mire a csigasor kötele megfeszül.

Lassan megfeszültek a csigakötelek. Lehetett hallani, hogy a lánctalpas motorhangja elmélyül. Egyes gép bírod még húzni? Kérdezte a főművezető. Egyre nehezebben, meg- meg csúszik a lánctalp. Jött a válasz.

Kettes gép kezdd a rásegítést, óvatosan segíts húzni. Rendben, jött a visszaigazolás. Felbőgött a második lánctalpas motorja is , és lehetett látni, egy kissé megélénkült a csigasor mozgása. Megmozdult a súly, jött a feszítőtől a rádióüzenet. Ez nagyon jó jel volt, mert mindig az első megmozdulás volt a legnehezebb. Amikor a nagy feszítő súly a levegőbe emelkedett akkor már a többi könnyebben ment.

Megkönnyebbülés vett erőt mindenkin, már a szemük előtt lebegett a jó forró fürdő, és otthon a jól megérdemelt vacsora, meg a jó melegágy.

Egy pillanat alatt azonban szertefoszlott minden álmodozás. Megállt a kötél mozgása, pedig már a két karmantyú csak fél méterre volt egymástól.

Mi történt? Jött a kérdés. Egyes gép mi a helyzet? Nálam nincs semmi, nem tudom húzni, a kettes nem segít.

Kettes gép mi történt? Főnök a dózeros most vizsgálja a gépet, a lánctalppal van valami.

Mindenki maradjon a helyén, elmegyek, megnézem mi történt. A főmérnök is a főművezetővel ment. Nem érdekelte, hogy a városi utcára készített rövidszárú cipőjébe a nagy hó belefolyik.

Hamarosan odaértek. Mi a baj? Amikor a főművezető meglátta, melege lett. A jobboldali lánctalp volt elszakadva, de nem ez volt a nagyobbik baj, hanem az, hogy a nagyon nehéz gép, majdnem teljesen lemászott a lánctalpról. A hátsó hajtókerék előtt mindössze öt szem volt. A több méter lánctalp a gép mögött volt kiterülve. A főmérnök is látta mi történt. Most mit tudtok tenni? Kérdezte a főművezetőt. Egy kicsit had gondolkodjam. Az a baj, hogy a feszítősúly már a levegőben van. Ez azt jelenti, túl sok variációra nincs lehetőség. Legelőször stabilizálni kell a helyzetet. Az egyik terepjáró menjen be a városba, a garázsfőnököt értesítsék, hogy azonnal küldjön két szerelőt, a dózerhoz legalább két tartalék lánctalp szemet, meg legalább két csapszeget.

A másik kocsi vigye be azokat az embereket, akik gumicsizmában vannak, mert megfagy a lábuk. Azt a hat embert nélkülözni tudjuk. Főzzenek még teát, mert még vagy négy órát kint leszünk, és nagyon hideg van.

A főmérnök itt közbe szólt: Hívd ide a gépkocsivezetőt. Amikor a pilóta odaért, pénzt adott neki, és megkérte menjen el a városkapu étterembe, és vegyen két liter rumot, és a teával együtt hozza ki.

Aki ezt a beszélgetést hallotta, leesett az álla. Mindenki tudta, hogy a főmérnök mennyire tiltja a munkahelyi szeszfogyasztást. A főművezető vigyorogva nézett rá. Na, mi van, mit nevetsz. Semmi különös csak a hóhért akasztják, Jegyezte meg.

Az embereknek tetszett, hogy a máskor szinte megközelíthetetlen főmérnök, ilyen időben is kitart mellettük.

Főnök azért van egy tippem, fordult a főmérnökhöz a munka vezetője. Nem ártana, ha raporton megkérdeznéd a garázs vezetőjét, mikor vizsgálták át a gépek lánctalpait. Ez nem olyan masina, hogy hetenként elszakad a lánctalp. Véletlenül tudom, hogy ez a típus megegyezik a legendás T-34-es páncélos futóművével. Azt, pedig komoly igénybevételre tervezték. Na ne félj, utána nézek, mert ez nagy disznó-

ság, ha csak az üzem egyik része, tesz meg mindent a siker érdekében, a másik hanyag munkája meg lehetetlenné teszi az eredményes karbantartást.

Nos, foglalkozzunk inkább a jelennel.

Összehívta a csoprtvezetőket.

Figyeljetek. Látjátok mi a helyzet. Ezt egy módon tudjuk megoldani. Mindenki tudja, ide daru erre a terepre bejönni nem tud. Vissza kell kötnünk a dózerokat, szerencsére itt van közelbe egy állvány. Mind a négy övrúdhoz kössétek ki a gépeket, de úgy, hogy a kötelek mögé tegyetek fahasábokat. Nehogy a szögvas elnyírja a kötelet. Ha megvan, szóljatok, megpróbáljuk kissé visszaereszteni a gépeket, hogy ne legyen olyan nagy súly a vonóhorgon.

Munkához láttak, és mivel a szükséges eszközök rendelkezésre álltak hamarosan jelezték, hogy készen vannak. Mindenki elfoglalta a helyét. Lassan ereszd vissza, egyes gép. Ment rádión az utasítás. Rendben, jött a válasz.

Feldübörgött a motor, és lassan megindult hátrafelé. Már vagy fél métert ment hátra, amikor a csoportvezető szólt rádión, megfeszültek a visszakötő kötelek. Állj meg egyes. A gép azonnal megállt

Ellenőrizzétek, a visszakötéseket még egyszer, a fa alátétek nem estek-e ki a kötelek mögül.

Hamarosan jött a válasz, minden rendben..

Most mindenki ismét menjen el a húzás irányából, megpróbáljuk a terhet átadni az állványnak. Egyes gép, lassan ereszd vissza. Vettük az adást, indulunk.

Mindenkinek a torkába dobogott a szíve, mert tudták, hogy a kötélpálya állványt nem arra tervezték, hogy egy 45. tonnás súlyt tartson a levegőbe.

Miután sok választás nem volt, csak reménykedtek, hogy bírni fogja.

A főmérnök, miután gépészmérnök volt, nagyon jól tudta, a főművezető milyen kockázatot vállal.

Nem szólt bele, tisztában volt azzal, valahogy meg kell a helyzetet oldani.

-A gép közben lassan megindult. Az állvány felől roppanások hangzottak. Tudták az állvány övrúdjai most veszik át a terhelést. A sodronykötelek, a fa alátéteken keresztül adták át a nagy súlyt.

Meg állt a kötél, nem ment tovább. Az acélszerkezetű állvány átvette a feszítő súly negyvenöt tonnáját.

Megkönnyebbült sóhaj hagyta el az emberek ajkát. Úgy érezték az első akadályon úrrá lettek.

Első gép figyelem. Hangzott az utasítás. Most annyira húzd meg a kötelet, hogy megfeszüljön. Értettük, jött a válasz. Lassan megmozdult a kötél, és pillanatok alatt megfeszült. Jó állj, így kell megtartani.

Értettük, válaszolták az egyes gépről.

Na, emberek, most a kettes gép jobb oldaláról a havat el kell lapátolni, de úgy hogy a föld is kilátsszon. Miután a máglyák csak pislákoltak, a főművezető elküldött négy embert, hozzanak még az erdészettől fát. Nem kellett kétszer mondani. Már mindenki fáradt volt, és gyötörte őket a hideg mellett az éhség is , hiszen 8-10 órásra kalkulálták a munka hosszát, nem volt elegendő az ennivaló sem. A főmérnök eltűnt a sötétben, mindjárt jövök, szólt a főművezetőnek. Nemsokára hallották, hogy felzúg a Niva motorja.

Közben a havat ellapátolták.

Na, fiúk most hozzatok ide öt darab fogasléces emelőt. Ezekkel egyenként tíz tonnát lehetett emelni.

Minden lánctartó görgő alá fejszével vágjatok a fagyos földbe négy-öt centi mély négyzeteket, ahova az emelő talpát bele tudjuk tenni. Felgyorsultak az esemé-

nyek. Az elkészült fészkekbe beleállították az emelők talpait, tudták hogy most nem kell alátét fát használni, mert a fagyos földbe az emelő talpa nem tud belesűlyedni. Egyszerre, szép lassan kezdjétek emelni. Megfeszültek az emelők. Már a negyedik - ötödik fordulatnál megmozdult a hatalmas gép teste. Attól nem kellett tartani, hogy előre vagy hátra megmozdul, mert ki volt szinte pányvázva. Óvatosan és egyenletesen tekerték a fogasléces emelők karját. Tudták , ha nem egyszerre csinálják, valamelyik emelő elmarad, az ki is eshet az emelésből. Itt, pedig az volt a cél, hogy a lánctalpas gépet meg tudják emelni, hogy a lánctalpat be tudják alája húzni.

Végre a vízszintesnél kissé magasabban állt a gép jobb oldala. A görgők és a föld között volt vagy húsz centi hely.

Jól van fiúk, álljunk meg.

Most az egyik terepjáró álljon szembe az egyes géppel, és húzzátok le a csörlő kötelét. A kocsit a vonóhorognál fogva kössétek vissza egy fához.

Lassan jött a csörlő kötele.

Amikor túljutott a kettesszámú gépen, megállították. Az elszakadt lánctalp már ki volt terítve a gép mögött. Közben meghallották a közeledő terepjárót, a szerelőkkel.

Na, azt hittem már nem jöttök soha. Szólt Nekik a főművezető. Hoztatok mindent? Jött a következő kérdés. Igen, van láncszem, és csapszeg is. Akkor a továbbiakban tietek a terep. A szerelők átnézték a kiterített láncot és megállapították szemet, nem kell cserélni, mivel a csapszeg csúszott ki, és nem rongálta meg a láncszemet. Kértek két deszkát, majd szóltak a gépkocsivezetőnek, lassan kezdje húzni a lánctalpat a gép alá.

Ez a művelet, lassan de rendben ment. Arra kellett vigyázni, hogy a lánctalp ki ne lökje a fogasléces emelőt a gép alól. Közben a főmérnök is visszajött. Kiszállt a Nivából és megkérdezte mi újság? Most már haladunk, főnök, látod egy-két méter, van hátra, és a lánctalp a helyén lesz. A főnök csóválta a fejét. Te Feró nem hittem volna, hogy ez a lánc még a mai napon a helyére kerül. Ha lesz egy kis idő, az embereknek hoztam főttkolbászt meg kenyeret. Hát azt nagyon megköszönjük, mert mindenki éhes és fázik.

A lánc végre a helyére került. A szerelők szóltak le kellene engedni a gépet.

Fiúk, ugyan olyan lassan, és egyszerre engedjétek a fogasléces emelőket. Most kezdjétek. A gép lassan ráült a lánctalpra, a görgők is a helyükön voltak. Akinek nincs munkája, míg a láncot szerelik, gyertek a főmérnök kocsijához, hozott egy ki meleg ételt. Bravó főnök, ezt jól tette. A főművezető oldalba lökte a főmérnököt, menj, add ki nekik a kaját. Ilyet még úgy sem tett a főmérnök, amióta az üzemnél van. Szeretni fognak az emberek. Figyeld meg két nap múlva mindenki erről fog beszélni.

Gondolod? Jól van Te, csak figyelj a munkára. És elindult, hogy kiossza a hőtárolós edénybe kiszállított főtt kolbászt. Egy darabot a végén nekem is hagyjál, mert éhes vagyok. Kapsz Te is nevetett a főmérnök. Bele gondolt, hogy ő most mire is vállalkozott. Szokatlan volt ez tőle, mert eléggé visszahúzódó típusú ember volt. Kezdte élvezni. Közben megjött a teával és a rummal a másik kocsi. Már este kilenc óra volt, és egyre hidegebb lett. Az embereket kissé feldobta a meleg étel, meg a kuriózum, hogy a főmérnök osztotta ki az ennivalót.

Az egyik teáskannába, ami húsz literes volt, beleöntött fél liter rumot. Finom illat árasztotta el a környéket, mivel a pincér természetesen a legdrágább portorikói rumot adta. Azt tudta a főmérnök, hogy nem szabad sok szeszt a teába tenni, mert az éhes kifagyott embernek hamar a fejébe száll. Aztán még volt mit tenni.

Az emberek mire megették a kolbászt, ittak rá egy bögre teát, a szerelők befejezték a munkát. Megfeszítettétek a láncot rendesen? Kérdezte a főművezető. Igen, renden van.

Na, fiuk mindenki a helyére. Megpróbáljuk átvenni a feszítő súlyt az oszloptól. Szóljatok, ha a visszakötés meglazult.

Egyes, kettes gép, húzásra felkészülni. Rendben készen állunk, jött a rövid válasz.

Akkor ugyan úgy ahogy legelőször. Az egyes gép kezdi húzni, ha szólok a kettes is húzni, kezd. Feldübörgött a két nehézgép dízel motorja.

Egyes gép kezdd el húzni. Indulunk, jött a válasz. A kötél lassan megindult, de hamarosan elmélyült a gép hangja, tudta a főművezető, most kell a rásegítés. Kettes gép, kezdjed húzni, segítsd az egyest. A második gép is elkezdte a húzást. Lassan de biztosan haladtak. Meglazultak a visszakötések, jött a jelentés. Jól van ne álljatok meg. A karmantyúkat vegyétek kézbe, nehogy a hóba essen.

Főnök megemelkedett a súly, jött a feszítőtől a jelentés. Egyes kettes gép figyelem, nektek még három-négy métert kell húzni.

Figyelte a karmantyúkat. Amikor azok összeértek, még egy kicsit húzta, hogy könnyebben menjen a csatolás. Mindkét gép állj. Így tartsátok meg.

Gyerünk emberek, csatoljátok össze.

A lakatosok a közcsavart, még egyszer száraz ronggyal megtörölték, majd egy, egy fél menettel belekapatták a jobb és balmenetes közcsavart a fél karmantyúba. Jöhet az olaj. A tűz mellett tartott grafitos olajjal meglocsolták a menetet, és percek alatt behajtották. A záró csapszegeket helyükre ütötték, kissé elszegecselték a végét, ki ne tudjon csúszni.

Készen van jött a megkönnyebbült jelentés.

Rendben van, mindenki jöjjön ki a csigák közül. Az emberek pillanatok alatt engedelmeskedtek, fel voltak élénkülve, mert tudták nemsokára vége ennek a rémálomnak.

Egyes, kettes gép felkészülni, a visszaengedésre. A feszítőnél figyelj, engedjük a súlyt. Rendben, jött mindenhonnan a válasz. Mindkét gép lassan vissza. Ismét feldübörögtek a motorok, de most már nem mélyült el a hangjuk, nem kellett nagy erőt kifejteni, A húzó kötél lassan megindult. Az összecsatolt új tartókötél megfeszült, kiegyenesedett. A csigasor kötele belazult, ez jelentette, hogy a feszítő súly átvette a szerepét.

Fejjétek meg a csigaköteleket, had lazuljon meg, utána kezdjétek lebontani a körmösöket, mert nem akarok innen nyugdíjba menni.

Az emberek értették a szöveget, és az összeszokott csapat, villámgyorsan tette a dolgát. A feszítőtől megérkezett a lakatos, és jelentette, hatvan centin áll a súly. Ez jó, mert ha csillékkel fel lesz telepítve a pály, még húsz centit emelkedik. Ezt így terveztük.

Közben a fa is megérkezett, de a főművezető figyelmeztette őket, ne sokat rakjanak a tűzre, mert egy óra múlva végeznek, és a nagy tüzet nehéz eloltani.

A dózerok foglalják el a helyüket, ők fogják beemelni a tartókötelet a sarukba. Lakatosok biztonsági övvel fel az állványokra, és kössétek be magatokat, de ne a terhelt bikához. Lámpát vigyen mindenki magával.

A főmérnök, látta hogy minden pörög, nem akart útba lenni, beült a Nivába, és elindította a motort, jól esett neki a meleg levegő.

Mintegy háromnegyed óra kellett, ahhoz hogy az emberek a tartókötelet felrakják az állványok sarujára.

Amire végeztek a segédmunkások hóval, eloltották a tüzeket. A csillagfényes éjszakában a lámpák, mint Szent János bogarak imbolyogtak. A fáradt átfázott csapat, felrakta a sok szerszámot a terepjárókra, majd maguk is felmásztak a ponyvával védett platóra.

Indulás előtt a főművezető szokásához híven, megköszönte a munkájukat. Még hozzá fűzte minden elismerés a helytállásért.

Aztán be akart ülni a vezetőfülkébe, de látta, hogy a főmérnök kocsija oldalt áll,és megy a motorja. Sejtette mi történt. Induljatok, én megyek a főnökkel.

Odaballagott a kocsihoz, csendesen kinyitotta a jobboldali ajtót, beült, majd megrázta az alvó főmérnök karját. Főnök menjünk haza, otthon jobban tudunk aludni.

A főmérnök álmosan elmosolyodott, sikerült? Igen készen vagyunk. Szép munka volt kolléga. Ez ő tőle a legnagyobb elismerés volt.

Az emberi akarat és hozzáértés ismét nyerni tudott egy csatát, a természet erejével szemben. Hosszú évek alatt nem ez volt az egyetlen említésre méltó munka. De itt minden képen ki kell emelni az emberek odaadását, és szép példája volt a helytállásnak.

Karnyújtásnyira a kaszástól!...

A XIV.-es akna, igen érdekes bánya volt. Volt két olyan szénmező, ahol a hagyományos módon, szeletekben fejtették le a mintegy 25.m-es vastagságú széntelepet,ahol is a szén helyére csövön szállítottak homok iszapot. Így haladtak szintről szintre, amíg a telep kifogyott.

A másik bányarészben igen érdekes módon, mindössze 1.4-1.6. m-es volt a szén vastagsága. Ez viszonylag vékony telep, viszont, barnaszénben igen ritka, 4500-5000kalóriás nagyon kicsi hamutartalmú szenet adott. Fel sem merült senkiben, hogy ezt a vékony telepet ne műveljék le.

Ami még érdekes volt, hogy ez a telep, bár a bánya legalsó szintjéhez közel volt, nem volt vizes terület. Ezt a bánya többi részéről nem lehetett elmondani. Mindenhol a fakadó vizek tették próbára a bányászokat. Csupán megjegyzem, akkor (1957-ben) percenként 36.000l. vizet emeltek ki a szivattyúk. Ma ez a bánya látja el Tatabányát és környékét jó minőségű ivóvízzel

Ezen a kis kitérőn túl , foglalkozzunk a lényeggel..A lakatos, akinek a területe volt az említett bányarész, már megszokta, hogy vagy négykézláb, vagy térden csúszkálva közlekedett. Az ő 190.cm-es magassága nem tette lehetővé, hogy akár csak meghajolva járkáljon. Ha sok volt a tennivaló, főleg ha gépalkatrészeket, vagy csöveket kellett cipelni, bizony úgy két -három óránként hanyatt feküdt a száraz szénporban, hogy kicsit kinyújtóztassa elgémberedett tagjait. A kérdéses napon azt a feladatot kapta, hogy az egyik kamrafejtésben, ahol végezek a szén kitermelésével, szedje szét a kaparót, majd mikor a bányászok a gépalkatrészeket kiszállították a fővágatba, utolsónak szerelje ki és szállítsa ki a levegő csöveket.

A sűrített levegőnek igen nagy szerepe volt. Minden kéziszerszám, a fejtőgép, a fúrógép és a világítást szolgáló turbólámpa sűrített levegős meghajtású volt. Célszerű volt a csővezeték kiszerelését utoljára hagyni, mert ha más nem, a világítás igen fontos volt. A délelőttös műszak vége felé járt az idő, lehetett 12 óra. Amikor a csapat tagjai, az utolsó gépalkatrészekkel megindultak kifelé, a lakatos szólt nekik, gyerekek, ha kiértek zárjátok le a levegőt, hogy szét tudjam szedni a csöveket. Valamelyik megkérdezte, ne segítsünk kihordani a csövet? Köszönöm, nem sok van, műszak végére végzek vele egyedül is.

A csapat tagjai fogták a kabátjaikat, amelyek egy-egy ácsolatba bevert szögön lógtak, és köszönés után elmentek. Mivel a vágat talán harminc méter volt, hamar kiértek, és perceken belül kezdtek a turbólámpák halványulni. Elzárták a sűrített levegőt. Olyan sötétségbe borult a vágat, hogy szinte meg lehetett benne kapaszkodni. egyedül a lakatos lámpája világított.Ő mint minden bányász régen megszokta, hogy a használatos lámpák talán három -négy méteres körben nyújtottak némi világítást. Ha valamit szerelni kellett, a lehető leg közelebb kellett elhelyezni a lámpát, hogy lehessen látni, mit csinál az ember.

A lakatos a régi jól bevált szokás szerint járt el. Kiment a vágat elejére, és leakasztotta az 50-es átmérőjű csövet az ácsolatba vert csőkapocsról, és letette a földre. Így járt el befelé haladva, amíg a cső teljes hosszában le nem került a földre. Miután már említettem, a bányatérség nem volt magas, sőt mondhatnám alacsony volt, a lakatos természetesen térdelve végezte a munkáját. Csupán mellesleg említem meg, hetenként elhasznált, egy-egy pár, vastag bőrből készített térdvédőt. Pár percig pihent, a csövek leszerelése után, kinyulytóztatta végtagjait. Fogta a lámpáját, és oda mászott az első csőkötéshez. A sűrített levegő csövei, laza karimával csatlakoztak. Négy db M16-os csavar tartotta. A jól bejáratott már kellően megkopott villáskulcsokkal egy-két perc alatt szétszerelte az első csövet. Ezek a csövek általában öt méter

hosszúak voltak. Mintegy 25-30.kg. volt a súlyuk. A villáskulcsokat letette a cső végénél, fogta a lámpáját, előre indult, maga után húzva a csövet.

A nem túl nagy távolságot hamar megtette. a kiszállított csövet, kitette a fővágatba. Fogta a lámpáját, négykézlábra ereszkedve visszament a következő csőért. Még kettőt fordult, amikor mászott befelé, érezte, hogy finom szén, és szénpor szóródik a főtéből. Bár tudta, mindenre figyelni kell, most különösebben nem érdekelte a jelenség. Beérve a cső végéhez, éppen megkezdte a következő cső szétszerelését, amikor félelmetes recsegés és robaj hallatszott a vágat eleje felől. A vágatban pillanatok alatt olyan porfelhő keletkezett, majd meg fulladt. Tudta, hogy ilyenkor akármilyen ruhadarabot vagy rongyot kell a szájához szorítani, és lehetőleg azon keresztül kell venni a levegőt. Halálos csend borult a vágatra.

Percekbe telt, amíg a hatalmas szálló poron keresztül felderengett az előtte fekvő lámpa fénye. Erősen ingerelte a köhögés, mert az eső másodpercekben meglehetősen sok finom púderszerű szénport szívott a tüdejébe. Aztán vagy negyed óra elteltével kezdett a por is leülepedni. Azonnal tudta, a vágatban törés keletkezett. Csupán az volt a kérdéses, milyen hosszan, és milyen magasan szakadt fel a főte. Előfordultak olyan magas törések, hogy három -négyszáz csille anyagot kellett kilapátolni, mire be tudták ácsolni az így keletkezett hatalmas üreget.

A lakatos, amíg arra várt, hogy leülepedjen a por, igyekezett végiggondolni milyen helyzetbe került. Azzal tisztában volt, hogy innen külső segítség nélkül lehetetlen kijutni. A leszakadt vágatrészen átjutni csak úgy lehet, ha kívülről jönnek befelé, miközben beácsolják a leszakadt vágatot. A törés alá ácsolat nélkül bemenni, öngyilkossági kísérlet lett volna. Persze ezt minden bányász tudja jól. Azért felmerült benne, mikorra veszik észre, hogy baj van. A levegő miatt különösebben nem kellett idegeskednie, mert mögötte volt, vagy tizenöt húsz méter vágat, amiben annyi levegő volt, hogy sok napon keresztül elég lett volna. Ami a vizet illeti ez már nem volt kedvező. A kulacsa a kabátjával együtt kint lógott a vágat elején. Hiába volt vagy fél liter víz benne, nem juthatott hozzá.

Miután elült a por, fogta a lámpáját, előre mászott, hogy megnézze mi is a helyzet? Rögtön látta, elég nagy a baj. Az történt ugyanis, hogy a viszonylag vékony széntelep felett elhelyezkedő kékesszürke márga szakadt le, és törte össze az ácsolatokat. Ennek a márgának a súlya többszöröse volt a szén súlyának. máskor is előfordult már ilyen, hogy megmozdult a szenet takaró kőzet, és bizony nem egyszer ilyen hasonló állapot jött létre. A lakatos kissé csüggedten ment vissza a korábbi helyéhez

Leült, hátát nekitámasztotta az ácsolatnak, és mint egy ilyen, vagy hasonló helyzetbe kerülő embernek élénken kezdtek a gondolatai járkálni. Legelőször felrémlett benne, mi lett volna, ha a törés tíz- tizenöt másodperccel előbb keletkezik? A választ tudta, de nem is nagyon akart rá gondolni. Tudta, hogy a hatalmas súlyú kőzet, a másodperc tört része alatt, kipasszírozta volna belőle a szuszt. De ezzel nem kellett foglalkozni, mert megúszta.

De hagyjuk magára egy rövid időre a bajba jutott lakatost. Műszak vége volt, már gyülekeztek a bányászok a függőakna alatt, nemsokára megkezdődött a kiszállás. A kérdéses csapat tagjai is már az akna alatt beszélgettek. Az egyik vájár megkérdezte a többieket, a Ferót nem láttátok? Nem szokott ilyen sokat vacakolni egy pár csővel. Aztán kiszálltak, mentek a fürdőbe. Megfürödtek, és az egyik csapattag elment, megnézni, az iparos fürdőbe, a lakatos kijött-e már. Amikor zárva találta a szekrényét, rosszat sejtve, bement az aknászhoz, ő még csak akkor kezdett vetkőzni. Főnök, a Feró még nem jött ki, valami baja eshetett. No, nem kell mindjárt rémeket látni. Mindjárt utána nézek. Papucsban félmeztelenül átment a falézon, és be-

ment a bányamester irodájába. Mi újság testvér? Kérdezte a bányamester. Nem szoktál így glóriába-papucsba feszíteni. A lakatosom még nem ért ki, holott csak pár csövet kellett neki kiszerelni. Telefonon felhívta az alsó csatlóst, megkérte, nézze meg a táblát, ott van-e a lakatos „bilétája", és mondta a számát. Hamar jött a válasz, még itt van, tehát nem ment ki a bányából.

Az aknászon is eluralkodott egy rossz előérzet. Hívta a kérdéses munkahely közelében lévő gépkezelőt. Amikor az felvette a telefont, nyugodt, de határozott hangon kiadta az utasítást, menjen, de nagyon gyorsan a103-as munkahelyre, menjen be a fővágatba, és nézze meg, a lakatos kiszerelte-e a levegő csöveket.

Talán tíz perc telt el, miközben a bányamester is feszülten várta a hívást. Megcsörrent a telefon. az aknász idegesen nyúlt a kagyló után. Mondd mi újság? Baj van főnök. A lakatos kabátja kint lóg a vágat elején, és négy darab cső van kiszállítva. Bementem a fejtésbe, és egy pár méterre az elejétől, csúnya törés van. köszönöm. Lecsapta a telefont, majd azonnal tárcsázta a bányamentő állomást. Ott rögtön felvették a kagylót. Fiuk riasztás! Egy emberem bent maradt a felhagyott fejtésben. A csöveket szerelte ki, közben törés keletkezett. Nem tudjuk, mi van vele. nagyon siessetek.

A mentőállomáson felharsant a vészt jelző csengő. A készenlétben lévő két raj, azonnal abbahagyta tevékenységét, és futva közelítették meg a rohamkocsit. Az ügyeletes szólt a korházba, küldjenek orvost,és mentőautót a bányához. A bányamentők mind nagy tapasztalatú hatalmas munkabírású emberek. A rohamkocsiban minden felszerelés be van készítve, így csak arra vártak, pontosan tájékoztassák őket, milyen természetű a vészhelyzet. Miközben a rohamkocsi szirénázva száguldott a bányaüzem felé, a délelőttös aknász visszaöltözött, és indult a bányába.

A délutános szak aknásza már a helyszínen tartózkodott. Utasított két csapatot, hogy szerszámaikkal együtt azonnal menjenek a kérdéses helyre. A szállítási felvigyázó az embereivel igyekezett az alapközlét szabaddá tenni, hogy az ácsoláshoz szükséges faanyag késedelem nélkül érjen rendeltetési helyére.

Talán három óra körül járt az idő, amikor megérkeztek a bányamentők. Terepszemlét tartottak, megbeszélték a teendőket a két aknásszal. Munkához láttak. Úgy döntöttek, mivel nem tudták a lakatos él-e mielőbb valami kontaktust kell teremteni. Sajnos a törés maga alá temette a csöveket is.

A lakatos is kezdett kifogyni a gondolatokból. Azzal tisztában volt, hogy az eltelt időben, már valószínű tudomást szereztek arról, hogy ő bent rekedt. Abban is biztos volt, megtesznek mindent azért, hogy őt kiszabadítsák szorult helyzetéből. De gondoljunk bele, töretlen bizalom ide vagy oda, csak megfordul egy ilyen helyzetbe került ember fejében az is, hogy igen rosszul is végződhet számára ez a helyzet. Aztán az ember egy idő után ugyancsak elveszti idő érzékét, attól kezdve még roszszabb a helyzete. Lakatosunk azt tudta, hogy a lámpája kibír két műszakot is, de azt gondolta, hogy takarékoskodnia kell.

Leoltotta a bányászlámpát. Két combja közé tette, hogy a keze ügyében legyen. Tudta, ha valamit sötétben letesz, nehéz megtalálni. Megint gondolkodni kezdett. Eszébe jutott anyai nagyapja, aki több mint ötven évet dolgozott bányában, és minden vonatkozásában óriási tapasztalatokkal rendelkezett. A lakatos szívesen hallgatta a nagyapa bányászattal kapcsolatos történeteit. Nagyon sokat mesélt. Eszébe jutottak bizonyos dolgok. Például, soha nem szabad szorult helyzetben kapkodva cselekedni, minden mozdulatot át kell gondolni. A legfontosabb soha nem szabad feladni a reményt. Miközben ezek a gondolatok járkáltak a fejében talán a fáradság is közrejátszott, de elbóbiskolt.

A bányamentők megkezdték közben a munkát. Az természetes volt, hogy csak kézi szerszámokkal lehetett dolgozni. Centiméterről centiméterre haladtak. A kilapátolt márga helyére rögtön ácsolatot tettek, amit teljesen be is deszkáztak. Nem kockáztathattak, hogy megindul a törés, és betemeti őket. Mintegy két métert haladtak előre, amikor az elől dolgozó vájár visszaszólt.

Fiuk itt megtaláltam a cső végét. Mindenkiben az izgalom érzése futott át. Tudták, hamarosan eldől, mi van a bent rekedt emberrel. Él-e még. A vájár kilapátolta a cső vége körül a meddőt, és megfogta a fejszéjét. Most mindenki maradjon teljesen csendben. Megpróbálok kopogni.

A lakatos mély álomból ébredezett. Fogta a lámpáját csavart rajta, és fény terült el körülötte. Megdörzsölte a szemét, már teljesen felébredt. Mi az? Hallucinálok?

Mintha valami apró zajt hallott volna. Fogta a lámpáját, és gyorsan kúszott a törés irányába. Megállt feszülten fülelt. Ismét hallani vélte a kopogást. Szívverése felgyorsult. Mégis itt vannak, értem jöttek. A lámpát félre tette, és kezdte puszta kézzel kaparni a lehullott fóratot. Tudta, hogy a szétszerelt cső vége nem lehet messze. Fogta az egyik villáskulcsot, és mint kapát használta.

Nem tudta mennyi ideje húzza maga mögé a lehullott fóratot, de már minden porcikája sajgott, az ingét és nadrágját csavarni lehetett volna az izzadságtól. De az életösztön hajtotta. Azt figyelte meg, ahogy haladt előre, egyre hangosabban hallotta a kopogást. Tudta, hogy csak akkor tud válaszolni, ha a csövet eléri. Végre megcsikordult a villáskulcs valami fémen. Nagy boldogság öntötte el. Most már tudta, megmenekül. Letisztította a cső végét, és egyenletes ütembe ütni kezdte. Azonnal jött a válasz. Tá-tá ti ti-tá.

Verítékben úszva kimerülten rogyott a fóratra. Kezét, lábát szétdobva hangosan sírni kezdett. Most szakadt ki belőle a sok felhalmozódott feszültség.

Másnap délelőtt kilenc órára tudták átácsolni a bányamentők a törést. Elsőnek az aknász mászott át a szűk járaton, mivel ő is magas ember volt térdre ereszkedve zokogva ölelte magához a nagyon fáradt végtelen piszkos, de nagyon boldog embert.

Ötven éve történt….

Borongós, párás, kellemetlenül nyirkos idő volt. Még nem volt hideg, de erre az időre szokták mondani: A jó érzésű ember ilyen időben a kutyáját sem zavarja ki. A forradalom már elbukott. Pár nappal voltunk November negyedike után.

Minden ember, akinek valamiféle tevőleges köze volt a forradalomhoz, egyre nagyobb félelemmel nézett az elkövetkező hetek, hónapok elé. Innen is onnan is lehetett hallani, szedik össze a pufajkások azokat, akik az elmúlt hetekben valamilyen okból a politika reflektor fényébe kerültek. Sokszor előfordult,-mint később megtudtuk-, hogy valakinek volt olyan „ismerőse, jóakarója" aki akár névtelenül is bejelentette megfelelő helyen, hogy XY-t itt meg ott látta, hogy szónokolt az emberekhez, vagy ezt, meg ezt tette.

Akkor tájt elég volt egy gyanúsítás, mindegy volt hogy igaz-e vagy sem. A hatalom legújabb birtokosai úgy gondolták, jobb az ha egy két alkalommal jól elverik gumibottal -Kádár kolbásszal-így elősegítve, hogy a felesleges gőz szálljon ki a fejéből.

Ami azt illeti, nekem is volt némi félni valóm. Majd egy hétig nemzetőr voltam, és géppisztollyal a vállamon jártam munkába. Feladatom az volt, hogy a volt rab akna területére, idegen embert ne engedjünk be. Vagyis a portán teljesítettem szolgálatot másik két váltótársammal, mivel három szakba jártunk.

Az egyik váltótársam lett később a tatabányai munkásőr parancsnok. Persze érdemei elismeréseként kinevezték a XIV.-es akna igazgatójának, ahol a forradalmat megelőzően lőmester volt.

De térjünk vissza a saját dolgaimhoz.

November negyedikén és ötödikén a rádióban sűrűn elhangzott a felszólítás: Akinek a birtokában fegyver van haladéktalanul, szolgáltassa be. Ezt megteheti következmények nélkül November 6. 24. óráig. Összedugtuk a fejünket apámmal, és ő azt javasolta, haladéktalanul menjek, és adjam le a fegyvert a Hunyadi laktanyába. Túl sokan láttak, hogy fegyverrel mászkálsz, minden bizonnyal meg fogják kérdezni, hova lett. Legalább is nagy a valószínűsége. Mondta apám. Jobb ötletem nekem sem volt, ezért elhatároztam, hogy 6-án az esti órákban elmegyek és leadom a DB4213. sz. ívtáras géppisztolyt, a hozzá tartozó tárakkal és lőszerrel együtt.

Eljött az este. Kerékpárra ültem, és lekerekeztem a Hunyadi laktanyához. Bevallom így utólag is, kutya módon féltem. Kavarogtak az agyamban a gondolatok, mi is történhet? Miután sokra nem mentem vele, a kerítésen kívül megálltam, egy kicsit figyelni, a porta épületében nincsenek-e pufajkások. Miután meggyőződtem róla, hogy csak két katona van benn, vettem egy nagy levegőt, essünk túl rajta.

Bekopogtam. Tessék bejönni, nyitva van. Jött a válasz. Jó estét kívánok. Itt lehet fegyvert leadni? Kérdeztem.

Jó estét. Igen mi vagyunk azok, akik átvesszük. Szólt az egyik. A másik csak annyit tett hozzá: Na, itt van megint egy megtévedt hős. A hangjából némi gúny csengett.

Na, mit hozott nekünk? Jött a kérdés.

Levettem a vállamról a fegyvert, meg a tártáskát, és letettem az asztalra. A fegyverből kivettem a tárat, letettem, majd a súlyzárat hátrahúztam, és elcsettentettem. Na, egészen szabályosan csinálta, jegyezte meg az egyik. Maga elé húzta a táskát. Kinyitotta, és megnézte. Hat db. tele tár volt benne. A szentségit, igazi háborúba készült? Ennyi javadalmazást egy hétre szoktak adni. Meg vontam a vállam, nem szóltam semmit. Az egyik fogta a fegyvert meg a táskát, és átvitte a porta mel-

letti helységbe. A másik a fiókból elővett egy spirálfüzetet, majd azt mondta: Fiatalember fel kell írnom az adatait, hogy igazolni tudjuk, leadta a fegyvert.

Nagyjából valami ilyesmire számítottam. Azt azért előre kigondoltam, ha az adataimat kérik, nem mondom meg az igazit, legalább ne találjanak meg nagyon hamar. Így is cselekedtem. Rendben van , mondhatom? Igen.

Kukuda Jánosnak hívnak, és a Dózsa Gy. Út 26. szám alatt lakom. -Azért mondtam be régi iskolatársam nevét, mert tudtam, hogy ő családjával együtt már elhagyta az országot. Vagy tizenöt éve találkoztunk, és elmondtam, Neki mit követtem el ellene. Nevetett, és azt mondta semmi baj pajtás, okosan döntöttél.

Rendben vagyunk, elmehet. Mondta a katona. Jó éjszakát. Köszöntem, és nagyon igyekeztem kifelé. Nehezen tudtam elhinni, hogy ennyivel megúsztam. Amikor már a fele úton jártam, akkor oldódott a feszültség bennem. Hűvös volt, mégis mire hazaértem a ruhám a verejtéktől volt csapzott. Otthon beszámoltam a dolgokról. Apám tanácsára,-ma már bánom-elégettem a nemzetőr igazolványomat, ami egyben a fegyverviselésre is feljogosított.

Tatabányán, a fontosabb helyeken egy-egy harckocsi állt, jelezve, megváltoztak a viszonyok, vége a forradalomnak, menjen mindenki dolgozni.

A munkástanácsok még léteztek, és a vezetőiket egyre-másra hívták „tárgyalni", mivel el akarták hitetni, még mindig komolyan veszik őket. A valóságban az történt, hogy egy szobában leültették őket, és elkezdődött a vég nélküli várakozás. Ha valamelyik megunta, és el akart menni, mondták neki, mindjárt jön az illetékes, várjon. Kezdődött élőről a procedúra.

Ezeket, a dolgokat azért tudom, mert apám a bánhidai erőmű munkástanácsának volt a vezetője. Egyre többször érzékelte, gyakorlatilag már semmibe veszik őket, és nincs beleszólásuk érdemben semmibe. Legtöbbször dolgavégezetlenül volt kénytelen visszamenni a munkahelyére.

Egyre többször lehetett hallani, hogy egy -egy munkástanács elnököt, mondvacsinált okkal őrizetbe vettek, és azonnal Kistarcsára internálták. Ezen események vezettek oda, hogy az üzemek egyik délután 15 órára nagygyűlést hirdettek meg a főposta épülete elé.

Azért választották a postát, mert ez a város központjában volt, és közel azonos távolságra volt az üzemektől. Arra kérték a dolgozókat, aki teheti menjen el, így tiltakozzon a munkástanácsok semmibevétele ellen. Az szóba sem jöhetett, hogy a szovjet megszállás ellen tiltakozzanak. Meg sem próbálták, mert tudták az halva született ötlet.

Elérkezett a délután. Az emberek egyre sűrűbben érkeztek a posta épülete elé. Gyakorlatilag ráértek, mivel sztrájk volt, az üzemekbe csak azok mentek be, akik karbantartást, vagy a bányában fenntartást végeztek.

Abban senki sem nagyon bízott, hogy érdemben tenni tudnak valamit, nagyjából tisztán látták, hogy a forradalom elbukott. Arra meg senki nem volt felkészülve, honnan is tudhatták előre, hogy ami ez után jön, az a legsötétebb ÁVH-s korszakot sokszorosan felülmúlja.

Minden irányból érkeztek az emberek. A viszonylag szűk helyre a meghirdetett időpontra becslésem szerint mintegy 3000. ember gyűlt össze. Mivel a kis téren nem túl sok hely volt-akkor még megvolt a postával szemben a betonkerítés, ami a tiszti lakások kertjét határolta le az utcától.- ez a létszám tekintélyes tömegnek tűnt

Megkezdődtek a szónoklatok. A szónokok a posta lépcsőjére álltak, ha jól emlékszem hat vagy hét lépcsőfok volt. A szónokok többnyire a még szabadlábon lévő munkástanács elnökök voltak. Apám nem volt ott, mert sürgősen „tárgyalni „ hívták. A

beszédek lényege az volt, hogy a hatalom semmibe veszi a megállapodásokat és minden idegszálával arra törekszik, hogy lehetetlenné tegye a munkástanácsokat.

Volt akik példákkal támasztották alá beszédeiket. Ezek végén általában nagy hangzavar támadt. Mivel én is ott voltam a tömegben, úgy gondoltam, mindent szeretnék látni hallani, fogtam magam, és felugrottam a postával szemben lévő betonkerítés tetejére. Nem volt valami kényelmes, de jól láttam, hallottam mindent. Gondoltam majd beszámolok apámnak.

A hangulat kezdett egyre jobban forrósodni. Már egy -két olyan hozzászólás is elhangzott, ami az új hatalom érdekeit vélhetően sértette. Szinte biztosan a tömegben voltak olyanok, akiknek az volt a dolguk, hogy figyeljék, a nagygyűlés hangvétele milyen irányba tolódik. Talán délután négy óra lehetett, amikor a tömegben mozgolódást lehetett látni. Lassan szétnyílt a tömeg, mert a korház felől egy szakasz karhatalmista népies nevén pufajkás érkezett. Állig fel voltak fegyverezve. Mindegyik vállán vadonat új dobtáras géppisztoly, az övükön két db. tartalék tár és pisztoly. Még egy kerekeken gördülő géppuskát is hoztak magukkal. Az utolsó négy ember egy -egy rakasz lőszert cipelt. A ládákból kilógott a töltött hevederek vége. Pontosan már nem emlékszem hányan voltak. Lehettek 12-14-en.

Leírhatatlan hangzavar és utálat fogadta őket. Minden féle, a munkatársaikat eláruló mocskos gazembernek szólítottál őket. Nem szóltak, csak behúzott nyakkal, lehajtott fejjel igyekezve bementek a posta épületébe. Mindenki tisztába volt a szerepükkel. Meglehetősen negatív volt a közvélemény velük kapcsolatban. Még alig két-három napja voltak hatalmon, de már kimutatták a foguk fehérjét. Jó pár embert csúnyán összevertek, okkal ok nélkül.

Akik a postára bementek mind ismert emberek voltak. A későbbiekben lehetett velük találkozni, mivel hűségük jutalmát elnyerve, szinte mindegyik fontos beosztást kapott.

-Talán ide tartozik, hogy a szomszédunk Pesten a kék ÁVH-soknál szolgált. Amikor kitört a forradalom, szerzett magának civil ruhát és hazajött. Nagyon félt. Hogy Pesten Ő mit csinált azt nem tudom, de nagyon be volt gyulladva.

Egyik este átjött hozzánk. Mint szomszéddal soha semmi bajunk nem volt. Azt kérdezte egy pár napig ott lehet-e nálunk, mivel nagyon fél, hogy keresni fogják. Tulajdonképpen csak az éjszakáról volt szó. Apám azt mondta Neki, ha megfelel a konyhában lévő heverő, nincs semmi akadálya. A következő pár napban nem keresste senki.

November negyedike után, már kihúzta magát, és sürgősen ment jelentkezni az új karhatalomhoz, ahol örömmel fogadták a megbízható katonaviselt embert. Pár nap múlva már ő is pufajkában pisztollyal az oldalán járt haza. Annyi azért volt benne, hogy megköszönje a bujtatást, és becsületére legyen mondva, engem sem jelentett be a társainál, hogy fegyverrel mászkáltam.

A kis csoport egyik vezetője, aki a postára bement a két hónappal később megalakult Oroszlányi Szénbányák vezérigazgatója lett. Foglalkozása szerint ő bányamérnök volt. Sorolhatnák még egy pár alakot, de történetünk szempontjából nincs jelentősége.

Nem sokkal később a korház felől csörömpölés hallatszott. Hamarosan feltűnt egy harckocsi. Méltóságteljesen közeledett a tömeg felé. Megjelenése, meglehetősen nagy izgalmat váltott ki. A hangulat még csak fokozódott, amikor közelebb érkezett, mert mögötte feltűnt egy szürke Pobjeda személygépkocsi, utána pedig egy páncélozott, ikergépágyúval felszerelt csapatszállító jött. Az ágyúk csövei meglehetősen hosszúak voltak. Méltóságteljesen közeledtek.

Az emberek elkezdtek kiabálni, vigyázzatok, menjetek félre, mert ezek eltaposnak. A tömeg szétnyílt, amikor a harckocsi közelükbe ért. Tolongtak fel a járdára. Amikor a monstrum a posta bejáratával egy magasságba ért, megálltak. A páncélozott járműből a hátsó ajtón keresztül kiszállt négy szovjet katona. A rövid karabélyra, feltették a szuronyt, és odamentek a személyautó mellé. Kinyílt a kocsi hátsó ajtaja, és valószínű magas rangú tiszt szállt ki belőle, mivel nadrágján oldalt piros csík volt látható. Később úgy hallottuk ő volt a város parancsnoka.

A tömeg nem viselkedett ellenségesen, csupán néhányan kiabáltak, menjetek haza, minek jöttetek vissza. A tiszt és két katona sietve bementek a posta épületébe, két katona meg megállt a bejárati ajtónál, fegyverüket lábhoz tették. Közömbös arcot vágtak, de látszott rajtuk, hogy félnek, és nem érzik jól magukat. Közben ismét feldübörgött a csapatszállító motorja, és lassan betolatott a járdára, párhuzamosan az úttal. A harckocsi is leállította a motorjait, így egy rövid időre csend lett. Percekig nem történt semmi, aztán valaki megint felment a lépcsőre, és a két szovjet katona előtt megállva, beszélni kezdett a tömeghez. Ő már azt firtatta minek kellett „ezeknek „visszajönni, mindenki tudta kiről van szó. Elmondta, hogy a főváros úgy néz ki mint a háború után. Minden össze vissza van lőve.

A tömeg egyre zajosabban viselkedett. Attól függött épen mit mondott a szónok. A tömegből egy pillanatnyi szünetben, nagy hangon egy érces hang kiabálta, valaki menjen és hozzon egy Molotov -koktélt, gyújtsuk fel a harckocsit. Volt, aki egyetértett vele, de többen lehurrogták. Ha nem akartok vérfürdőt, ne csináljatok ostobaságot. Erre senkinek nincs szüksége.

Közben valószínű a harckocsi rádión utasítást kaphatott, mert feldübörögtek a motorjai. Az óriási zajban semmit nem lehetett hallani a szövegből. A harckocsi mellett álló emberek igyekeztek arrább állni, mert sűrű fekete füstöt okádtak a motorok. A Pobjeda is beindította a motorját, és betolatott a páncélozott csapatszállító elé a járdára. Egy pár ember tenyérrel nagyot csapott a tetejére. A sofőr valószínű nem érezte magát valami jól.

Mint később kiderült, szabaddá tették az utat a harckocsi számára. A gyűlés érdemi része befejeződött, mivel a nagy zajban nem lehetett semmit hallani. Váratlanul megmozdult a harckocsi. Lassan elindult Bánhida irányába. A tömeg engedelmesen szétvált előtte, majd mögötte összecsukódott. Amikor a tömeg végéhez ért, megállt. Nagy túra a motorokkal, majd lassan megindult visszafelé. Nyilvánvalóvá vált a szándék, egyfajta tömegoszlatásnak lehettünk szemtanúi. Talán húsz perc is eltelt, mintegy kétszer ment ide meg oda.

Aztán amikor újból a korház felé ment, egy csoport körbefogta a személykocsit, és három, négy rukkolással kitették az út közepére, de el is fordították, keresztbe. Na most gyere koma, ordítoztak az emberek. A gépkocsi vezetője, halálra vált arccal ült , és kapaszkodott a kormányba. Szerencsétlen kiskatona, valószínű már lemondott az életéről. A harckocsi megindult visszafelé. A feszültség a tetőfokára hágott. Azt senki nem tételezte fel, hogy a harckocsi tönkreteszi a parancsnok autóját. Rosszul számítottak.

A gépkocsitól mintegy két méterre megállt. Pár másodperc múlva csilingelő hangot lehetett hallani, valaki ordított, sebességet váltott ez a barom rámegy . Húzzátok ki a kiskatonát. A nehézpáncélos a maga 50. tonnájával lassan megindult. Ezután már gyorsan peregtek az események. Két ember odaugrott a személykocsihoz, feltépte az ajtaját, és kirángatta a halálra vált falfehér arcú katonát. Félrehúzták. A hatalmas páncélos úgy gyűrte maga alá a személyautót, mintha csak egy konzervdoboz lenne.

Fülsértő recsegéssel és csikorgással vált romhalmazzá az autó. Erős benzin szag terjengett a levegőben. A harckocsi simán átment az autón. A tömeg ordítozott. A páncélos jött vissza. Ugyan olyan könnyedén mászott át a már széttaposott autón, mint ezt megelőzően. Elment a korház felé. Aztán megindult vissza, mintha semmi nem történt volna. Ekkor valaki, egy égő gyufát dobott a széttaposott autóra. A szétfolyt benzin szinte robbanásszerűen kapott lángra. Több méter magas lángok keletkeztek, megvilágítva a környezetet. Már erősen szürkült. Na most menj át rajta, ordította a tömeg. A páncélos az égő autó előtt pár méterre megállt. A tömeg üvöltözött, mert úgy érezték, elérték céljukat, a harckocsi nem tud tovább mászkálni le és fel.

Ekkor a páncélozott csapatszállító tornya, lassan nyikorogva a tömeg felé fordult. Az addig felfelé álló két ágyúcső lassan ereszkedett lefelé. Akkor vált félelmetessé, amikor a vízszintest elhagyva egyenesen a tömegre szegezte a két ágyúcsövet. Pillanatok alatt csend lett. Azzal mindenki tisztában volt, ha elkezd lőni, nagyon sok áldozatot követel. Néma várakozással teltek a másodpercek. Az ágyúcsövek ismét megmozdultak, felfelé. Amikor a vízszintesnél kissé feljebb álltak, elszabadult a pokol.

A két légvédelmi gépágyúból egy hosszú sorozatot adtak le a tömeg feje felett vagy másfélkét méterrel. Leírhatatlan volt a hatás. Az iszonyú dörej, meg a légnyomás hatására az emberek földre vetették magukat. Leírhatatlan volt a zűrzavar. Én is azokkal együtt, akik a kerítésen ültünk hanyatt estünk, be a kertbe. Egy pillanatig néma csend, csak az égő gépkocsi lángja lobogott. Aztán az ágyúk ismét felugattak, már egy rövidebb sorozatot engedtek el a levegőbe. A kis téren keveregtek az emberek mindenki igyekezett menekülni.

Most jött, amire aztán végkép senki nem számított. A posta tetején a felhúzott cserepek alól, olyan géppisztoly tüzet zúdítottak az épület elé, a betonra, hogy akiben eddig nem okozott traumát az ágyúk tüze, az most teljesen maga alá került. A kerítés mögött hasalva, azt hittem itt a vége. Nagyon féltem. A gellert kapott töltények úgy sivítottak a fejem felett, hogy beleborzongott a hátam.

Győzött a túlélés ösztöne. A betonkerítéshez simulva. Igyekeztem csúszva minél messzebbre kerülni. Már lehetett hallani jajveszékelést is. Valószínű a felpattanó lövedékektől sérültek meg emberek. Csak gondolom, hogy a pufajkások nem célzott lövéseket adhattak le, mert később sem hallottam, hogy meghalt volna valaki. A fegyverropogást egyre távolabbról hallottam. A kerteket egymástól elválasztó drótkerítéseken nem emlékszem hogyan jutottam át, de sikerült. Mire a kertek végébe értem, ahol a betonkerítésnek vége szakadt, siralmasan néztem ki. A ruhám teljesen leamortizálódott, mintegy rongyos koldus úgy néztem ki. De éltem, és sértetlen voltam.

Elnéztem visszafelé az utcán. A széttaposott autó már csak kicsit égett, a rőt színű lángok sejtelmesen világították meg a harckocsit. Inkább csak a sziluettje látszott.

Talán akkor tudatosodott bennem, hogy kemény idők jönnek, és legfontosabb dolga az lesz a magamfajtának, valahogy túlélni, aztán majd meglátjuk….

Ui: Amit a fentiekben elmeséltem az szóról szóra megtörtént, szerény képességemmel tisztelegni szerettem volna azok emlékének, akik nem voltak olyan szerencsések, mint én, és a féktelen megtorlás áldozatai lettek, a bűnük az volt, hogy szerettek volna szabad hazában, szabadon élni.

Tojásrántotta sonkával…

A XIV-es aknának volt egy nevezetes embere. Ott dolgozott ugyanis az akkor még egyetlen Kossuth -díjas vájár Tajkov András. Fénykorát az ötvenes évek elején és közepén élte, ekkor vált a szocialista munka hősévé, lett sokszoros sztahanovista, majd 54-ben megkapta a Kossuth díjat. Ez akkor óriási teljesítmény volt, és többek között azzal is járt, hogy vehetett magának egy oldalkocsis 500-as BMW-t. Tatabányán ezen kívül akkor nem volt ilyen gyönyörű motor.

Annyit tudni kell a 104.-es csapatról, hogy túl azon, hogy igen kemény emberek voltak, mindig a legjobb „bányát „kapták. Ott lehetett ugyanis átlagosan a 110-120 %-s teljesítményt elérni, ami az ő esetükben természetes elvárás volt. Minden feltétel biztosítva volt számukra, tehát őket nem hátráltatta üres hiány, vagy hogy nem volt megfelelő fa előkészítve az ácsolathoz, vagy netán a kaparó, vagy a levegő cső nem volt megfelelően behosszabbítva.

Mindezek ismeretlen fogalmak voltak. Egyet viszont meg kell jegyezni. Olyan csapat volt, amely minden idegszáléval a kiugró teljesítményre volt kihegyezve. A gondolkodásmódjuk, és egyáltalán minden cselekedetük a nagy teljesítmények elérésére sarkalta őket. Azon túl, hogy felkapott emberek voltak, és sokkal több segítséget kaptak az átlagnál, hihetetlen céltudatos és szívós, nagy munkabírású emberek voltak.

Ennek szemléltetésére, szabadjon elmondani egy történetet: Valamilyen termelési versenyt hirdettek meg a tatabányai bányák között. Ennek a lényege az volt, hogy ki tud nagyobb teljesítményt elérni egy műszakon belül. Köztudott, a teljesítményt a kitermelt, vagyis a csillébe rakott szén mennyisége határozta meg. Minden segítség megengedett volt, kivéve egyet. A szén kirakásánál csak a csapat tagjai vehettek részt. Senki a munkahelyre be nem mehetett, kivéve az iparosokat, ha véletlenül üzemzavar keletkezett. Az említett versenyeket minden esetben vasárnap rendezték. A kérdéses időben, a bányatérségben más csapat nem dolgozott. Ezt azért szervezték így, hogy váratlan esemény ne zavarja meg a versenyt.

Elérkezett a szombati utolsó műszak, vagyis az éjszakás harmad. Meglehetősen népes brigád fogott munkához. A lakatosok tüzetesen átvizsgálták a nem túl hosszú kaparót, nehogy véletlenül a verseny alatt szakadjon el a lánc. A villanyszerelők is minden kötést ellenőriztek, még arra is volt gondjuk, hogy valamennyivel magasabb értékű biztosítókat tettek a rendszerbe, nehogy a nagy terhelés hatására, leálljon a kaparó. Aztán jöttek az igazi trükkök. Az aknászokból összeállt csapat, a vágat jobb és bal oldalán több ácsolatot kiváltott, magyarul betartózták a munkahelyet, és az így keletkezett szénfalat megfúrták, és a legvégén ellőtték. Arra nagyon vigyáztak, hogy minden lövéskor megindították a kaparót, hogy nehogy a kirobbantott szén teljesen maga alá temesse, és így ne tudjanak vele vasárnap reggel megindulni.

Tulajdonképpen vasárnap reggel, Tajkov András és csapata, hat óra egy perckor bement az előkészített vágatba, és nekiállt az irdatlan mennyiségű szén felrakásához,a kaparóra. Ezek az emberek átváltoztak rakodó géppé. Nyolc órán keresztül szinte megállás nélkül lapátoltak. Csak annyi ideig álltak meg, amíg vizet ittak a kulacsból. Enni nem igen ettek. A végeredmény 118. csille szén volt. El lehet képzelni, a négy ember teljesítményét, ha ismerjük, hogy egy csillébe 640. kg. Szenet lehetett rakni. Szóval ilyen emberekből állt, Tajkov András csapata. A labdarugó bajnokság tavaszi fordulója a vége felé járt. A Tatabányának akkor igen jó csapata volt. Miután túl sok szórakozási lehetőség nem volt, az emberek szívesen jártak a mérkő-

zésekre. Nem volt ritka a 6-7000.-es nézőszám, sőt ha valamelyik budapesti nagy csapat jött vendégszerepelni, megtelt a stadion.

Hogy is jött a képbe a labdarúgás? Egyszerű a magyarázat. Hétfői napon a beszédtéma, a csapat vasárnapi szereplésének megbeszélése volt. Amíg füstre vártak robbantás után, vagy épen reggeliztek a téma a focicsapat szereplése volt. Annál is inkább mivel a csapatvezető vájár, Bandi bátyánk is imádta a focit.

A lakatos egyik napon éppen a levegőcsövet hosszabbította be, amíg a csapat reggelizett. Miután igen jóba volt a csapat tagjaival, bekapcsolódott a beszélgetésbe. Hamarosan előjött a hét végi program, amikor is a csapat, valamelyik pesti nagycsapathoz ment játszani. Ez rendkívüli eseménynek számított. Miután Budapest csupán egy órára volt Tatabányától, az ilyen meccsekre több százan is elkísérték a csapatot.

Az egyik vájárnak, eszébe jutott: Fiuk nem megyünk el vasárnap a meccsre? Nem sokat haboztak, lelkesen fogadták az ötletet. Menjünk el, a vendégeim vagytok. Te fiam velünk tartasz? Kérdezte a Kossuth díjas vájár. Boldogan Bandi bátyám, jött azonnal a válasz. Te is a mi kutyánk kölke vagy, meg aztán a munkáddal is meg vagyok elégedve, sokat segíted a csapatot.

Tulajdon képen ezzel el is volt döntve a hét végi program. Ferkó a lakatos igen csak várta a napot, mert kíváncsivá tette hogyan is szurkolnak ezek a kőkemény emberek.

Végre eljött a vasárnap. Találkozó a tatabányai középső állomáson volt, mintegy negyed órával a vonat indulása előtt. Nem volt szerencsés késni, mert a sok ember, aki a mérkőzésre indult, ugyancsak kiszámította az időt, csak akkor voltak bajban, amikor hosszú sor állt a pénztár ablaka előtt. Nem egyszer előfordult, hogy befutott a vonat, akkor mindenki otthagyta a pénztárakat, és felszálltak. A kalauz morgott ugyan, de tudta, hogy jobb lesz barátságos arcot vágni a dologhoz, mert a szén-csaták hőseivel szemben csak vesztett volna.

A lényeg az, hogy hőseink igen jó hangulatban érkeztek a keleti pályaudvarra, annak örültek még, hogy a Népstadion nem volt messze, és egy belépővel két mérkőzést láthattak. Akkor kezdték bevezetni a dupla mérkőzéseket. Nem volt ritka a negyven -ötvenezer ember. Persze akkor még voltak jó mérkőzések. A sors úgy hozta, hogy a Tatabánya csapata, döntetlent játszott egy fővárosi nagy csapattal. Embereinket ez meglehetősen feldobta, no meg az a pár korsó sör, amit a két mérkőzés alatt megittak.

A mérkőzés után, visszaballagtak a keleti pályaudvarra, ahol a csapatvezetőnek eszébe jutott, hogy nagyon éhes. Mindenki helyeselt, mert a délután hosszú volt, és a sok kiabálás, meg a sör, megtette hatását.

Na menjünk be az étterembe. Akkor a keleti étterme első osztályba volt sorolva, és ennek megfelelően, meglehetősen elegáns hely volt. Az öt ember, elől a csapatvezetővel, szép csendesen benyitott. Minden felé szépen megterített asztalok, talán több volt a pincér a nagy étteremben, mint a vendég. Az ajtóhoz legközelebb álló pincér kényszeredetten odamozdult, látta, hogy nem nyakkendős urakkal van dolga, megkérdezte, miben segíthet, különben a söröző a csarnok túlsó oldalán van, jegyezte meg. Hát ezt rosszul tette.

Tajkov András nehezen viselte el a modortalanságot, egyrészt a természetéből adódóan, másrészt ő tudatában volt annak, hogy ő egy Kossuth díjas bányász, akivel nem illik kurtán -furcsán elbánni. A csapat átlagosan volt öltözve. Nem viseltek ugyan nyakkendőt, de mindegyik tiszta ruhában, borotvált arccal, tehát megfelelően nézett ki.

Bandi bátyánk szelíden-, de látszott rajta, hogy indulatos-megbökte a mutató újával a pincér mellét, és fojtott hangon közölte, vacsorázni szeretnénk. Még pedig

ahhoz az asztalhoz fogunk leülni, ami az ablak előtt van. Bökött rá egy asztalra. Ezzel félretolta a pincért, és intett a társaságnak, kövessék. Mindenki helyet foglalt, és várt. Miután kevesen voltak az étteremben, feltűnő volt, hogy percekig nem jött oda senki, megkérdezni mit óhajtanak?

Kínos percek teltek el, amikor a csapatvezető felemelte a karját. A főurat kérem. A felszólítás az átlagosnál hangosabb volt, és érezni lehetett, hogy ellentmondásra nincs lehetőség. Kissé vontatottan, de az egyik fekete ruhás pincér megindult az asztal felé. Amikor odaért, megkérdezte. Miben lehetek a segítségükre? Annak a fickónak -mutatott a barátságtalan pincérre-már megmondtam, vacsorázni szeretnénk. De szomjasak is vagyunk, ezért inni is szeretnénk. Hangzott a nem túl barátságos hangnemben a válasz.

Először is azt mondja meg fő úr, képesek -e egy rendes vacsorát készíteni? Miről van szó jött a bizonytalan kérdés. Szép vékony csíkokra vágjanak fel vagy két kiló sonkát, pirítsák meg, és üssenek rá negyven darab tojást. Ha van kéznél újhagyma, szárával együtt vágják bele. Az egészet egy jó nagy tálon hozzák ki, majd mi lerendezzük. De minden esetre másfél óránk van, és szeretnénk nyugodtan megvacsorázni.

Milyen jó minőségű folyó boruk van? Hangzott a következő kérdés. Csopaki rizlinggel szolgálhatunk, de az elég drága bor. Na, ezt végkép kár volt mondania a fő úrnak, mert ezzel egyértelművé tette, hogy nem nézik ki a kis csapatból, hogy az étterem borsos árait ki tudják fizetni.

Tajkov András akkor már dühösen a mellére bökött. Ide nézzen, mit lát itt a kabát hajtókámon? Na, mondja, már mit lát?

Hát egy babérkoszorút.

Mit gondol ember mi ez? Ha úgy gondolja, hogy a bánhidai búcsúban, a céllövöldében nyertem, nagyot téved.

Én Tajkov András Kossuth díjas vájár vagyok, ezek az emberek, pedig a munkatársaim, barátaim. Ami a pénzt illeti -, nyúlt be a belső zsebébe, elővett vagy ötezer forintot- higgye, el ki tudom fizetni, amit rendelek. Most pedig szedje össze magát, rendelje meg a konyhán, amit kértem, és utána hozzon egy bányász fröccsöt a csapatnak. Igyekezzen, mielőtt elfogy a türelmem.

A fekete ruhás ember igen csak gyorsan szedte a lábait, menet közben fenyegetően intett a csapatot fogadó pincér felé. Valószínű felismerte, hogy a kis csapat bár sima egyszerű emberekből áll, egy kivétellel, sok kellemetlenséget okozhat. Akkor tájt meggondolandó volt, a szocialista munka hőse kitüntetésével rendelkező személyt kellemetlen szituációkba keverni, mert meg volt a nagyon kemény háttér, az ilyen a rendszer számára nagyon fontos személyek érdekeinek védelmére.

Kisvártatva sietve visszajött a főúr, elnézést kérek, de nem tudom pontosan, milyen a bányász fröccs. Tajkov András leereszkedő mosollyal válaszolt: Természetes hogy nem ismeri, mivel itt nem sokan fordulnak meg hasonló kívánságokkal.

Sebaj, ezután már tudni fogja, ha még egyszer erre járunk, és fröccsöt akarunk inni, milyen is a bányász fröccs. Ez mindig attól függ hányan is vannak. Jelen esetben, mivel öten vagyunk ez öt liter bort jelent, és ami soha nem változik, egy üveg szódát.

Meg tetszett érteni?

Ó igen, máris intézkedem. Ezzel sietve távozott.

A csapatban derültséget váltott ki, a főnök ironizáló viselkedése.

Nem sokáig kellett várakozni, két pincér egy zsúrkocsit tolva megérkezett a vacsorával. Szemre is fenséges volt a látvány.

Nem tudni, hogy ezüst, vagy alpakka tálcára volt felhalmozva az irdatlan mennyiségű tojásrántotta sonkával. Minden esetre amerre elhaladtak az asztalok között, mindenki elismerő pillantással illette a szemrevaló hatalmas tál vacsorát. Az asztalhoz érve, az egyik pincér megkérdezte, szervírozhatjuk, vagy hogyan kívánják?

Finom illatok terjedtek, és a harcias hangulaton felülkerekedett az éhség. Tegyék fiuk az asztal közepére, majd mi elboldogulunk vele.

Közben a főúr érkezett meg kezében egy tálcával, minden bizonnyal engesztelésnek szánta a gesztust.

Uraim, ilyen vacsora előtt fogadják el a cég figyelmességét, az aperitifet, ami Vilmos körte pálinka. Fogyasszák egészséggel. Ezzel mindenkihez odalépett, és letette az asztalra a pohár pálinkát.

Már nem volt harag, sem feszültség, fogta mindenki a poharat, és egy hajtásra megitták a tartalmát.

Ez finom volt, jegyezte meg a csapatvezető vájár.

Na, fiuk fogjunk hozzá.

Mindenki teleszedte a tányérját, az illatozó étellel, Amikor a kellő távolságból figyelő egyik pincért a főnök oda intette. Fiam, hozzon nekünk kistányéron frissen őrölt borsot, és erős paprikát. Jobban csúszik, ha egy kicsit karcos. A pincér elviharzott.

Ízletesen volt a vacsora elkészítve, került bele egy kis új hagyma is , így még jobb volt az összetétel.

A közben megérkező borsot és paprikát, nem nagyon mérsékletesen kezelték a vacsora résztvevői. Hamarosan újabb adag borsért kellett elmenni a pincérnek, persze nem várta meg, hogy szóljanak neki, most már figyelmesen végezte a dolgát.

Menet közben megtanulták, bár senki nem mondta nekik, hogyan készítsék elő a következő pohár italt, ha az elfogyott. A fröccsös pohárba jó két és fél dl. Bort öntöttek, majd megijesztették egy kis szódával. Fél óra alatt barátságos hangulat alakult ki a vendégek és a személyzet között. Már ők is élvezték a fura társaság viselkedését, ami nem volt modortalan, vagy bántó.

Gyorsan telt az idő, különös tekintettel arra, hogy az éhes gyomrok lassan de biztosan megteltek. Az irdatlan mennyiségű ételből semmi nem maradt. Az egyik vájár, odaintette a pincért, és halkan megkérdezte: Fiam, nagy illetlenség volna , ha én kitörölném a tálcát egy darab kenyérrel? Látja a finom zsír ott maradt. Nem uram nyugodtan tunkolja ki, ez elismerése a szakácsnak, hogy jó munkát végzett.

Emberünk maga elé húzta a hatalmas tálat, kezébe fogott egy szelet kenyeret, tört belőle, és bekapta. Nagyon finom. Kértek belőle? Kérdezte a derült társaság tagjait. Tajkov András megszólalt. Adjál egy falatot. Még elrontod a gyomrod, annyit ettél. Nem baj, jött a lakonikus válasz, miközben jókora falat zaftos kenyeret nyújtott a főnök felé. Az kinyitotta a száját, és bekapta a kenyeret.

Jó laktatok fiúk? Mert hazáig már nem eszünk.

Lassan eljött a búcsú pillanata. Tajkov András intett a főúrnak, aki készségesen odasietett az asztalhoz. Megkérdezte: Hogyan ízlett a vacsora megfelelően volt elkészítve? Finom volt, jó is laktunk, kérném a számlát.

Ja és még egy kérésem volna, szíveskedjen hozni egy üveg Egri bikavért.

Rendben, már is intézkedem.

Percek múlva visszatért a számlával, amit kis tálcán, kendővel letakarva hozott, és tett le a főnök elé. Az egyik pincér, pedig hozta az üveg bikavért.

A csapatvezető megemelte kendőt, majd a belső zsebéből elővette a köteg százforintost, és leszámolt öt db, százast a tálcára. Többi a magáé, de annak a pincérnek ne adjon belőle, aki igencsak barátságtalanul fogadott bennünket.

A főúr mélyen meghajolt, elnézést kért a kínos előzményekért, és jó utat kívánt.

A csapatvezető odaintette a kenyeres hölgyet, kezébe nyomott tíz forintot, és megkérte, az üveg bort adja át személyesen a szakácsnak.

A kis csapat a jó futball telesitménynek örülve, jóllakottan indult a vonat felé. Másnap a füstre váráskor volt mit feleleveníteni, és jókat derültek milyen elképedést váltott ki a hatalmas mennyiségű vacsora elfogyasztása.

Azt nem tudták persze a pincérek, mennyi energiára van szükség ahhoz, hogy a huszonöt csille szenet, minden műszakban kirakják, és még be is ácsoljanak…

Mind ez történt 1957 tavaszán.

Az utókor számára lejegyezte „Ferkó” a lakatos.

Versenyfutás az idővel.

A nap úgy kezdődött, mint máskor, a csapatok eligazítás után, szedelőzködtek, fogták az elemózsiás táskákat, a fejszéket, kinek mi volt, mentek a beszálló aknához, ahol már lassan befejeződött az éjszakás harmad kiszállása.

Arról beszélgettek, milyen jó meccset játszott a város csapata, s ha egy kis szerencséjük van megnyerhették volna a mérkőzést. Elszívták még az utolsó cigarettát, amit a falézban gyújtottak meg, majd a csikkeket nagy ívben pöckölték el. A mi csapatunk a bánya legtávolabbi pontján dolgozott, egy új alapközle kihajtásán. Végig ballagtak a keleti alapközlén, ahol két sínpáron folyt a szállítás, egyik oldalon a szénnel vagy meddővel megrakott csilléket vontatták a végtelenített kötél segítségével, a másik sínpáron az üres csilléket, vagy a különböző anyagokkal megrakott csilléket vontatták. Igazából még nem indult be a bánya vérkeringése, még a csapatok nem érték el a munkahelyeket.

A mi csapatunk elért ahhoz a kereszteződéshez, ahol az alapközléről egy harminc méteres szintes szakasz után, ereszkén kellett a bánya akkori legalacsonyabb szintjére lejutni . A szintes szakasz sokkal szélesebb volt az átlagos vágatszélességnél, mivel két oldalon tárolták az ácsoláshoz szükséges gerendákat, valamint a csöveket és a vasúti síneket. Az anyagok pótlásáról külön csapat gondoskodott, ezt azért szervezték így, hogy a fejtésekben, vagy az elővájásokon dolgozó csapatoknak ne keljen túl messzire menni a biztosításhoz szükséges fáért, vagy egyéb anyagokért. Az ereszke nem volt túl hosszú, de viszonylag nagy volt a dőlésszöge. Ezzel azt érték el, hogy a kívánt szintkülönbséget, ami mintegy tíz – tizenkét méter volt, rövid úton érték el.

Az anyagok szállításához egy oldalra beépített sűrített levegővel meghajtott vitla szolgált .A csapatvezető egy szegre felakasztotta a tarisznyáját, majd szólt a többieknek is, hogy a fővágatból hozzanak be három faszállító csillét, nem akartak üres kézzel bemenni az elővájásra, mivel a műszak folyamán minden képen ki kellett jönniük biztosító anyagért. Ők sem akartak feleslegesen mászkálni. A csapat létszáma négy fő volt. A csillések hamar kerítettek megfelelő csilléket, amire a három méter hosszú fenyőgerendákat fel tudták rakni, majd lánccal rögzítették a fákat, hogy a lejtős vágatrészen ne tudjanak az alvázról lecsúszni. Ketten fogták a cuccaikat, és elindultak az ereszkébe, hogy a lejtő aljára leérkező csilléket el tudják tolni az útból, így készítve helyet a következő fával megrakott csillének. Mivel a lejtős pályaszakasz nem volt hosszú gyakorlatilag hangosan beszélve tudtak kommunikálni egymással. A fennmaradt csillés a vitla kötelét beakasztotta az első fával megrakott csille kapcsába, majd a csillét óvatosan betolta a bukkanóba. A csapatvezető kezelte a vitlát. Lassan kezdte lefelé engedni a fával megrakott csillét. Amikor az leért a lejtő aljára, a lent tartózkodók leakasztották a kötélről, az egyikük kellő távolságra eltolta, a másik kézbe fogta a kötélvégen elhelyezkedő karabinert kiáltott a csapatvezetőnek, hogy mehet. Erre az megkezdte a kötél visszahúzását. Azért kellett kézben tartani a karabinert, mert ha a vágat alján bármibe elakad, problémát okozhatott volna. A lejtőn nem volt nehéz feljönni, mivel a vitla húzta a kötelet. Így szépen egyenként leszállították a csilléket, majd eltolták őket a vágat végére, ami mintegy nyolcvan méterre volt az ereszke aljától.

Az ereszke alatt a vágat bal oldalán helyezték el a szivattyú kamrát, amiben három darab négy lépcsős szivattyú csillealvázra volt szerelve. Mivel a bánya fokozottan vízveszélyes volt, nem volt indokolatlan a mintegy öt köbméter percenkénti szivattyúteljesítmény beszerelése. A szivattyúk üzemkész állapotban voltak,. A nyomóvezeték, ami 100 mm.-es cső volt, az ereszkén fel volt vezetve, és az

alapközlei nagy gyűjtő vezetékbe be volt kötve. . tartalék volt, amit valamelyik szivattyú meghibásodása esetén fél óra alatt be lehetett állítani, a meghibásodott helyére .Ezek négy lépcsős magasnyomású szivattyúk voltak . A kis szivattyúkamra mellett mélyítették le a megfelelő nagyságú vízgyűjtő zsompot, ami nem volt túl nagy, mintegy kettőszáz köbméter víz befogadására volt elegendő. A zsompot tölgy aknafával ácsolták, mivel köztudottan a tölgyfa jól bírja a vizet.

A szivattyúk szívó vezetéke is ki volt építve, és egy –egy keresztben a zsomp fölé beépített gerendára volt függesztve, végein a lábszeleppel, vagyis a szívó kosárral.

A csapat elérve a munkahelyet, lerakták a holmijukat, majd a turbólámpa tömlőjét rácsavarták a süritettlevegő hálózat csatlakozójára. Barátságos kissé narancssszínű fény ömlött szét a vágatban .A kézilámpákat egy- egy az ácsolatba ütött szegre akasztották, olyan helyre, hogy szükség esetén könnyen elérhető legyen de ne legyen útban a munkavégzés során. A csapatvezető vájár megnézte a munkahelyet, és megállapította, hogy az előző szak rendesen végezte a munkáját, mivel a kirobbantott szenet, kifogástalanul felrakták, és a faforgácsokat is összeszedték. Miután a vájvéget beácsolva kapták az első munkafázis a robbantáshoz való előkészület volt. Ez abból állt, hogy a vágatban kissé hátrább elhelyezett nagy szerszámosláda két lakatját kinyitották, majd elővették a napi munkához szükséges szerszámokat. A szerszámait mind a háromharmad ládába zárva tartotta, azért, mert mindenki saját gépekkel, és egyéb eszközökkel volt ellátva. Nem szívesen adta az egyik szak a másiknak a szerszámot, különösen a fúró és a fejtőgépeket. Ezek a gépek helytelen kezelést, mint például a kellő olajzás hiányát, hamar megbosszulták. Akkor, pedig lehetett cipelni ki a napra, hogy a karbantartó műhelyben megjavítsák. A cipekedésnek senki nem volt híve.

Szóval elővették a fúrógépeket, a hozzájuk tartozó tömlőkkel együtt. Amikor rácsatlakoztak a sűrített levegő hálózatra, akkor derült ki, hogy a tömlők épen hogy elérnek a szénfalig, vagyis a csővezetéket az előző szakban nem hosszabbította be a lakatos. Morgott is a csapatvezető, és szólt az egyik emberének, menj, szólj a lakatosnak, hogy jöjjön csövet hosszabbítani. De Te sem gyere üres kézzel, hozzál egy szál levegőcsövet.

A csillés fogta a lámpáját, és elindult megkeresni a lakatost. Felballagott az ereszkén, és az alapközlére kiérve hamar odaért a lakatos kuckójához, ami nem volt más, mint a fővágatból kihajtott, mintegy 6-8.m-es vágat. A belseje rendesen be volt deszkázva, két darab sulytólég biztos fénycső armatúra világította meg. Itt a bánya viszonyaihoz képest igen jó megvilágítás volt, mivel a lakatosok kisebb javításokat a gépeken itt is el tudtak végezni. A kamra ácsolatain, különböző kampókon és kisebb polcokon minden olyan méretű pakolás, tömítések, valamint csavarok voltak felhalmozva, amik a napi munkához kellettek. A lakatosok sem szerettek sokat cipelni, ezért időnként nagyobb mennyiségű alkatrészt, főleg különböző méretű csavarokat vételeztek a raktárban, azt zárható szekrényű csillébe rakva, megírva, leadták a bányába. A szállításnál dolgozók már tudták –a megírásból-hova kell vinni a csillét.

A csillés a kuckóban találta a lakatost, szólt neki jöjjön csövet hosszabbítani. Hogy álltok? Tudtok még dolgozni? Elér a tömlő? Van egy félórányi munkám, amit el kellene végeznem. Jól van, készítsd el a munkádat, mi addig kifúrjuk az ortot, ellövünk, de aztán gyere, mert a fejtőgéppel már nem tudunk dolgozni. Rendbe van legkésőbb egy óra múlva, ott vagyok. Koma, ha megkérhetlek, ne menj üres kézzel visszsza, vigyél magaddal egy pár csőkapcsot, tudom ott elég ritkán, vannak. Add ide pajtás, elviszem. Viszek még egy szál csövet is. Köszönöm, rendes vagy mormogta a lakatos. A csillés fogta a csőkapcsokat, és elindult vissza a munkahelyére.

Menet közben vállára vett egy négy méteres levegő csövet, és úgy ballagott vissza a munkahelyére.

Mire visszaért, a társai már megfúrták a középső lyukakat, épen a szélső és a felső lyukak fúrásához készülődtek. Az egyik csillés odahajolt a szép feketén csillogó szénfalhoz, mégpedig oda, ahol két nappal ezelőtt a „krélius" fúrógéppel kutató fúrást végeztek. A fúrószár által vágott lyukat nézegette, majd meg is tapogatta. Szólt a csapatvezetőnek. Miska bátyám gyere, nézd meg a lyukat. Mi van a lyukkal, most nem érek rá lyukakat nézegetni, különben is éjszaka már otthon megnéztem. Nagy röhögés volt a válasz. A csillés nem szólt semmit, ő is ment segíteni a fúráshoz, mivel lassan elérkezik az idő, amiben a lőmesterrel megegyeztek, az pedig nem szívesen várakozott, mert volt vagy tizenkét csapata, ahol robbantani kellett. Mire a vágat elején feltűnt a lőmester benzinlámpájának a fénye, készen voltak a lyukak fúrásával.

Jó szerencsét!

Na, mi újság fiuk? Készen vagytok a fúrással? Minden rendben Jóska bácsi kezdhetjük a töltést. A lőmester letette a földre a két ládát, melyben a robbantó anyag, és a gyutacs volt külön tárolva. Hány lyuk lesz Miska? Érdeklődött a lőmester. A szokásos öt középen, körbe tizenkettő jött a válasz. A lőmester rábízta a tapasztaltabb csapatvezetőkre, hogy ők határozzák, meg hány lyukat fúrnak, mennyire akarják fellazítani a szénfalat a robbantással. Nem volt szerencsés, ha túl sok töltetet tettek a lyukakba, mert akkor a robbantás ereje valósággal kifújta a szenet, és az egész vágatot betakarta. Akkor volt jó a robbantás, ha az „ort"vagyis a szénfal szinte megduzzadt, és leomlott. Ennek érdekében eleve úgy fúrták a lyukakat, hogy a középső lyukak tölcsérszerűen voltak elhelyezve, és ezek egy pár milszekunddal előbb robbantak. Így a körben, koszorúban elhelyezett lyukak nagyobb hatást tudtak kifejteni.

A lőmester előkészítette azokat a patronokat, amelyekbe a gyutacsot tette. Minden lőmesternek saját kis szerszáma volt, ki csontból kifaragott lyukasztót használt, volt, aki keményfából vagy rézből készült kiszúró szerszámmal csinált helyet a gyutacsnak. Itt egy volt a lényeg, nem lehetett olyan anyagot használni, ami szikrát vethetett, vagy a dörzsölés miatt statikusan feltöltődött.

A csapat tagjai a szükséges számú patront töltőbottal betolták a lyukakba. A csapatvezető utolsónak, azt a patront helyezte be, amelyben a gyutacs volt beletéve. Jöhetett a fojtás. Ez nem volt más, mint agyagból –ami bőven volt a bányában-kis kolbászkákat sodortak, bele tették a fúrólyukba, majd a töltővesszővel benyomták az utolsó patronig. Utána a töltővesszővel könnyedén megdöngöltek.

Most jött a robbantás legkényesebb művelete, a robbantó huzalok összekötése. Általában ezt a munkát a lőmester végezte, de ha már jól ismerte a csapatvezetőt megengedte neki a munka elvégzését. Azért volt ez a művelet nagyon fontos, mert ha nem jól voltak összekötve a lyukak, volt, amelyik megállt, vagyis nem robbant fel. Ha több ilyen lyuk volt, gyakorlatilag azt jelentette, hogy azon a napon a kitűzött teljesítményt –vagyis a normát –a csapat nem tudta teljesíteni.

A megállt lyukakat, egyenként kellett csákánnyal, és fejtőgéppel kibontani, mer minden egyes töltetnek elő kellett kerülni. Ez túl azon, hogy nehéz munka volt, veszélyeket is rejtett magában. Ha nem kellő óvatossággal akarták kiszedni a töltetet, a gyutacsba csákánnyal, vagy a fejtőgéppel bele vágtak az nagyon könnyen felrobbanhatott, és magával vitte a mellette lévő tölteteket is.

Amikor a csapatvezető végzett a vezetékek összekötésével, a lőmester is szemügyre vette a munkát. Jól van fiuk, menjetek ki, rákötöm a robbantó kábelt.

Jóska bácsi várjál egy pillanatot, az egyik emberem mondott valamit a kutató fúrás lyukáról. Odament a szénfal közepe táján elhelyezkedő lyukhoz, ami kb. 50-80 mm átmérőjű lehetett, és a lámpáját odatartva nézegette. Jóska bácsi légy szíves

gyere ide, nézd meg Te is, na, mi van, mordult fel az idős tapasztalt lőmester. A napokban fúrtunk előre húsz métert, akkor nem tapasztaltunk semmit. Most nézem, igen nedves a lyuk széle. Pedig Te is tudod idáig teljesen száraz volt a vágat A lőmester elkérte a lámpát az egyik embertől, mivel a benzinlámpa világítása nem sokat ért .Közelről megnézte, hümmögött, ez valóban nyirkos .A fúrás óta mennyit haladtatok előre? Kérdezte a csapatvezetőt. Hát várjál csak, két nap alatt hat fogást vettünk ki, az akár hogy számolom is 7-7.5 m. Vagyis a fúrás végéig van kb. 12-13 m. Még jóval több, mint a fele.

A lőmester megvakarta a fejebubját, jól van, majd jelentem az aknásznak, de az élet nem állhat meg, és ha sokat szöszmötöltök, énekes halott se lesz belőletek.

Közben beért a lakatos is a munkahelyre. Az ulmába ledobta a levegőcsövet a másik mellé, amit a csillés hozott, na, jó szerencsét, mi van még nem lőttetek el? Azt hittem már ki is szellőztettétek ezt a pincét kedélyeskedett.

A lőmester rákötötte a lövőkábelt a vezetékekre, majd elvégezte a sulytólég ilyenkor kötelező mérését, és a csapat után ballagott.

A szerszámos ládák, mögé lerakta a robbantóanyagot, tartalmazó ládikákat, ő maga is leült a ládák mögé. Válláról levette a robbantógépet, amit egy pillanatig sem tett le, maga mellé tette és megkérdezte az embereket beálltak –e az ácsolatok takarásába? Igenlő válasz után a robbantó kábel zsinórját rákötötte a lövőgépre. Majd hangosan elkiáltotta magát: ROBBANTÁS. A kiáltást követően megtekerte a robbantógép hajtókarját, amit tompa morajlás követett. A vájvég felől por és füst gomolygott a kint tartózkodók felé. Mivel a szellőztetés a vágatban nem volt kiépítve, azt a megoldást választották, hogy mielőtt kijöttek a vájvégről, az egyik fúrógépről a tömlőt lecsavarták, egy darab dróttal odakötötték a sűrített levegő csőhöz, hogy a kiáramló levegő hatására ne csapolódjon. Az így létrehozott némi túlnyomás viszonylag hamar kiszorította a vágat végéről a robbantás, okozta füstöt és a port. Öt-tízpercnyi várakozás után az egész társaság bement, hogy megnézze hogyan sikerült a robbantás. A várt kép fogadta őket. Szépen kilökte a szenet a szakszerűen elhelyezett töltet. Ilyenkor volt szokás, hogy a magukkal hozott ennivalót pár perc alatt elfogyasszák, mert utána kezdődött a nehéz munka, csillébe kellett rakni a kirobbantott anyagot, majd a szén helyét ácsolattal kellett biztosítani. Ez a folyamat több órát vett igénybe, mivel egy fogásból 20-23. csille szenet kellett fellapátolni.

Mindenki elővette a tarisznyáját, leült egy fa gerendára, és nekiláttak az evésnek .A lőmester, mint aki elvégezte a feladatát, még egyszer megmérte a sulytóléget, mivel nem tapasztalt semmit, köszönt és elment. A lakatos nem akarta a levegő csövet addig meghosszabbítani, amíg az evéssel nem végeztek, mert akkor le kellett volna zárni a sűrített levegőt, így a turbólámpa nem világított volna. Kényelmesen beverte a csőkapcsokat a támfába, és felakasztotta a két szál csövet. Pakolást tett a lazakarimák, közé majd bele tette a négy darab csavart, és meghúzta.

Miután többet nem tudott előre dolgozni, maga is leült egy stompra. Ő nem hozta magával a tízórait, ha lehetett szerette a kuckójában nyugodt körülmények között megenni. Az étkezés vége felé jártak, amikor az egyik csillés valamire felfigyelt. Haljátok? Kérdezte. Mit kellene hallani mordultak rá a többiek? Figyeljetek csak. Biztos a robbantástól még zúg a füled, szólj, majd kispriccelem. Halk nevetés volt a válasz. A zajt felfedezni vélő csillésnek, biztosan sokkal jobb volt a hallása a többinél, felállt és a berobbantott szénfalhoz lépkedett. Fogta az egyik lapátot és felment a laza szénkupac tetejére. Lassan kotorni kezdte a szenet. Lejött, letette a szívlapátot, és egy kapával ment vissza az ortra. Egyre gyorsuló mozgással húzta le a fóratot. Mikor már egy szabályos kis gödröt ásott ki a kapával, felkiáltott: Gyertek ide, mert baj van. Mindenki felkapta a fejét, már nem viccelődött senki. A bányász ember ok

nélkül munka közben ki nem ejti a száján, hogy baj van. Ha meg mondja, ugyancsak oda kell figyelni. Ennek megfelelően cselekedett a csapat minden tagja, sőt a lakatos is kíváncsian lépett a többiek mellé. A probléma felfedezője, tovább húzta el a lerobbantott szenet a keményen maradt szénfaltól, amíg megtalálta a már korábban említett kutató fúrás lyukát. Lassan csordogált belőle a víz.

A csapatvezető sem találta viccesnek a helyzetet, az egyik emberének szólt azonnal kerítse elő az aknászt, mondd meg neki, jöjjön a csapathoz. Te pedig, szólt a lakatosnak, gyorsan hosszabbítsd be a csövet, mert a fóratot ki kell raknunk. A lakatos a távozó csillés után kiáltott. Koma, ha kiérsz, zárd le a levegőt. Jól van, jött a válasz. Pár perc múlva halványodni kezdett a turbólámpa fénye, jelezve, hogy a sűrített levegőt lezárták. A lakatos fogta a lámpáját, meg a táskáját, odament a cső végére, hogy levegye az elosztót. Percek alatt végzett a cső összecsavarozásával, majd közel a vajvéghez feltette az elosztót. Sietve kiment a vágat elejére, kinyitotta az elzáró szelepet. A sűrített levegő hangos surranása jelezte, hogy megindult a csőben. A lakatos lement az ereszke aljába, meggyőződött világít-e a turbólámpa. Miután meggyőződött róla, felment a kuckójához, betette a szerszámos táskáját, és elment a mintegy kétszáz méterre lévő telefonhoz. Kérte a központost, hogy kapcsolja a gépmestert.

Egy- két csengetés után, felvették a telefont, és bejelentkezett a gépmester. Halló Feri bácsi, Ferkó vagyok a dél-keletiből. No, mi újság gyerekem, miért hívtál? Főnök, az a helyzet, hogy a fővágatot hajtó csapatnál a lövés után a kutató fúrólyukból elkezdett ujjnyi vastagon folyni a víz. Gondoltam jelzem, mivel a vájár is elküldte az emberét az aknászért. Arra gondolok, nem ártana kéthárom kocsi százas csövet leküldeni, majd a közelben lévő fadepónál elraktároznánk. Azon kívül jó lenne egy pár darab 60 és 90. fokos könyököt előkeríteni, mert nekem a szivattyúkamra szerelésekor nem maradt egy darab sem. Nem láttam az én területemen olyan helyet, ahol le lehetne szerelni. Jól van Ferkó, köszönöm a tájékoztatást, utána nézek. Ha valami változás áll be azonnal hívjál. Ha én nem is vagyok itt, az írnoknak meghagyom, hogy mindig maradjon a telefon közelében. Jó szerencsét. Ezzel a beszélgetés véget is ért. A lakatos sietve visszaballagott a kuckójába, kivette a táskából a reggelijét, ami szokás szerint pecsenyezsírral megkent két jó nagy karéj kenyér volt. Kivette a csatos üveget, kinyitotta, és jóízűen egy hajtásra megitta a benne lévő tej felét. Gondosan visszatette a tarisznyába az üveget, vállára akasztotta a szerszámos táskát, fogta a lámpáját, bezárta a kuckót, és megindult a fővágat felé. Menet közben nagyokat harapott a zsíros kenyérből. Már leért az ereszke aljába, amikor utána kiáltott az akkor érkező aknász. Várjál Ferkó, én is oda megyek. Az aknász egy negyvenes éveiben járó igen barátságos, de nagyon szigorú ember volt. Ok nélkül senkit nem bántott. De ha valaki hibát követett el azt csúnyán lekapta a tíz körméről. Nem volt haragtartó.

A kemény letolás után tíz perccel már nyugodtan lehetett vele beszélgetni. Mi újság van, a fiuknál? Kérdezte. Elmondtam Neki, hogy már voltam a csapaton, behosszabbítottam a levegőcsövet, meg azt is elmondtam mit tapasztaltunk a robbantás után. Nem valami jó hír. Kér egy katonát? Kérdezte meg a lakatos. Mit eszel? Pecsenyezsíros kenyeret. Ez most azért nagyon finom, mert anya tegnap sütötte a kenyeret. No, adj egy falatot. Ezzel egy darabot letört a feléje nyújtott kenyérből. Jó ízűen megette, és megjegyezte, ez tényleg finom volt. Már majdnem odaértek a vágat végére, amikor a lakatos megjegyezte, már sokkal jobban folyik, mint amikor elmentem, egy fél órája. Komolyan mondod? Kérdezte az aknász. Igen.

A csapat teljes erővel dolgozott, megpróbálták felrakni a lerobbantott szenet. Látszott, hogy most nem babra megy a játék. A fúrólyukból már jó karvastagságban

ömlött a víz, és a csapatvezető elmondása szerint egyre nagyobb nyomással. A lakatos szólt az aknásznak, hogy gyorsan elmegy telefonálni a gépmesternek, aztán jön vissza és segít a rakodásnál. Jól van fiam, igyekezz. De mond meg a Ferkónak, vegye nagyon komolyan a dolgot, mert érzésem szerint könnyen lehet, hogy vízbetörés veszélye áll fenn.. A lakatos elsietett, az aknász felakasztotta a kabátját, és kért egy lapátot. Ő is beszállt a fórat felrakásába.

Eközben a lakatos igyekezett a telefonhoz. Út közben végiggondolta, mi is történik, ha nagy mennyiségű víz tör be a vágatba. Azt tudta, hogy a bekötött két szivattyú üzemképes, mivel nyugodt körülmények között lettek beszerelve, minden kötést leellenőrzött. Egy dologban azonban nem volt biztos . Annakidején, megbeszélte a szakos villanyszerelővel, ha a motorok bekötésével végeztek, egy rövid próbaindítással győződjenek meg, jó –e a forgásirány ? Mivel a bekötést nem várta meg annak idején, nem volt biztos a dolgában.

Odaérve a telefonhoz, felhívta a gépmestert.

Na, mi újság a pincében, Ferkó? Kérdezte mókásan a gépmester. Főnök. Az a helyzet, hogy komolyra fordultak a dolgok Egyre erősebben ömlik a víz a fúrólyukból. Az aknász is kérte, készüljünk fel minden eshetőségre. Szeretném megkérdezni, a cső ügyében intézkedett? Tette fel a kérdést a lakatos. Tulajdonképpen minek neked a cső, hiszen a két szivattyú be van kötve Morgolódott a gépmester. Arra gondoltam, válaszolt a lakatos, nem árt, ha időben, persze a jelenlegi helyén hagyva egy külön vezetéket építünk ki a tartalék szivattyúhoz. Mert ha a fakadó víz mennyisége meghaladja a két szivattyú teljesítményét bajba, kerülhetünk. Főnök azt javasolom, kérjen a főaknásztól két benzinlámpás embert, akik előttünk és mögöttünk folyamatosan tudják mérni a sulytóléget, mert nekünk hegeszteni kell, nem is keveset. Pár pillanatig néma volt a telefon, de aztán miután a gépmester is végiggondolta a helyzetet, jött a döntés. Menj vissza a helyszínre, indítom a csapatot. Két hegesztőt küldök palackokkal, és a csöveket is indítom. Már a déli mezőben utánanéztek a könyököknek, amit kértél, azt mondták egy-két darabot találtak, azt át is viszik hozzátok.

Még egy pillanat Feri bátyám, no, mit akarsz még? Kissé ingerült volt a főnök hangja, legyen szíves szóljon a villamosoknak is, hogy készüljenek fel a harmadik motor bekötésére, de ehhez kábel, és kapcsoló is kell. De az elosztó, tudja főnök, vagy háromszáz méterre van a kamrától. Jól van, menj, tegyed a dolgod. Ezzel a beszélgetésnek vége volt. A lakatos gondolt egyet, feltárcsázta a központot. A kezelő bejelentkezése után kérte a térképészetet, mivel a geológus általában ott tartózkodott. Felvették a telefont. Jó szerencsét,köszönt a lakatos. A Lacival szeretnék beszélni. Mindjárt adom jött a válasz. Tessék, ki keres? Ferkó a lakatos a dél-keletiből. Mi újság cimbora? Ismerte fel a lakatos hangját. Lacikám, csak tájékoztatni szeretnélek, ott, ahol tegnapelőtt fúrtatok, a lövés után elég erősen kezdett folyni a víz. Úgy néz ki, egyre nagyobb nyomással jön. Ugye nem viccelsz? Jött a kérdés. Távol áll tőlem, hogy ilyen dolgokkal viccelődjek. Köszönöm a tájékoztatást, mindjárt szólok a bányamesternek, és megyünk a helyszínre.

A lakatos fejében egyre jobban kezdtek összeállni a képek, már tudta, mit is kell tennie. Igencsak szaporázta a lépteit. Visszaérve a vágatba látta, hogy a víz az egyik oldalban, mint kis patak folyik. Érezte, hogy ennek a fele sem tréfa. Ahogy a vágat végére ért, látta, hogy már az aknász mellett a lőmester is segített a fórat fölrakásában. Az aknász egy pillanatra megszakította a lapátolást, inge ujjával végig törölte a homlokát, ami ugyan csak csillogott a verejtéktől. Mondjad, mit intéztél? A lakatos beszámolt mindarról, amit megbeszélt, külön megemlítve a geológust is. Jól van fiam, örülök, hogy mindenkinek szóltál, de most arra kérlek, menj el az

alapközlére, ott dolgozik egy fenntartó csapat, pakoljanak össze, és azonnal jöjjenek ide.

Mondd meg nekik, hogy mi a helyzet, nehogy elkezdjenek okoskodni. Ezzel fogta a lapátot és tovább rakodott. A lakatos sietős léptekkel indult a csapat megkeresésére. A fenntartást végző csapatok, általában idősebb, de igen nagy bányabeli tapasztalattal rendelkező emberekből állt. Ők voltak azok, akik már több tíz éve a szénfalon dolgoztak, és a fizikai erejük már nem volt az igazi. Ezekkel, az emberekkel végeztették el az olyan munkákat, mint a törések, vagy ha át kellett ácsolni a nagy nyomás viszonyok miatt tönkrement bányabeli kereszteződéseket. Szóval ők nyugodt tempóval, de nagyon körültekintően dolgoztak.

A lakatos oda ért a csapathoz, köszöntötte őket, és elmondta az aknász üzenetét. A csapatvezető megkérdezte. Tényleg komolynak látszik a helyzet?

Én csak azt tudtam megállapítani, válaszolt a lakatos, hogy egy óra alatt a vízfolyás szinte megduplázódott. Honnan folyik a víz? A talpon, vagy a homlokból jön? A kutatófúrásból spriccel. Válaszolt a lakatos. Akkor fiuk szedjük a lábunkat, mert ott komoly problémák elé nézünk. Láttam már ilyet, egyet-, kettőt Most csak az a kérdés, forrást kaptunk el, vagy egy lencsét. Miközben gyorsan szedték össze a szerszámokat, a lakatos megkérdezte, mi az a lencse? Az fiam egy előre nem látható igencsak veszélyes képződmény a szénben nagyméretű barlangszerű térségek alakultak ki, amik megtelnek vízzel. Attól függ, mekkora ez a barlang. Lehet az egy –két száz köbméteres, de találkoztam már akkorával is, amiből a víz csak hetek alatt ürült ki. A másik bizonytalansági tényező, milyen nyomás uralkodik a lencsén belül. A kitöréskor nagyon nagynyomású víz, egyre nagyobb lyukat vág magának, és percek alatt képes elönteni egy vágatot. Akkor, pedig épen csak annyi idő marad, hogy kimenekűljenek az ott dolgozók. Tulajdonképpen a kutatófúrás az ilyen tragédiák megelőzését szolgálják. Miközben az idős vájár elmondta, igen hasznos eszmefuttatását, már meg is érkeztek a fővágatba. Az ereszke fejben a vitla mellé felakasztották a holmijukat, majd bementek az elővájásba. A lakatos is velük tartott, de ő csak a szivattyú kamráig ment. Látta, hogy a zsomp alján már mintegy fél méter magasságú a víz. Mégegyszer körülnézett, létrán lemászott a zsompba, megnézte nincs –e sok faforgács a víz tetején, mert a faforgácsok később problémát okozhatnak, eltömítik a szívókosarat, és így lényegesen kevesebb vizet tud a szivattyú szállítani.

Zajt hallott az ereszke teteje felől. Gondolta megnézi, kik érkeztek. Aztán eszébe jutott, hogy nem megy ki feleslegesen, hiszen a szivattyúkat úgy is légteleníteni kell. A szivattyú testén, minden lépcső tetején volt egy kis csap. Az volt a szerepe, hogy a szivattyútestben lévő levegőt ki lehessen engedni, mivel ha levegő maradt benne, nehezebben kapta föl a vizet. Mindkét szivattyún félig megnyitotta a kis szelepeket, majd a nyomóoldali tolózárakat teljesen kinyitotta. Ezzel azt akarta elérni, hogy az alapközlei 250. mm-es fő nyomócsőből vizet enged a szivattyúkhoz, így nem kell bajlódni a szivattyúk feltöltésével. Felballagott az ereszkén, és látta, hogy a villanyszerelők érkeztek meg. Jó hogy jöttök, elég komoly a helyzet. Fogadta őket a lakatos. Az a kérésem, mielőtt bármit is tesztek, nézzétek meg a két szivattyú forgásirányát. Én feltöltöm a rendszert vízzel, ti addig helyezzétek feszültség alá a rendszert. Elment az alapközlére, és félig kinyitotta azt a tolózárat, ami a szivattyúkamrától jövő vezetéket zárta le. Hallotta a víz susogását, amint beáramlott a csőbe. Most igyekezett vissza a szivattyúkhoz, mert ha a víz odaér a csövön, a kinyitott kis szelepekből kispriccelő víz mindent eláztat. Nem volt semmi olyan, amiben kár keletkezhetett volna, csak kellemetlen, ha a víz a nyakába csepeg az ott tartózkodóknak. Mire leért, a víz is megérkezett, amit az jelzett, hogy a szivattyúban lévő levegő sisteregve

távozott a szelepeken keresztül. Amikor az utolsó szelepből is a víz spriccelt elzárta mindegyiket.

Türelmetlenül várta a villanyszerelőket, hogy a forgásirányt meg tudják nézni. Kilépett a szivattyú térségből és látta, hogy a víz egyre nagyobb mennyiségben folyik, most már nem csak a vágat egyik oldalában csörgedez, hanem a sinek között is vagy tíztizenöt cm vastagon folyt a víz. Belenézett a zsompba, és látta, hogy a szívókosarakat is ellepte a víz, magyarul meg lehetne kezdeni a szivattyúzást. Idegesen felsietett az ereszke fejbe, és látta, hogy a villanyszerelők ott beszélgetnek. Oda ment hozzájuk. Mi a francot csináltok? Mordult rájuk, meglehetősen gorombán. Mondtam, hogy nézzétek meg a forgásirányt a szivattyúknál. Már akkora a víz, hogy meg kell kezdeni a szivattyúzást. Ne vacakoljatok, mert ha a vágat elúszik, megnézhetjük magunkat. Ezzel otthagyta őket, és kiment a tolózárhoz, hogy teljesen kinyissa. Mire visszament a szivattyúkhoz, látta hogy az egyik szivattyú kapocsdeszkájának fedelét veszik le. Mindjárt tudta, hogy fázist kell cserélni, mert nem jó irányba forog a motor. A művelet csak pár percet vett igénybe, ezért nem szólt, nem akarta az amúgy is feszült hangulatot rontani.

Amikor a fáziscserével végeztek, még egyszer kinyitotta a kis csapokat, a szivattyú tetején, majd elindította az első szivattyút. Pár másodperc múlva hallatszott, hogy a motor zúgása kissé mélyebb lett, ez utalt arra, hogy a szivattyú felkapta a vizet, vagyis megkezdődött a szívatás. Mindenesetre, a nyomócsonkon lévő kis szelepet óvatosan megnyitotta. A víz nagy erővel kezdett spriccelni.

Végig csinálta a műveletet a másik szivattyúval is, és azt is beindította. Amikor látta, hogy mindkét szivattyú szívja a vizet, kissé megnyugodott. Fogta magát és egyké két méteres deszkával lemászott a zsompba. A deszkát jó látható helyen két szöggel odaszegelte az egyik gerendához, majd elővéve a mérőszalagot, húsz centinként vonalakat húzott rá, ácsceruzával. Az így kialakított mérőléc ugyan kezdetleges volt, de a semminél többet ért. Kimászva a zsompból elkezdte figyelni, mit mutat a vízszint. A vágat vége felől egyre erősödve folyt a víz. A fórat kirakásával már valószínű végeztek, mert már nem hoztak tele csilléket. Nem merte otthagyni a szivattyúkat, ezért csak a villanyszerelőknek szólt, hogy ha mennek a tokozathoz, bekötni a harmadik szivattyú kábelját, szóljanak a gépmesternek, megkezdte a víz szívatását, de minél előbb küldje a hegesztőket meg egy- két lakatost a műhelyből. Pár perc múlva megérkezett a bányamester, meg a geológus. Köszönés után kérdezte a mester, mi a helyzet, mi újság? Jelentette neki a lakatos, hogy a két szivattyút üzembe helyezte, de arra vonatkozóan még nem tud semmit mondani elegendő lesz –e a szivattyúk teljesítménye .Minden esetre, mondta tájékoztatásul, mindjárt nekiállnak ahogy megjönnek az anyagok a harmadik szivattyú bekötéséhez. Ehhez új nyomóvezetéket kell kiépíteni, és a vizet csak az alapközlei csorgába tudjuk vezetni. Jól van, csak igyekezzetek, mert nem lehetünk eléggé előrelátók. Ezzel elmentek a vágat vége felé.

Mivel a szívókosarak a víz alatt voltak, a lakatos felsietett az ereszke tetejére, megnézni, hol vannak a hegesztők, meg a lakatosok. Azt tudta, hogy nagyon gyorsan nem lehet a bánya legtávolabbi pontjára anyaggal, felszereléssel odaérni, de idegesítette a helyzet.

Még nem látta őket sehol.

Visszament a szivattyúkhoz.

Belenézett a zsompba, és azt látta, hogy annak ellenére, hogy a szivattyúk folyamatosan mennek, nem csak hogy nem csökkent a vízszint, hanem egy kissé magasabban áll, olvasta le a kezdetleges vízmércéről.

Egyre idegesebb lett.

Közben megérkezett a két lőmester, akiknek a feladata az volt, hogy a hegesztés helyszíne előtt és után folyamatosan mérjék a sulytóléget. Az egyiket jól ismerte, ezért hozzáfordult. Cimbora tégy egy szívességet, menj el, nézd, meg merre vannak a lakatosok és a hegesztők. Ha lehet valamilyen úton –módon segítsd, hogy minél előbb ideérjenek, mert a két szivattyú úgy néz ki, nem győzi a fakadó vízmennyiséget elszívni. A lőmester megértette, miről van szó, elindult. A másik lőmester, mivel még dolga nem volt, bement a csapatra, meg akarta nézni mi a helyzet.

A lakatos bemászott a zsompba, megállt a létrán a víz felett, és feszülten nézte, milyen mértékben emelkedik a vízszint. Órája nem volt, ezért csak azt figyelte, van –e számottevő emelkedés. Talán tíz –tizenöt percet kuporoghatott a létrán, amikor hangokat hallott. Kimászott a zsompból. Meglátta, hogy a bányamester az aknásszal beszélget. Vagy öt lépésre megállt tőlük, nem akarta zavarni a megbeszélést. Az aknász figyelt fel rá, meg is szólította. Gyere ide Ferkó. Ügyes voltál, hogy megindítottad a szívatást. Most mi a helyzet? Kissé habozva kezdett a lakatos beszélni, a mester rászólt, mondja fiam bátran, egy a cél. Szeretném javasolni, hogy valamilyen úton –módon segítsenek abban, hogy az iparosok hamarabb érjenek ide, az anyagokkal, de főleg a hegesztőkre lenne nagy szükségem, mivel mindenképpen üzembe kell helyezni a tartalék szivattyút is, most másztam ki a zsompból, és azt állapítottam meg, több víz jön, mint amit a szivattyúk el tudnak szállítani. Ha véletlenül még több lesz a fakadó víz mennyisége, bajba kerülhetünk. Ez meglehetősen súlyos érv, mondta a bányamester, szólt az aknásznak, az alapközlén hátrább dolgozó három csapat, azonnal hagyja abba a munkáját, és menjenek az iparosok elé. A palackokat, és egyéb felszerelést vegyék vállra, és sürgősen hozzák ide. Az északi mezőből átirányítok két csapatot, akik az ereszke fejben –majd megmutatod nekik, hogy hova, -előkészítik egy védőgát beépítését. Intézkedj, szólt az aknásznak, hogy indítsanak el vagy húsz csille idomkövet, cementet, homokot. Maga meg fiam figyeljen oda, és ha rosszabbodik a helyzet, azonnal jelentse az aknásznak. Egyébként, szólt az aknásznak félóránként jelentést kérek. Csináljátok a dolgotokat, nagyon figyeljetek. Ezzel sietősen elment

A vágat vége felől a geológus érkezett meg. Odaszólt a lakatosnak, figyeltem a fakadó víz viselkedését, de egyértelmű álláspontom nincs. Minden esetre nagyobb mennyiségű vízre lehet számítani, majd kiderül, hogy forrásról vagy lencséről van szó. Ha jelentősen változik a helyzet, hívjál fel.

Közben a lőmester visszajött, és hozta magával a fenntartó csapatot. A lakatos megkérte a lőmestert, hogy készüljenek arra, hogy a szerszámosládákat ki kell a csapatról hozni. Ehhez három csillealvázra lesz szükség, azt készítsék elő.

Miután a szén felrakásával a munkahelyen végeztek, minden képen szerették volna az ácsolatot is betenni, mivel nem volt szerencsés a véletlenre bízni, megáll-e a főte biztosítás nélkül.

A szivattyúk közben dolgoztak, a lakatos megnézte a gép csapágyait, melegedést nem tapasztalt, úgy gondolta a gépekkel nincs gond. Fogta a lámpáját, és benézett a zsompba. Gyorsan megállapította, hogy a folyamatos szívatás ellenére, vagy húsz cm-t emelkedett a víz.

Elgondolkodott, ha ebben az ütemben nő a vízszint még van négy –öt óra, hogy a zsomp megteljen. Nem túlkecsegtető előjelek. Felment az ereszkén, gondolta hoz a kuckójából két rövidebb gömbvasat, amiből elkészítheti a sablont, milyen könyököket kell készíteni, ha megjönnek a hegesztők.

Szólt a lőmesternek, hogy pár percre elmegy, figyeljen a szivattyúkra. Közben a villanyszerelők is az ereszkéhez érkeztek a harmadik szivattyú kábelét fektették, illetve aggatták a korábban felfüggesztett kapcsokra.

Amikor a kuckójához érkezett, már látta, hogy az alapközlén nagyobb létszámú csapat érkezik, észrevette, hogy a tompa fény meg –meg csillan a vállon cipelt palackokon. Megkönnyebbülést érzett, mert már nem érezte magát kiszolgáltatottnak, a vízzel való birkózásban.

Fogta a gömbvasakat, és csatlakozott a közben odaérő csoporthoz. A hegesztőkkel jött az egyik külszíni csoportvezető, aki a lakatos munkák szinte minden területén otthonosan mozgott. A műhelyben az egyik legjobb volt. Mi a helyzet Ferkó? Kérdezte a lakatost. Röviden elmondta, mi is történt az elmúlt órákban. Jól tetted, hogy megindítottad a szivattyúkat, mert ezzel egy kis időt nyertünk. Mondta, hogy itt, nem messze hozzák a két kocsi csövet, ha ideérnek, a bányászokkal fektessétek ki az új vezetéket, és kezd el az összeszerelést.

A lakatos mondta a csoportvezetőnek, az aknásszal megbeszélte, hogy a vizet, az alapközlei csorgába fogja vezetni. Nincs most idő, arra hogy a fő nyomóvezetékbe bekössék. Közben a helyszínre értek. A palackokat, tömlőket lerakták a kiszélesített ereszkefejben, és megálltak egyet szusszanni. A lakatos a csoportvezetővel lement a szivattyúkhoz, szemrevételezték a helyzetet. A lakatos megkérdezte a csoportvezetőt, nincs-e nála véletlenül a zsebórája? Tudta, hogy az idős iparos mindig a mellénye zsebében hordott egy elég nagyméretű zsebórát. Nálam van, mit akarsz vele? Szeretném kiszámolni, mennyi időnk van, amíg a zsomp tetejéig felér a víz. Jól van, odaadom, de vigyázz rá, mert tudod még az apámtól, kaptam, és nagy becsben tartom. Ezzel elővette a mellényzsebéből az órát, és a lánccal együtt átadta a lakatosnak.

A lakatos odakuporodott a zsomp széléhez, és megnézte, milyen magasan áll a víz. Megjegyezte, melyik vonásnál van, és megnézte az órát. Meglepődött, mert majdnem delet mutatott. Jól elszaladt az idő, állapította meg Felment az ereszkefejbe, ott szólt a bányászoknak, megkérte őket, ha csövek odaérnek, egyenként fektessék ki őket, Az egyik bányászt megkérte menjen vele, mert a kuckóból el kellett hozni a pakolásokat, meg a csavarokat. Ilyenkor volt jó dolog, ha a kuckóban még a deszkázás mögül is elő lehetett venni egy-két csomag csavart, ami rejtett tartalékot képezett minden iparos számára. Ha nem dugták el a felesleget, a másik szak lakatosa hajlamos volt felhasználni, így neki kevesebbet kellett cipelni.

Összeszedte a szükséges alkatrészeket, és elindultak a színhely felé. A csoportvezető már beindította a munkát. A lőmesterek mintegy húsz méterre voltak a hegesztés színhelyétől, és folyamatosan nézték a sulytólég alakulását. A már korábban helyszínre vitt gömbvasakból elkészítették a megfelelő sablonokat, és elkezdődött a könyökök gyártása. Közben az alapközlén megérkezett a két csővel megrakott alváz. Beváltották a vágatba, és megkezdték a csövek kifektetését. Időközben a helyszínre érkezett a gépmester is. Körülnézett majd leballagott az ereszkébe. A zsomp mellett találta a lakatost, aki egy csavarokat tartalmazó papírdoboz oldalán számolt. Mit számolsz Ferkó? Kérdezte a lakatost. Próbálom megállapítani, mennyi időnk maradt a harmadik szivattyú beindításáig. És mire jutottál? Kérdezte.

Ha nem jön semmi közbe, három-négy óránk van, akkorra megtelik a zsomp. Utána már a vágat talpán fog a víz emelkedni. Majd később kiszámolom, mennyi idő múlva emelkedhet a vízszint olyan magasra, hogy a szivattyúkat vagy ki kell szerelni, vagy fel kell a vágattal együtt adni. Remélem, erre nem kerül sor.

A lakatos felment az ereszkén, és nekilátott a csövek összeszereléséhez. Kérte a csoportvezetőt, hogy először az ereszkefejhez szükséges könyököt készítsék el, hogy folyamatosan tudja a csővezetéket szerelni. Közben meghozták a harmadik szivattyúhoz a lábszelepet, meg két derékszögű könyököt. Kezdtek a kilátások javulni. Mindenki tette a dolgát.

A csövek összeszerelése jól haladt, már az ereszében folyt a munka, amikor a gépmester a csapatvezető vájárral jött ki a vágatból. Úgy néz ki a helyzet fiuk, hogy egyre erősödik a víz beáramlása a vágatba. Már vagy harminc centiméter átmérőben ömlik a víz, és a nyomása nem csökken. Nagyon kell igyekezni, mert ha ilyen ütemben emelkedik a vízszint, hamarosan megtelik a zsomp. Megyek, szólok a bányamesternek, és megpróbálok egy egylépcsős nagy teljesítményű átemelő szivattyút szerezni.

Minél előbb indítsátok meg a harmadik szivattyút, hogy időt nyerjünk. Szeretnélek kérni benneteket, műszakváltáskor sem hagyjátok abba a munkát. Amíg a harmadik szivattyú nem üzemel nincs hazamenetel. Majd valami kajáról gondoskodom.

A lakatos ismét lement a zsomphoz, és rögtön látta, nem a levegőbe beszélt a gépmester. A víz a zsompban gyorsan emelkedett. Igyekeznünk kell, szólt a csoportvezetőnek, mert rohamosan fogy az időnk. Látod Ferkó, tesszük a dolgunkat, enné gyorsabban, nem megy.. Válaszolt a csoportvezető.

Közben a villanyszerelők bekötötték a harmadik szivattyú motorját, az olajkapcsolót, pedig ideiglenesen, de felfüggesztették a motor mellé, egy ácsolatra. Meg szeretnénk pörgetni, hogy megnézzük a forgásirányt. Szólt az egyik villanyszerelő. Redben van, de utána a kapcsolót tegyétek a másik kapcsolók mellé, mert ha légteleníteni kell, a víz rá fog fröcskölni, az áramütés, pedig senkinek nem hiányzik. Morogtak valamit, de aztán úgy csinálták a munkát, ahogy a lakatos kérte tőlük.

Eszébe ötlött a lakatosnak, mi lesz a helyzet, ha a gépmesternek sikerül időben megszerezni az átemelő szivattyút? Szólt a villanyszerelőknek, elmondta, mit gondolt. Nem nagyon örültek neki, mert azt sejtették, újabb rohammunka vár rájuk. Közben az aknász is visszaért. A lakatos megemlítette, az elképzelését, miszerint a harmadik szivattyú beindítása sem biztos, hogy meghozza a várt eredményt. Az aknász gondolkodott. Kis idő múlva megszólalt. Annyit tudunk segíteni, hogy elmegyek szabaddá, tetetem az alapközlét, hogy ha megjön a szivattyú, amiről a gépmester beszél, minél előbb a helyszínre tudjuk szállítani. Kéne egy kis segítség, szólt a lakatos, na, mihez? Elmondta, hogy a nagyobb teljesítményű szivattyú megérkezéséig ki kellene fektetni kábelt, mert arra a tokozatra ahonnan az ereszkébe működő szivatytyúk kapják a feszültséget, több gépet nem lehet kötni. Ezzel is nyernénk időt. Jól van, a villanyszerelők vigyék el azokat az embereket, akik az anyagok szállításánál segédkeztek, fektessék le a kábelt. A villanyszerelők beletörődtek a helyzetbe, és vitték az embereket. Ők tudták honnan lehet kábelt elhozni. A bányában szerencsére mindig lehetett találni üzemen kívüli kábeleket. A csőszerelés a vége felé közeledett, már csak a nyomócsonk, és a szívókosár elhelyezése volt hátra. Ideje is volt, mert a zsompban a vízszint szinte szemlátomást emelkedett. Időközben visszajött a bányamester, és látta, hogy az emberek a körülményekhez képest jól végzik a munkájukat. Időközben a vágatból kiszállították a szerszámos ládákat, az ereszkefejben lerakták őket, oda, ahol később sem lesznek útban.

A bányamester bement a vágatba, hogy tájékozódjon. Megjött a gépmester is, ígéretéhez híven hozott magával két –három kiló 20-as kolbászt meg kettő db kenyeret. Aki ráér egyen pár falatot. Aztán lement a szivattyúkhoz. Megkérdezte a lakatost, hogyan áll a helyzet. Azt ő is látta, hogy a zsompban a vízszint majdnem teljesen elérte az utolsó keretácsolatot, tehát még volt vagy húsz centi ahhoz, hogy a víz kifollyon a vágatba. Az utolsó csavarokat húzták meg a szívókosáron, amit ideiglenesen egy racsnival kötöttek fel a gerendára. Mivel itt nem volt lehetőség a szivattyú feltöltésére úgy, ahogy a másik kettőnél volt, a szivattyú nyomócsonkjába vödörrel hordták a vizet. Azon imádkozott mindenki, hogy a lábszelep jól zárjon, mert ha az

átereszt nagyon kínos helyzet állhatott elő. Szerencsére az ötödik, hatodik vödör után megjelent a víz a csonkban. Jól zárt tehát a lábszelep, gyorsan vissza a könyököt a nyomócsonkra, és indulhat a szívatás.

Amikor már két szembe lévő csavart az egyik lakatos meghúzott, a csoportvezető megnyomta az indító gombot. A szivattyú motorja felpörgött, és hamarosan hallani lehetett, a motor hangjából, hogy szállítja a vizet.

Ezt hamarosan a fent tartózkodók is megerősítették. Izgalom töltötte el az embereket, kíváncsian várták, emelkedik-e tovább a vízszint.

A várakozás perceiben a vájvégről visszajött a bányamester, és örömmel állapította meg, működik a harmadik szivattyú is. Láthatóan lelassult a vízszint emelkedése a zsompban. A bányamester megkérdezte a gépmestert, hogyan áll az átemelő szivattyú szállítása. Már valószínű leadták a bányába, és igyekeznek, hogy minél előbb a helyszínre érkezzen.

Az az elképzelésünk, folytatta a gépmester, hogy a csillealvázzal együtt leengedjük az ereszke aljára, nem építünk ki csővezetéket, hanem öt db. bordástömlőt összetoldunk, és az ereszkefejbe így nyomatjuk fel a vizet. Az említett átemelő szivattyúnak, mivel csak egy lépcsős volt, az emelő magassága csak mintegy 30 m-volt, de ez jelen esetben bőségesen elég volt a probléma megoldásához. Rendben van, készítsétek elő az átemelő szivattyút, nem szeretném feladni a vágatot. Mindenképpen szereljétek be, próbaszívatást el kell végezni, aztán majd meglátjuk, mit mutat a helyzet.

Minden csapat, és az iparosok, maradjon vissza, amíg szükséges. Szép munka volt emberek, köszönöm mindenkinek.

Amikor a bányamester elment, megnézték a vízszintet, sajnos némi emelkedést kellett megállapítani. Közben a villanyszerelők is kifektették a megfelelő kábelt, amivel már be lehetett indítani, a helyszínre érkező átemelő szivattyút.

Az emberek pihentek, ettek, nem volt mit tenni, várták a nagy teljesítményű szivattyú megérkezését. Közben a víz változó intenzitással folyt. Az öregebb vájárok azt mondták ez bizakodásra ad okot, mert ha nem folyamatosan jön ki a lyukból, hanem időnként csökken a nyomás, és a vízmennyiség, az azt jelentheti, hogy az utánpótlás lassan csökken.

Estefelé ért a helyszínre az átemelő szivattyú, rögtön az ereszkefejhez tolták, a biztonság kedvéért még egy racsnival lefogatták az alvázhoz, és lassan leeresztették a vitla segítségével az ereszke aljára. Ott rövid idő alatt felszerelték a szívócsonkra a már előkészített bordás tömlőt, aminek a végén ott volt a szívókosár. A villanyszerelők bekötötték a motort, és a próbaindításkor kiderült, szerencséjük volt, mert nem kellett fázist cserélni. A nyomótömlők is a helyükre kerültek, éppen annyira volt hosszú az ideiglenes vezeték, hogy elérje azt a csorgát, amit a két csapat készített.

Végre eljött a pillanat, amikor meg lehetett indítani az átemelő szivattyút. A légtelenítés után, bekapcsolták, majd amikor elmélyült a hangja és a nyomócsonkon lévő kis szelepen több méterre spriccelt a víz, mindenki megkönnyebbülten sóhajtott. Tudták, egy csatát ismét megnyertek, az emberi akarat ismét győzött a természet erői felett.

A zsompban a vízszint láthatóan csökkent.. Egy órai üzemeltetés után leállították az átemelő szivattyút, mert levegőre szívott. A délutános szaklakatos átvette az ellenőrzést a gépek felett. A többiek összeszedték a szerszámokat, a palackokat is csillébe rakták, és kitolták az alapközlére.. A csilleszekrényt „megírták” NAPRA. A szállítási felvigyázó ebből már tudta, hova is kell irányítani az anyagokat. Az egész csapat fáradtan, de jókedvűen ballagott a jól megérdemelt pihenés felé.

Ui.: A munkahelyet két nap múlva újra lehetett indítani, mert a víz folyása teljesen megszűnt. Hogy mekkora volt az üreg, amiből a víz kifolyt, nem tudták megállapítani, mert nem esett bele a vágat kihajtás irányába, mindenesetre azt tudták, hogy a közelben egy nagyobb üreg van, valahol a szénfalban.

Mindez 1957 nyarán történt a XIV.-es aknában.

Az utókor számára lejegyezte „Ferkó" a lakatos.

Egy termelő munkahely bezárása….

Avagy az utolsó mélyművelésű bánya bezárása.

Kora őszi idő volt, kellemesen simogató napsütéssel. Az emberek, akik a délutános műszakra érkeztek, könnyedén vállukra vetett kabáttal igyekeztek a fürdő felé. Bár milyen kellemes volt az idő, este tíz óra után, amikor megfürödtek, már el lehetett bírni a kiskabátot. Jó hangulatban beszélgettek, hiszen alig egy órája fogyasztották el szinte mindég tartalmas, kalória dús ebédjüket. Hamarosan átöltöztek, persze közben ment folyamatosan az egymás ugratása, vagy valamilyen okból a szekírozás. Persze nem kell komoly dolgokra gondolni. Veszekedésig, vagy komoly szóváltásig soha nem fajult a dolog.

Mindnyájan tudták, hol a határ. Haragos fejjel és rossz szájízzel nem szeretett senki leszállni a bányába. Ott ugyanis akarva, akaratlanul a legnagyobb mértékben egymásra voltak utalva. Ott lenn, nem volt helye a haragnak. Elindultak a „faléz” - felolvasó- felé. Ha valaki javításra leadott szerszámot, útba ejtette a kovácsműhelyt, majd ment a lámpakamrába, és felvette a lámpáját. Gyakorlatilag negyed kettő felé már ott ült a teljes délutános műszak, csendesen beszélgettek. Várták az aknászt, meg a frontmestereket. Ők hamarosan megérkeztek az eligazításról, amit a főaknász tartott.

A 101.-es front vezetője a frontmester, láthatóan rosszkedvűen érkezett az embereihez. A csapat tagjai, akik tizennyolcan voltak, meg a frontlakatos, kíváncsian várták az eligazítást. A frontmester amúgy sem volt egy örökké vigyorgó típus, de most a homlokát ráncolva habozott egy pillanatig, hogyan is kezdje a mondókáját. Mindenki érezte, valami kellemetlen hírt akar elmondani. Ő volt egyébként az egész csapatban a legidősebb, bőven elérte már a nyugdíj korhatárt, de mivel kiváló egészségnek örvendett, és igen nagy tapasztalatú vezető volt, szívesen vették, hogy tovább dolgozik.

Krákogott egyet, és belekezdett. Emberek most kaptam az utasítást, hogy ne szereljük át a frontot, mert bezárják. Magyarul nekünk kell a végső munkálatokat elvégezni. Mindenkinek az arcára fagyott a mosoly. Csak hümmögtek. Mindenki tudta, hogy az üzem egyik legjobb tömegtermelő munkahelye az övék. Hónapokon keresztül 103-105 %-t teljesítettek, ami a fizetési borítékban is látványosan megmutatkozott. A frontmester folytatta. Ne kérdezzétek, miért kell a 101-est bezárni, hiszen a tervek szerint még nyolc -tíz átszerelés lett volna. Én sem kaptam, magyarázatot.

Mindannyian tudjuk, ideális körülmények között dolgoztunk. A kifejtett szén minősége kiváló. Azt sem közölték, mi lesz a csapat sorsa. Na, menjünk, szálljunk le. A délelőttös szak, a kirobbantott szenet nagyjából felrakta. A mi feladatunk, hogy feltakarítsuk a szétszóródott szenet, még a pillérek között is. Mielőtt a kaparót szétszedjük, tisztán szeretném látni az egész fronthomlokot. A robbanóanyag raktárba nem kell menni, mert mi már nem lövünk. Arra számítsatok, hogy a szerszámokat, a fúrógépeket, fejtőgépeket, és a turbólámpákat is ki kell szállítanunk.

A légvágatból vigyetek befelé menet annyi támfát, hogy be tudjuk tartózni a homlokot. A főtébe és a homlokra húzzatok be deszkákat, nem szeretném, ha a meglazult szénfalból kidőlne anyag, és balesetet okozna. Na, ne lógassátok az orrotokat, induljunk. Mintha mindenki reumás lenne, úgy kászálódtak az emberek. A fejükben kavarogtak a gondolatok. Nem értették, miért esett a választás az ő munkahelyükre, hiszen jól tudták sokkal rosszabb körülmények között dolgoztak másik munkahelyen. A teljesítménnyel sem lehetett probléma, mindig élen jártak.

A felvonó biztonsági rácsa élesen csattant, aztán felhangzott a csatlós szájából a jó szerencsét. Jó szerencsét, mormogták magukba roskadva. Elhangzott a jel-

zés a gépház felé, és megindult velük a kas a bánya mélyére, az örök sötétség birodalmába. A szokásos élcelődések elmaradtak, csendesen állt a tíz kőkemény ember, nem volt kedvük tréfálkozni. A kas hamar leért, a csatlós köszöntötte őket. Halkan válaszoltak. Kimentek a két légajtón keresztül, ott várták meg a következő kassal érkező társaikat.

Megindultak a munkahely felé. Mintegy tíz percig tartott az út. Mindenki tudta a dolgát, a légvágatban szegekre akasztották a többnyire gázálarcos tarisznyát, amibe az uzsonnájuk, meg egy kulacs víz volt. A kabátokat, és az önmentő készüléket is - igaz ez szabálytalan volt- kint hagyták a légvágatba, mert elég meleg volt, és a készülék akadályozta őket a munkájukban. Kedvező volt, hogy a légvágatot a közelmúltban ácsolták át, mert a talp kissé felduzzadt, így kényelmesen állva lehetett a fát szállítani a munkahelyre.

Üres kézzel senki nem ment be a frontra. Vagy egy gerendát, vagy öt-hat szál deszkát vitt befelé. Összeszokott nagyon jó csapat volt.

A frontmester szólt a lakatosnak, fiam még egyszer utoljára, nézd át a kaparó láncát, nem szeretném, ha a takarítás közben elszakadna. A lakatos leadta, az indulj jelzést, amit az alapközéről vissza is igazoltak. A mintegy nyolcvan méteres hosszúságú front homlokon végig hallották a jelzést, és tudták meg fog indulni a kaparó. Mindenki kivette a szerszámot vagy fát, ha éppen a kaparóra tette le.

Az átvizsgálás ideje alatt nem volt szabad szenet lapátolni a kaparóra, ezt mindenki tudta. A lakatos nem látta volna meg, a szén alatt, a kicsúszott csapszeget. Miután az átvizsgálás megtörtént, a lakatos hosszan, szaggatottan csengetett. Mindenki tudta lehet rakodni.

A front végétől, kettesével párban álltak fel, a kaparó mindkét oldalán. Egy - egy párra nyolc-tíz méter jutott, amit ki kellett lapátolni. Nem sok anyagot hagytak el a délelőttös szakbeliek. Mintha tudták volna, ne hagyjanak maguk után sok felrakatlan szenet, mert akkor társaiknak okoznak gondot. Persze ők már haza mentek, mit sem tudva arról, hogy holnap mit fognak tenni, vagy hova kerülnek.

Miután a fele csapat takarította az „utcákat”, a többiek szorgalmasan hordták be a tartózáshoz szükséges gerendákat. A lakatos is letette a meghajtófej mellé a táskáját, és beállt azok közé, akik a gerendákat szállították. Természetes volt neki, hogy amikor nem volt a gépekkel más dolga, segített a csapatnak. Szerették is érte, és viszonozták a segítségét. Közben felcsattantak a fejtőgépek, amint a gyámlyukakat vágták a tartógerendák alá. Kis mélyedéseket kellett a sima, csigás fekübe vágni, hogy a gerenda ne tudjon kicsúszni oldalra. Szinte szótlanul tette mindenki a dolgát. A frontmester is többször végigment a fejtésbe, ellenőrizte a munkát.

Tudta, hogy erre semmi szükség nincs, mert az emberei kifogástalanul tették a dolgukat. Tudta, hiszen ő képezte ki valamennyit, mit hogyan kell tenni. Ettől eltérni nem volt tanácsos, mert ha észrevette, mindegy ki volt az illető keményen megdorgálta. Aki megengedte magának azt a lukszust, hogy többször is átlépte a határt, akkor lepődött meg, amikor hó végén bejelentette a frontmester, a jövő hónaptól nem tart igényt a munkájára. Hiába könyörgött az illető, ígérve fűt -fát, soha nem vette vissza a csapatba. Mindenki, a felsőbb vezetés is tiszteletbe tartotta a döntéseit, mert tudták, ő felel az emberei biztonságáért, és a termelésért.

Szóval ment, és tette a dolgát. Ha kellett besegített, vagy tanáccsal látta el az embereit.

Majdnem eltelt a műszak fele mire leállították a kaparót. Mindenki tudta fel van a szén takarítva. Na, fiúk együk meg a kenyeret. Ilyenkor volt arra lehetőség, hogy az egész csapat egyszerre ült le uzsonnázni. Folyamatos termelés mellett ezt nem lehe-

tett megtenni, mert a párok, mindegyike más-más munkafázisban volt. Volt, aki fúrt, volt, aki már rakodott, mások, pedig ácsoltak.

Szóval most mindenki leült. Ki a kaparóteknőn keresztbe helyezett deszkára, ki egy támfára helyezkedett el. A meghajtó fej közelében viszonylag világos volt, mert ott villanyégő világított. A fronthomlokon, pedig a turbólámpák visítottak halkan, és adták a sárgás fényt. A már bedeszkázott fronthomlokon megcsillant a lámpák gyenge fénye, a csillogó kagylósan törő szén, mintha üzent volna. „Jól megvoltunk együtt, hova mentek, testvérek?" Lassacskán kezdett leülepedni, a takarításkor levegőbe került szénpor, amely olyan finom volt, mint a legfinomabb babapúder. A megizzadt testeket, arcokat finoman színezte, szürkére, feketére. Különösebben egyiküket sem érdekelte az arcuk színe, évek alatt már hozzászoktak.

Előkerültek a leg különfélébb ennivalók. A bánya jellegzetes levegőjében villámgyorsan terjengett, a zöldpaprika, a hagyma, vagy éppen az alma illata. Ilyen mértékben sehol nem dominálnak az ételek illatai, mint a bányában.

Percek alatt elfogyasztották az uzsonnát, szótlanul leszegett fejjel rágták a falatokat.

Mester, mi lesz velünk? Szakadt ki a kérdés az egyik vájár szájából. Mindenki a frontmester arcát figyelte. A sok évtizedes kemény munka cserzette arcon, mintha mélyebbek lettek volna a ráncok. A szénportól és verejtéktől szennyes arc sok mindent nem árult el. Csendesen megszólalt: Magam sem tudom fiaim mi történt, ki találta ki ezt a döntést. Nem szabad a feljebbvalók döntéseit kritizálnom, de most magam sem értek egyet vele. Ti tudjátok a legjobban, mennyi idő, mennyi kemény munka kellett, ahhoz hogy egy ilyen csapat összejöjjön.

Végtelenül szomorú vagyok, hogy szétengednek egy ilyen közösséget. Itt és most, ezen a helyen, ahol annyi verejtéket hullajtva, erőtöket nem kímélve dolgoztatok becsülettel, szeretném megköszönni a helytállástokat. Remek emberek vagytok.

A szikár kőkemény bányász a könnyeivel küszködve felállt és kiment a fővágaton. A néma csend szinte kiáltott, csak a turbólámpák halk visítása törte meg a csendet. Na, gyerünk emberek, tegyük a dolgunkat. Ketten menjetek a kaparó végállomáshoz, vágjátok le a feszkéket. A lakatos meg kezdje szétszedni a láncot. Hívjátok a villanyszerelőlet, feszültségmentesítsék a meghajtómotort, és szereljék le. Először a láncokat tekerjétek fel, és vigyétek ki a légvágatba.

Megindult a munka. Gyakorlatilag egy óra alatt szétszedték a kaparót, aztán megkezdték a teknők, alvázak kiszállítását a légvágatba. Talán egy óra lehetett a műszak végéig, amikor már csak a levegő cső maradt a stompokba vert csőkapcsokban felfüggesztve. Ez a cső, mint testben az ütőér működött. Fontos volt a szerepe. Szállította a gépek működéséhez szükséges energiát, de ezen keresztül is jött friss levegő, hogy pótolja a robbantáskor keletkezett, füstös poros levegőt. Nyilvánvaló ez maradt utoljára, mert a turbólámpák halvány fényei kellettek arra az időre, amíg a gépalkatrészeket kiszállítják.

Elérkezett a pillanat. A lakatos leadta a levegő lezárásához szükséges jelzést. Szinte nyomban csendesedni kezdtek a turbólámpák, és a fényük lassan elhalványult, sötét lett. A bányászok lámpái, mint megannyi szentjános bogár imbolygott a sötétben. A lakatos percek alatt szétcsavarozta a sűrített levegő csöveit. Egy-egy csövet az emberek vállukra vettek, és megindultak a légvágat felé. A hézagosan bedeszkázott fronthomlokon még utoljára meg-megcsillant a lámpák halvány fénye, hogy aztán ismét az örök sötétség legyen az úr….A további utatokon Szent Borbála kísérjen Benneteket.

JÓ SZERENCSÉT!

Köszöntelek bányász ma
és minden nappal
Téged
kinek széntől feketéllik bőre
csak foga fénylik
fehéren.
Ha feljössz a fényre
hunyorogva nézed a napot
mit lent nem láthattál
csak a földnek szénfal gyomrát.
Köszöntelek Téged
Jó szerencsét.
Kit minden nap elnyel a sötétség,
hogy otthonokba fényt küldj
és meleget
fekete gyémánttá varázsolt
izzadság cseppeket
Köszöntelek , de holnap is vár
a bánya
mert kell a szén
kell a hős is, hogy kibányássza
És mert hős vagy,
nem lehetsz gyáva
Óvjon Téged Szent Borbála.

Jó szerencsét!
Hajós Erzsi

A megtörtént eseményeket lejegyezte: ***Mente Ferenc***
főművezető

A diák a bánya és a rossz lányok…(16 év alatt nem ajánlott!)

Megkezdődött az utolsó a negyedik év a technikumban. Ősz volt,és 1955. írtunk. Az egyik tanárunk közbenjárására már egy éve lehetőség nyílt, hogy műhely nap előtti délutánon a fizikailag megfelelően erős diákok, mehettek a dorogi IV.-es aknába szénfalra dolgozni. Egy nappal a kérdéses délután előtt, jelezni kellett a bánya felé, hányan szeretnének menni, dolgozni. Mivel ez a szám nem volt túl magas, -általában 5-7fő alkalmanként- nem utasították vissza. Kezdetekben bizonyos fenntartások voltak, gondolták diákok mennyire tudnak dolgozni a bányában, de amikor megismerték a visszatérően jelentkező fiúkat, már szívesen fogadták őket. Esetenként még hívták is őket, egy-egy vasárnapi termelő műszakra.

Nem árt, ha megjegyzem. Apám az erőműben dolgozott csoportvezetőként. A kérdéses időben a keresete 1500-1700 Ft. Volt. Mi egy műszakra, amikor csapaton voltunk, és sikerült a normát teljesíteni, 90-100 Ft-ot kaptunk. Ez igen jó keresetnek számított.

Eltelt pár hónap a nyári szünidő miatt, hogy nem voltunk dolgozni. Amikor jelentkeztünk, örömmel fogadtak bennünket. Másnap az utolsó óráról elkéredzkedtünk, rohantunk az állomásra, hogy időben át érjünk Dorogra. A bányánál a fürdőben már ismerősként fogadtak. A fürdő mester rögtön kijelölte a szekrényünket. Mire beöltöztünk, és felvettük a lámpánkat, majdnem 14. óra volt. Mentünk a felolvasóba, ahol megkaptuk a beosztást. Az aknász ismerősként üdvözölt bennünket. Én a szokásos csapatomra kerültem. A csapat tagjai örömmel üdvözöltek. Az elmúlt évben, jól összeszoktunk. Ismertem a munkafolyamatokat, így már gyakorlatilag nem kellett mondani, mit tegyek.

Talán elöljáróban annyit megemlítenék a munkahelyről, hogy általában a fejtésekben robbantanak, majd kirakják a szenet, és ácsolnak. A mi munkahelyünk ettől nagyban eltért. Először is a nagy nyomás miatt, nem kellett robbantani, csak kapával végig kellett húzni a fejtés homlokfalát, és leomlott egy csillére való szén. A másik sajátosság az volt, hogy a hőmérséklet 28-32 C. fok volt. Miután ilyen meleg volt, és a szén a nagy nyomás miatt szinte csak dara és por volt, külön meg kellett szokni a munkahely levegőjét, klímáját. Általában egy darabka fenyőfát rágtunk, azért hogy a nyálképződés ne álljon le. Az orrunk állandóan tele volt fekete szénporral. Az egyik vájár, már idősebb volt, ő bagózott. Volt is nyálképződése, olyanokat köpött időnként, mint egy cselédkönyv.

Szóval megindultunk az eligazítás után a táró felé. Ez egy nagy átmérőjű falazott vágat, amiben kettő pár sin húzódott. Műszakváltáskor kis vasúti kocsival szállították az embereket a munkahelyükre, ez volt a „népes”. Lovagló ülésben foglaltak helyet a padokon. Az úgynevezett népszállítás után csak a szénnel megrakott szerelvények, meg az üres csillék közlekedtek. Befelé menet ment a beszélgetés, sokszor az élcelődés. az egyik vájár megkérdezte, tudod-e milyen változások vannak? Nem tudom mire gondoltál. Na, akkor most nem mondok többet, majd a munkahelyen meglátod. A többiek sejtelmesen nevettek.

Megérkeztünk a kashoz, ott leszálltunk a vonatról, és még vagy 60.m-t mentünk lefelé, mire a megfelelő szintre értünk. A már jól ismert meleg levegő csapta meg az orrunkat. A bányabeli levegőt nem lehet semmivel összetéveszteni. A fenyőfa ácsolatok enyhén gyantás illata keveredik a levegővel. Pár perc alatt odaértünk a fejtéshez, ahol a csapat dolgozott. Sok minden nem változott az elmúlt pár hónapban, csupán az, hogy három szeletet már lefejtettek, így egy függőleges bunkeron keresztül létrán kellett felmászni a fejtésbe.

A fejtés még nem volt hosszú, talán 30 m, volt a kis bunkertól a váj végig. Mindenki megszabadult a felesleges ruháktól, mert még nem dolgoztunk, de már csupa víz volt az ing a mellünkön. A szokásoknak megfelelően, egy szál klott gatyában, fogtuk a lámpánkat, és mentünk a fagerendákért, hogy ne kelljen üresen bemenni. Gondolkodtam, milyen változás történt, amit a társam említett. Nem jöttem rá.

Aztán beértünk a fejtésbe, és megkezdődött a munka. A csapatvezető megkérdezte, nem jöttél ki nagyon a formából? Remélem, majd meglátjuk. Azt a feladatot kaptam, hogy a szénnel megrakott „pincsit"-így hívták a fejtésekben használatos fából készült kisebb csilléket. Azért volt ez a csille különleges, mert a kerekek tengelytávolsága kisebb volt a szabvány csillénél, és ahogy a bunkerhoz ért vele a csillés, könnyedén bele tudta billenteni a bunkerba a szenet. Ha véletlenül leesett valamelyik kerék a sínről viszonylag könnyű volt visszaemelni, még megrakottan is.

Vagy fél óra eltelt, jó pár pincsi szenet kitoltam, amikor szinte meg állt bennem az ütő. A nagy porban, a bunker mellett a személyforgalomra elkülönített nyílásban, feltűnt egy borzas fej, aztán derékig feljött a létrán egy nem tudom hány éves hölgy. A lábam szinte a földbe gyökeredzett. Azelőtt a bányába nők nem mehettek le, semmilyen célból. Most meg itt áll egy meglehetősen hiányosan öltözött nő, aki látva a meglepetésemet, vigyorogva rám szólt. Segíthetnél, emeld ki a kannát. Felocsúdva az elképedésemből, odaugrottam, és kiemeltem a létra felső fokára tett ceglédi kannát. Maga mit keres itt a bányában? Kérdeztem a „hölgyet". Persze te új fiú vagy, nem ismered a dörgést. Azt hittem a csapat már elmondta, hogyan kerültünk ide. mert vagyunk egy jó páran. Itt a IV.-es aknában szakonként öten dolgozunk, mint vízhordók. A nagy por, meg a meleg miatt találták ki, az alkalmazásunkat. Műszakonként négyszer kell friss vizet hoznunk a csapatoknak.

Ha már itt van, kaphatok egy kannatető vizet? Kérdeztem a „vízhordót". Persze. De Pubi mi itt mindnyájan tegeződünk, nem baj hogy vagy tíz évvel idősebb vagyok, nyugodtan tegezzél. A friss víz valóban jól esett. Eszembe jutott, ha így ellátnak vízzel bennünket, felesleges a két kulacs vizet cipelni, a műszak felére úgy is teljesen megmelegedett. Aztán megindultam a pincsivel befelé. A karbidlámpa vöröses fénye kissé megvilágította, a mintegy öt méterre előttem haladó vízhordó alakját. Miután már tizennyolc éves voltam, csak megfigyeltem, ha nőnemű ment előttem. Kissé furcsa volt a járása, erőteljesen riszálta a fenekét, mintha tudta volna, figyelő szemek nézik. Ekkor még nem gondoltam semmit arról, hogyan kerülhetett ide egy nő.

Közben beértünk a csapatra, a nagy porban is rögtön észrevették a vízhordót. Mint egy vezényszóra, mindenki letette a szerszámot. A „hölgy" kissé szabatosabb stílusban szólalt meg, mint amikor velem beszélt. Na, kanok itt a friss víz. Bort most nem hoztam, mert akkor nem bírtok magatokkal, és mindenki engem akar elkapni. Leesett az állam a szöveg hallatára. Mikor az egyik vájár meglátta milyen ostoba arcot vágok, szinte felnyerített. Nézzétek, a diák csodálkozik a családias beszélgetésen, mindenki tele szájjal hahotázott.

A csapatvezető vájár aztán felvilágosított. Tudod fiam a fővárosban túl sok volt a „k..va", ezért úgy döntöttek, csökkentik a létszámot. Így kerültek ide ezek a zabálni való nőneműek. Itt rendesen dolgoznak, kicsit nehezebb munka ez, mint szétrakni a lábakat, de valami hasznot hajtanak. Nagy tapasztalatú embertársaink ezek a hölgyek, így bizonyára tanulhatsz tőle valamit. Aztán a hölgyhöz fordult. Ez a fiú még diák, de kemény legény nem árt, ha megtanítod az élet rejtelmeire. Nagy röhögés volt a reakció. A hölgy vette a lapot, közelembe lépett, és felhúzta a mellén az izzadságtól vizes jó bő trikóját. Közepesen nagy, de csinos mellei voltak. Na, Pubi, ezekkel lehet játszani, és szemléltetően megemelte, mint két mellét, aztán ha ez a játék már

megy, mást is lehet csinálni. A csapat tagjai látták zavaromat, még jobban nevettek. Na, fiam fogd már meg, milyen jó ditkói vannak.

Nem akartam nagyon mulyának látszani, erőt vettem magamon, oda léptem, és mindkét mellét, a kezeimbe vettem. Őszintén szólva, így natúrban nem volt a kezemben még női mell. Azok az ártatlan simogatások, amik a diákbálok után előfordultak, mikor hazakísértük a lányokat, csak kellemes pillanatok voltak. Ez most, itt a bányában izzadtan, porosan a valóság volt. . Hogy tetszik? Igen jól néz ki, és biztosan kellemes játékszer lehet. A diák fejlődik, élcelődtek a csapat tagjai. Aztán lehullt a trikó, a csapatvezető rápaskolt a vízhordó fenekére, menj, mert ha sokáig itt vagy, nem lesz a terv teljesítve. Ezen minden nevettünk. A vízhordó a ringatózó járásával eltűnt. Mit szólsz hozzá? Egész jó nő igaz? Rendes kis csaj, és adakozó szellemű. Próbáld megismerni, dumálj vele, megéri.

Lassan visszazökkentek a kerékvágásba, rendes ütemben folyt a munka. Egy pillanatnyi megállásnál, amikor a gerendákat készítették elő ácsolásra, kicsit bátortalanul, megkérdeztem. Valamelyiketeknek volt már komolyabban dolga a csajjal? Jót nevettek. A csapatvezető válaszolt. Amikor az aknász vagy két hónapja először elhozta, és bemutatta, rögtön megjegyezte, nekem nehogy kupit csináljatok a bányából, mert baj lesz. Mi ezt igen komolyan vettük, és tartjuk magunkat a szabályokhoz, csak akkor folyamodunk némi szolgáltatásért, ha igazán szükséges, vagy annak ítéljük meg. Szóval igen adakozó a mi vízhordónk, ha megismered, megpróbálhatod te is. Jót nevettek, aztán folyt a munka.

A műszak felénél járhattunk, amikor ismét megjelent a feje a járó osztály létráján. Most már nem kellett rám szólnia, odaléptem és felvettem a teli kannát. Sőt nyújtottam a kezemet, hogy segítsek Neki fellépni. Mosolyogva megjegyezte, udvarias fiú vagy. Majd úgy lépett le a járóosztály pereméről, hogy a karomba engedte a melleit. Nem állt meg, csak hamiskásan mosolygott. Már amennyire a szénporos arcán a mosoly létezett. Lehet, hogy csak oda képzeltem. Ballagtam befelé a pincsivel, néztem a ringó csípőjét. Egyre szórakoztatóbbnak tetszett. Ahogy beért, megint ment a felszólítás, kanok itt a friss víz. Egy percre megálltak megittak egy –egy kannatető vizet. Az egyik csillés megjegyezte, jó lenne, ha a cickódban hoznád a vizet, kellemesebb volna inni. Sokáig tartana, mire meginnád, mert közben mást is szeretnél csinálni. Nevettek. Gyerünk fiuk, mert nem haladunk. Igyekezz, Pubi rakjátok meg a csillét, a sutnál megvárlak. A csapat tagjai nevetgéltek. Ne félj gyerek az oktatástól. Az igazsághoz tartozik, miközben lapátoltuk a szenet, azon járt a fejem, mi is következhet? Amikor megraktuk a csillét igen csak kalapált a szívem, és nagy lendülettel toltam ki a pincsit.

Ott várt, és rögtön észrevettem, hogy az arca nem volt szénporos. Nyilván megmosakodott. Gyere ide, talán így már jobban nézek ki, mint szénporosan. Azzal hozzám lépett, és a nyakam megfogta. Magához húzott, és úgy csókolt meg, alig kaptam levegőt. Nagyon jó volt. Én csupa kosz vagyok, szabadkoztam. Ne törődj vele, ezzel ismét jött a másik csók. Már igyekeztem viszonozni, és ugyan csak jól esett. Az egyik kezem megfogta, és a pólója alá húzta, fogd meg a mellem, és simogasd. Nem kellett sokat unszolni, megtettem. Azt vettem észre, hogy furcsa érzés vesz rajtam erőt. Ő is észrevette, mer meg is simogatta. A bányabeli románcnak, a járóosztályban fel-felvillanó fény vetett véget. Tűnj el, mert jön az aknász. Aztán ne járjon a szád. Ezzel fogta a kannát, villám gyorsan belépett a járóosztály létrájára, és indult lefelé. Nagyjából félúton találkozhatott az aknásszal. Talán öt percet vártam, de az aknász nem jött felfelé. Túl nehéz nem volt kitalálni, miért, és hogyan akadt el.

Talán még egy évig dolgozhattak nők a bányában, túl sok volt a botrány, rengeteg „vízhordót” megvertek a feleségek műszak után, miután cseppet sem voltak

megelégedve azzal, hogy az ember jól teljesíti a normát, jól keres, de egyéb házastársi kötelezettségének kevésbé tud eleget tenni. Voltak hölgyek, akik tanfolyamra jártak, így gépkezelőként tudtak a továbbiakban dolgozni.

Nem egy bányász bányabeli kapcsolata végződött házassággal. A „vízhordó” hölgyekből példás családanya, és feleség lett.

A bányában is voltak farkastörvények.

Tatabányától keletre, mintegy négy kilométerre, helyezkedett el a XIV. –es bányaüzem. Az ötvenes évek elején átalakították rabaknává. Ez nem jelentett mást, mint az üzem mellett felépítettek egy rabtábort. A szokásos lapos tetejű barakk épületek, melyeket később neveztek el a funkciójuk szerint. Külön épületben volt a konyha az étkező helységgel, miután bányáról van szó, természetesen külön volt fürdő épület is. Minden szükséges funkciót megterveztek, mivel itt a fő cél nem a rabok sanyargatása volt, hanem annak elősegítése, hogy minél jobban menjen a termelés.

Azt talán tudni kell, hogy az itt fogvatatott emberek, nem köztörvényes bűnözők voltak. Persze alapjában véve az akkori rendszer szemében ugyanolyan, vagy még veszélyesebb bűnözőként voltak nyilvántartva, mint akik loptak, csaltak, vagy netán gyilkoltak. Ezek az emberek, a rendszer ellenségei voltak, mivel, politikai vicceket meséltek, vagy el mondták véleményüket olyan helyen, ahol nem lett volna szabad. Ezek az emberek túlnyomó többségükben intelligens, szellemi foglalkozású, tehát a nagy átlagnál képzettebb emberek voltak. Mivel akár „baráti”, akár más társaságban kifejtették véleményüket, netán miért nem értenek egyet ezzel-azzal, meglepetéssel tapasztalták, hogy éjszaka, édes álmukból, nem túl barátságos emberek, úgy ahogy voltak, pizsamában, gatyában, beültették a Pobedába-az ÁVH kedvenc személyautója volt- és természetesen minden parancs, vagy utasítás nélkül előállították. Mire reggel lett, és a kihallgató tiszt elé került, általában nehezen tudott beszélni, még ülni is. Némi rábeszélés történt, ugyanis, hogy legyen fogalma róla, mi következik abból, ha ő tagadja, hogy a rendszert szidta, vagy kritizálta, akkor, amikor még szabad ember lehetett.

Azért azt is tudomására hozták, hogy ő egy igen hosszú ideig nem fog vicceket mesélni, és nem fogja kritizálni a dolgozó nép államát.

Ugorjunk túl a részleteken. Pár hónap alatt megtörtént a bírósági tárgyalás, és az ítélet is elhangzott. Egyszerű viccmesélést meg lehetett úszni két-három évvel, de ha valami rendszerellenes lázító szöveg volt, a tétel hat évnél kezdődött.

A fent vázolt munkatáborban ezek a fajta emberek élvezték a rendszer vendégszeretetét. Mivel itt bányamunkát végeztek, ez köztudottan nehéz fizikai munka, az ellátásuk, kalóriadús, és megfelelő mennyiségű is volt. A különbség csak az volt, hogy ők csak lóhúst, vagy lóhúsból készült hentesárut kaptak. -A rendszer nem is tudta akkor még ,hogy akaratlanul egészségesen etették őket- A rabtáborból a függőaknáig, mint a cirkusz arénájához vezető szögesdrót alagúton közlekedtek. Pedig ők már sokkal szelídebbek voltak, mint a cirkuszi oroszlánok.

Gyakorlatilag átképezték őket bányamunkára, - ingyen második szakma -, amit jól felfogott érdekük miatt, hamarosan a körülményekhez képest jól láttak el.

Nem szabad azt hinni, hogy a bányába betereltek egy csomó embert, akik azt sem tudták mi a bánya, és már is ment a munka. Ugyan olyan alapképzést kaptak, ez állt elméletből és gyakorlatból, mint más ember, aki a saját akaratából ment a bányászatba dolgozni.

Itt kell megjegyeznem, igen sok fiatal jelentkezett bányamunkára, főleg az alföldről, hogy el tudják kerülni a katonaságot. Aztán amikor már bedolgozták magukat, és látták mennyivel több pénzt lehet keresni, ráadásul hamar lakáshoz lehetett jutni, sokan úgy döntöttek, maradnak a lapát, és a szén mellett.

A munkahelyeken, legyen az elővájás, vagy front, esetleg kamrafejtés, minden esetben civil, jól képzett nagy gyakorlattal rendelkező szakemberek irányították a munkát. A fogvatartottak, hamar rájöttek, maximális érdekük, hogy szót fogadjanak, és tisztességesen dolgozzanak.

A csapatvezetők a nagy általánosságban, alapjában jó indulatú kemény bányász emberek voltak. Egy idő után, amikor jobban kezdték megismerni a rájuk bízott embereket, hamar tisztában voltak, hogy ezek az emberek túlnyomó többsége, ugyan olyan tisztességes családapa, mint ő. Persze mint minden hol, a rabok között is volt izgága, rossz beállítottságú ember. Ezeknek nem volt elég, az a tortúra, verés, amin átmentek, ők voltak azok, akik mindig azon törték a fejüket, hogyan lehetne valami balhét csinálni, amivel a rendszernek, amely őket fogva tartotta, kárt lehet okozni. Emberileg bizonyos fokig érthető a gondolkodásuk. De ha azt az oldalát nézzük, hogy nem csak a fennálló rendszernek, hanem rabtársaiknak, és a velük együtt dolgozó civil bányászoknak is kárt okoztak, már más megítélés alá esnek.

Volt egy lehetőség. Akik teljesítményben, vagyis normában dolgoztak, ha az előírt 100%-ot túlteljesítettek-és ezt naponta mérték- minden 5.% többletteljesítmény után, az ítéletükből egy napot elengedtek. Magyarul, ha egy fejtésben egy héten keresztül a 105.%-ot értek el, hat nappal csökkentették a letöltendő büntetésüket. Ez a rendszer nagy hajtóerő volt. A büntetés csökkentésén túl az elítélt a jó teljesítmény után, fogadhatott látogatót, ami egyébként fél évenként volt lehetséges, vagy írhatott levelet, kaphatott csomagot. Ezek a kedvezmények, a megfeszített munkára sarkalták az átlagembert.

Itt kerültek az érdekeik szembe azokkal az emberekkel, akik kisebb nagyobb szabotázs akciókkal akartak betartani az őket fogvatatóknak. A bányamunka olyan, hogy mindent meg lehet csinálni jól, a kialakult szokások és tapasztalatok szerint, de nem kellően odafigyelve, vagy netán szándékosan meg lehet dolgokat úgy is csinálni, hogy véletlennek tűnjön, holott szándékosság állt mögötte.

Eleinte csak egy-egy csillét siklattak ki, átváltva a váltót, amikor nem látta senki, de később, ha mentek szállítószalag mellett, és nem látta senki, egy keményfa deszkát rádobtak az alsó szalagra, ami ha hosszában bekerült a végállomás dobhoz, bizony sokszor húsz, harminc méter hosszban elszakította a szalagot. Az ilyen üzemzavar, attól függően, hogy hány munkahelyet szolgált ki, órákra megbéníthatta a termelést. Ennek egyenes következménye volt, hogy a teljesítmény nem, hogy szászszázalék feletti nem lett, de még a minimálist sem tudták teljesíteni.

Volt azonban egy nagyon veszélyes oldala még az ilyen játéknak. Bármilyen egyszerű üzemzavar fordult elő, az aknásznak azonnal jelenteni kellett. Már szálltak is le az ÁVÓ -sok, akik azért olyan emberek voltak, akik mögött sok év bányamunka állt. Nem, vagy csak nagyon nehezen lehetett őket átverni, rögtön tudták, hogy véletlen, vagy szándékos a károkozás. Ha azt látták, hogy szándékosság van a dolog mögött, rendszerint aki a környéken volt, vagy dolgozott, mind begyűjtötték. Ez alól a civil alkalmazottak sem voltak kivételek. Ha valakire rá tudták bizonyítani, hogy köze volt a dolgokhoz, hát annak, jaj volt.

Nem egyszer előfordult, hogy a meggondolatlan és a viszonyokat nem kellően ismerő fogvatatott, csinált valamit, termelés kiesés keletkezett. A „szakemberek”, hamar megállapították, hogy más nem tehette, mert rajta kívül más nem is járt arra. A jutalom egy nagyon kemény verés, vagy több, és újabb négy –öt év.

Most nézzük a másik oldalát. Már vázoltam, hogy a kisebb közösségek, mondjuk egy fejtés, ahol tíz embernél több nem igen dolgozott, teljesen egymásra volt utalva. Ilyen közösségben, ha volt is olyan hajlamú ember, aki esetleg megkockáztatta a szabotázs cselekményt, először is saját társaival találta magát szemben. Nyilván, azért mert az ő érdekeik sérültek elsősorban. Nem tudták túlteljesíteni az amúgy is feszített tervet, így a kedvezményektől elestek. Az esetek túlnyomó többségében maguk oldották meg a problémát. Például úgy hogy a táborban, ahol egyébként szabadon mozoghattak, lámpaoltás után, lefogták az illetőt, letakarták vizes pokrócokkal,

és úgy megverték, hogy napokig nyomta az ágyat. Esze ágában sem volt bejelentést tenni, a táborparancsnokságon, mert akkor még komolyabb szankciók is előfordulhatnak.

Egy kisebb frontfejtésen, ahol húsznál is több elítélt dolgozott a civileken kívül, kedvezőek voltak a telepviszonyok, és talán ebből eredően, de nem hanyagolható el a jól szervezett és szorgalmas munkavégzés sem, rendszeresen a 120.%-ot teljesítették. Ez nagyon kedvező volt, mert naponta négy napot engedtek el a büntetésből. Nem kellett a munkahelyen dolgozó elítélteket sem nógatni, mindenki szó nélkül tette a dolgát.

Egyszer csak kezdtek sűrűsödni az üzemzavarok. No, nem nagyok, csak tizenöt-húsz perces állások. De amikor egy műszakban már három, négy előfordult, a teljesítmény rögtön visszaesett, és a kedvezmények megszűntek.

Vizsgálgatni kezdték mi is okozza a kaparó szakadásokat?

Bevett szokás volt, hogy a műszak kezdetén, a lakatos átvizsgálta a kaparót. Ez abból állt, hogy amíg nem volt szén a kaparón, végig nézte, nincs-e kicsúszva csapszeg. Ez alatt az idő alatt az emberek behordták az ácsoláshoz szükséges fagerendákat. Ha kellett a végállomásnál feszített a csavarokon, hogy a lánc elég feszes legyen. Miután átvizsgálta a berendezést, szólt a frontmesternek, részéről rendbe, mehet a szállítás. Beindult a munka. Amikor a fronthomlokot majdnem végig ellőtték, jött a szén kiszállítása. Miután a „B" típusú kaparót bár mennyire is megrakták szénnel leterhelni nem lehetett, általában két – két és fél óra alatt kirakták a fóratot, vagyis a kirobbantott szenet. A bajok akkor mutatkoztak. A kaparó teknő tele szénnel, amikor a meghajtó fejen, a lánckeréken elszakad a lánc. Igen kellemetlen, mivel az alsó lánc sokszor egy métert is továbbmegy, ez a lendületből adódik. A láncot úgy lehet megjavítani, hogy jó pár méter hosszan a már egyszer felrakott szenet, ki kell lapátolni a vályúból, hogy hozzá lehessen férni a lánchoz. Először alul kell összerakni a láncot, ami a helyszűke miatt igen nehéz. E-közben vissza kell engedni a végállomásnál a láncfeszítő csavarokat, annyira, hogy a láncos emelő segítségével össze lehessen húzni a láncszemeket. Utána bele lehet tenni a csapszeget, megfeszíteni a végállomás csavarokat, és indulhat a szállítás.

Mindez így elmondva nem sok, de a gyakorlatban több mint fél óra. Ez alatt az idő alatt gyakorlatilag más munkát végezni nem tudtak, mert a kirobbantott szén még nem volt felrakva. Egy műszakon belül, ha már kétszer, netán háromszor fordult elő hasonló szakadás, és nem találtak semmi magyarázatot, gyanússá kezdett válni a dolog. Először csak arra gondoltak, hogy a lakatos nem kellő figyelemmel vizsgálta át a kaparót műszak kezdéskor, de mikor ezt a munkát a frontmesterrel együtt végezték el, már látták, hogy ez nem a kiváltó ok.

Több napja tartott a kínlódás, amikor a lakatos egy szakadás elhárítása után félrehívta a frontmestert.

Mi van gyerekem? Kérdezte a negyvenes éveiben járó igen jó bányász hírének örvendő frontmester a lakatost. Támadt egy gyanúm. –Na, mond. Feltűnt, hogy akárhányszor elszakad a kaparó, soha nem találjuk meg a csapszeget. Pedig az, ha kicsúszik a leeső láncszembe szokott maradni. Hiszen a sasszeg nem engedi, hogy elrepüljön. Mondasz valamit fiam. Egyelőre ne szólj senkinek, maradj a kaparó fejnél, és ha megint elszakad, alaposan vizsgáld át a környezetet, mielőtt hozzákezdtek a hiba elhárításához. Végére szeretnék járni az egésznek. Több műszakon keresztül nem történt semmi, már kezdtek megnyugodni a kedélyek, a csapat ismét jól teljesített.

Egy hétfői napon reggeles műszakban ismét bekövetkezett a rejtélyes szakadás. Elhárították a hibát, de a lakatos ismét odaült a meghajtó fejhez.

Nem sokáig kellett várnia. Egy halk durranás, és megállt a kaparó. Mindenkit félreküldött és nem engedte, hogy a laza fórat -ban mászkáljanak. Centiméterről centiméterre átvizsgálta a kaparófej környékét.

Próbálkozása sikerrel járt. A csillogó szén között meglátott egy más színű anyagot. Úgy nézett ki mintha egy rozsdás vasdarab lenne, de amikor kezébe vette azonnal látta, hogy nem fémről van szó.

Hívta a frontmestert.

Mit találtál?

Küldje el az embereket, nem kell mindenkinek hallani.

Emberek menjetek a dolgotokra, csak a három vájár, és a lőmester maradjon. Engedjétek be a feszítő csavarokat, a végállomásnál, szólt utánuk a lakatos.

Amikor hallás távolságon kívül voltak, megmutatta, mit is talált. Ez egy keményfából esztergált és utólag kézzel meglapolt fa csapszeg. Arra talán jó, hogy üresen meg lehessen forgatni a kaparót, de ha már szenet is raknak rá, vagyis nagyobb terhelést kap, nyilván való, hogy el fog nyíródni. Szóval előző szakadások alkalmával, ezért nem találtuk meg a csapszeget.

Köztünk legyen mondva ez szándékos cselekmény. Most azt javasolom, álljunk el egymástól tíz méterre, és vizsgáljuk át a láncot, nincs-e benne még hasonló csapszeg. Mindegyikteknek van bicskája. A kaparó lapátoknál lehet csak ilyen csapszeg. Mindenki nézze meg az ő tíz méteres szakaszát, aztán megyünk tovább, amíg nem végzünk vele. Sokkal kevesebb időbe telik, mintha kétszer még elszakad a lánc. Egyelőre ne fűzzetek véleményt a dolgokhoz, mert ha ki akarjuk deríteni ki is tette, nem szabad nagydobra verni.

Összerakták a láncot, majd üresre húzatták a kaparót. Megkezdték az átvizsgálást. Így már könnyebb volt, mert tudták mit keresnek. Nem sokáig kellett várni, az egyik vájár felkiáltott. Itt van, egy azt hiszem. Megnézték, majd bicskával megpróbáltak belevágni, sikerült. Hozzátok a láncos emelőt, meg a géptől a táskámat, szólt a lakatos az embereknek. Mivel a végállomásnál még nem volt a feszítőcsavar meghúzva, percek alatt összehúzták a láncot, csak annyira, hogy a láncos emelő két horga között a lánc meglazuljon. A célszerszámmal, két ütéssel kiütötte a fa csapszeget, szemügyre vette, majd a zsebébe csúsztatta. Rendes acél csapszeget tett a lapátba, sasszeggel biztosította, majd szólt az embereknek, vegyétek le az emelőt. Utána tovább járatták a kaparót, és nem messze az előbbitől még egy fa csapszeget találtak. Azt is kicserélték, majd befejezték az átvizsgálást.

Kész van, főnök, szólt a frontmesternek a lakatos. Rendben fiuk mindenki menjen a dolgára, ma már remélem nem lesz láncszakadás. Arra kérek mindenkit, ne beszéljetek a dologról, ha nem akarjátok, hogy az ÁVH-sok egy pár embert ok nélkül jól megverjenek. Ki akarom deríteni, ki az, aki szórakozik velünk. Na, munkára.

Aznap nem volt láncszakadás, de hét többi napján sem.

Megbeszélték a frontmesterrel, utána néz, hogy vasárnap kik voltak a munkahely közelében fenntartáson, mivel csak vasárnap cserélhették ki a csapszegeket. Nagy a valószínűsége, fűzte hozzá a lakatos, hogy iparos is segített, mert megfelelő szerszám nélkül nem lehet kicserélni a csapszegeket. Az iparost majd én megnézem, a műhelyben ki van függesztve kik voltak berendelve, karbantartásra. Ment mindenki a dolgára. A fogvatatottak is elkezdtek gondolkodni, ki is lehet az a személy, aki be akar nekik tartani. Azt tudták, hogy a másik két szakból nem tehette senki, mert a munkahelyet mindig együtt kellett elhagyni. Visszamaradni egy percre sem lehetett senkinek. Nyilván valóvá vált, hogy csak olyan ember követhette el, aki szabadon mozog a bányában, vagyis feltűnés nélkül járkálhat szerszámokkal.

A lakatos is szemrevételezte a hét végi berendelést. Akik azon a területen dolgoztak, szinte biztosan nem tehették, mert ismerte őket, tisztességes emberek voltak.

Másnap, harmadnap, sokat beszélgettek, a frontmesterrel. Végül arra a következtetésre jutottak, hogy csapdát kell állítani az elkövetőnek. Nem tehették meg azt, hogy esetleg ártatlan embereket gyanúba kevernek, mert annak nagyon súlyos következményei lehettek.

A frontmester, azt javasolta, bevonja a bányamestert a dologba, akivel igen jó viszonyban volt.

Úgy is cselekedett.

Elmondta neki, mit tapasztaltak, és hogy szeretnének a végére járni. A bányamesternek is az volt az érdeke, ne legyenek zavarok a termelésben, mert akkor őt is elkezdik piszkálni.

Hozzájárult, hogy figyelő szolgálatot szervezzenek.

A munkahelyet két irányból lehetett megközelíteni. Az alapközle, vagy a légvágat felől. A légvágat felől való megközelítés nehézkes volt, és nagy kerülőt kellett megtenni. Az valószínű volt, hogy a tettes a legrövidebb úton akar a helyszínre jutni, mert sok ideje nem volt, a csapszegek cseréjéhez. Azt is biztosra vehették, hogy legalább két személynek kell a műveletet elvégezni, mivel egyedül túl sokáig tartana.

Megegyeztek, hogy első alkalommal a lőmester, meg a lakatos lesz a figyelő ember. Csak a délelőttös szak jöhetett számításba, mivel délután és éjszaka csak a tűzőrség volt a bányában, őnekik kellett minden munkahelyet bejárni.

Úgy helyezkedtek el, külön, hogy az ő megkerülésükkel nem tudta senki megközelíteni a munkahelyet. Feszültséggel teltek az első órák, de nem történt semmi. A következő héten sem tapasztaltak semmit. A kaparó szakadások is megszűntek. Kezdte az aktualitását elveszíteni az egész. Arra gondoltak, talán észrevette valaki, a ténykedést, és óvatosságból felhagytak a tevékenységgel. Mindenki tudta azt , hogyha valakit megfognak szándékos szabotáláson, az nagyon sokáig nem látja a napot, csak rácsokon keresztül.

Talán hétfőre esett valamilyen ünnepnap, amikor megint reggeles volt a szak, akinél korábban előfordultak a problémák. A lakatos ért elsőnek a munkahelyre, ő szabadon mozoghatott, gondolta, míg megjön a csapat, átnézi a kaparót. Szólt a csilletöltőnek figyeljen, és ha jelez, indítsa meg a kaparót. Ha meg újból jelez, állítsa meg. Bement a frontra, a reflektort a láncra irányította, és kényelmesen elkezdett ballagni a kaparó mellett. Most ez könnyű volt, mert a gép új fogásba volt szerelve, nem volt körülötte sok szén. Pár lépés után, feltűnt neki valami. Közelebb hajolt, és rögtön látta, hogy fa csapszeg van a lapát mögött. Krétával megjelölte a lapát tetejét, és tovább vizsgálódott. Még két fa csapszeget talált. Mire végzett a vizsgálattal, megérkeztek az emberek is. Szólt a frontmesternek, mit talált. A hibát fél óra alatt elhárították. Utána kezdték a mindennapi tevékenységüket.

A frontmester nagyon mérges volt, nem fért a fejébe, ki szórakozik velük. Gondolatait megosztotta a lakatossal is. Felvetődött, hogy előző nap munkaszüneti nap volt, karbantartást nem végeztek. A vasárnapi napon pedig a műhelyből voltak ott a lakatossal együtt, hajtóművet cseréltek. A lánchoz nem nyúltak, mert nem volt vele semmi probléma. Minden képen csak a munkaszüneti napra kell figyelni.

A frontmester munka után megnézte kik voltak előző nap tűzőrségbe beosztva.

Meglepve vette észre, hogy az éjszakás szakban egy idősebb lőmester mellett két elítélt volt beosztva. A lőmester nem jöhetett szóba, mert egy teljesen megbízható ember volt, aki ilyen cselekedetre nem lett volna képes. Egy hibája volt. Ez a korá-

ból adódott. Tűzőrségben gyorsan végigjárta a rábízott körzetet, és aztán valamelyik kuckóban kényelmesen szundikált. Mivel alapjában jó indulatú ember volt, fel sem tételezte, hogy a vele együtt beosztott két elítélt nem alszik, hanem valamiben törik fejüket.

A frontmester elővette a berendeléseket, és megvilágosodott előtte, hogy mi is történhetett. A papírokból az derült ki, hogy a kaparólánc szakadások előtt, a két elítélt bizony műszakot teljesített.

Felfedezését másnap elmondta a lakatosnak. Összedugták a fejüket, mit lehet tenni. Úgy döntöttek, hogy bevonják az egyik elítéltet, aki egy igen értelmes és szorgalmas ember volt. Amíg szabad lábon volt, a tisztes foglalkozása molnár volt, egy nagy pesti malomban.

Azt kérték tőle, vegyék valahogy megfigyelés alá a két embert, és az volna a legjobb, ha bizonyítékot tudnának szerezni.

Eltelt vagy négy nap, amikor emberük jelentkezett. Beszámolt, hogy utána néztek mit is csinál a két ember. Kiderült, hogy az egyik, a barkásműhelyben szokott dolgozni. Ott pedig van faeszterga, ahol könnyedén el tudták készíteni a csapszeg alapanyagát. Azt is kiderítették, hogy mindkét ember tagja a színjátszó körnek is. Ott aztán összejöhettek feltűnés nélkül azokkal az emberekkel, akik ösztönözték őket, a disznóságok elkövetésére.

Még mindig várni kellett. Bizonyíték nem volt a kezükbe.

Pár nap múlva, jelezte az emberük, most valamire megint készülnek, mert mindketten a barkásműhelyben, fával dolgoztak. A frontmester úgy döntött, dűlőre viszi a dolgot. Beszélt a bányamesterrel. Ő pedig úgy döntött, hogy a többit a táborparancsnokra bízza. Veszélyes volt nyomozgatni, annak tudatában, hogy az ÁVH tudomására jut a dolog mindenki, megütheti a bokáját. A bányamester behívatta a táborparancsnokot, és tájékoztatta az egész történetről. A táborparancsnok egy hivatásos fegyőr tiszt volt, és gyakorlatilag azt tett, amit akart. A bányamester azt kérte tőle, leplezzék le a két embert, és ha van lehetőség, távolítsák el őket a táborból. A biztonságuk veszélyben volt, a sok kellemetlenségért, amit tevékenységükkel okoztak.

Két nap múlva jelezték a fronton dolgozók, hogy éjszaka nagy razzia volt a táborban. Persze elsősorban azon a területen, ahol a gyanúsítottak laktak. A fegyőrök mindent felforgattak. Találtak is pontosan a csapszeg méretével megegyező hosszúságura leszabott esztergált fa rudacskákat, de a lapolások még nem voltak ráfaragva. A táborparancsnok bevitette őket az előállítóba, és elmesélte mivel is vádolják őket. Választhattak. Vagy leírnak mindent, és akkor megússzák annyival, hogy elkerülnek más helyre, vagy az egészet átadják az ÁVH-nak, kivizsgálásra.

Az elítéltek jól döntöttek, amikor az első megoldást választották. Tudták, hogy ennél kevesebb bizonyíték is elegendő, hogy még vagy tíz évet rájuk verjenek. Nem beszélve, a kihallgatás okozta „örömökről”.

Kiderült, csupán az bosszantotta őket, hogy a csapaton dolgozó rabtársaik, hetenként tizenöt –húsz napot le tudtak dolgozni a fogvatatásukból.

Nem másnap vitték őket más rabtáborba, és addig bizony a csapat megszervezte, hogy legalább jól el tudják verni őket. Alapjában véve meg is érdemelték.

Az egész megoldásban, ha gondolkodtak a dolgokról, felfedezhették a humánus megoldást.

Ennél sokkal rosszabbul is járhattak volna…..

Az öreg lőmestert is kiverte a verejték, amikor a bányamester közölte vele, milyen problémákat okozott, azzal, hogy elszundikált. A két elítélt az alatt az idő alatt

tudta a csapszegeket kicserélni. Jó darabig nem osztották be tűzőrségbe. Szerencsésen megúszta ő is az egész történetet.

Hiába az élethez néha szerencse is kell. Nem is kevés…..